Bu kitaba sığmayan daha neler var!

2023 Eğitim Vizyonu

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

ISBN:

BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

GRAFİK DESEN

10

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

GRAFİK DESEN

10

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

GRAFİK DESEN

10

DERS KİTABI

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MESLEKİ VE TEKNİK
ANADOLU LİSESİ

GRAFİK DESEN

10
Ders Kitabı

Yazarlar

Behsat ŞENGÖZ
Eda ZİNCİR
Gonca KILINÇ
Nagihan KOVAN
Nedim KEŞKÜŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI .....
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ .....

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Hazırlayanlar

Dil Uzmanı
Yıldız DOĞAN

Program Geliştirme Uzmanı
Murat DAĞ

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı
Filiz İSNAÇ

Rehberlik Uzmanı
Meltem KAŞIKÇI

Görsel Tasarım Uzmanı
Mehtap ONUR

ISBN:

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünce öğretim materyali olarak hazırlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

KİTABIN TANITIMI 10

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ TEDBİRLERİ 12

1. GRAFİKSEL YORUMLAR 16

1.1. STİLİZASYON 19
Etkinlik 1 21
1.1.1. Dekoratif ve Grafiksel Stilizasyon 22
1.1.2. Dekoratif Stilizasyon ile Grafik Resim Stilizasyonu Arasındaki Farklar 23
Etkinlik 2 24
1.1.3. Stilizasyon Yöntemi 25
Etkinlik 3 26
1.1.4. Stilizasyon Uygulamasında Dikkat Edilecek Hususlar 27
Uygulama 1 28
Uygulama 2 32
Uygulama 3 38
Etkinlik 4 40
Uygulama 4 42

1.2. DEFORMASYON 44
1.2.1. Grafik Sanatında Deformasyon 44
Etkinlik 5 45
1.2.2. Stilizasyon ve Deformasyon İlişkisi 46
1.2.3. Ünlü Sanatçıların Eserlerinde Deformasyon 47
Etkinlik 6 50
1.2.4. Deformasyon Uygulamasında Dikkat Edilecek Hususlar 51
Uygulama 5 52
Uygulama 6 56
Uygulama 7 60
Etkinlik 7 62
Uygulama 8 64

1.3.BAŞKALAŞIM (METAMORFOZ) 66
Etkinlik 8 68

1.4. SOYUTLAMA (ABSTRAKSYON) 70
Etkinlik 9 71

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 72

2. FİKİR VE MESAJI SEMBOLLEŞTİRME 78

2.1. SEMBOLLER VE YAZI 78
2.1.1. SEMBOL 78
Etkinlik 1 83
Etkinlik 2 84
Etkinlik 3 85
2.1.2. YAZI 86
Etkinlik 4 96
Etkinlik 5 97
Etkinlik 6 98
Etkinlik 7 99
Etkinlik 8 101
Etkinlik 9 102
Etkinlik 10 105
Uygulama 1 106
Uygulama 2 110

2.2. İMGE BAĞLANTILI SEMBOLLER (PİKTOGRAM) 112
2.2.1. PİKTOGRAMIN KULLANIM AMACI 112
2.2.2. PİKTOGRAM TASARIMI YAPARKEN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR 114
Etkinlik 11 117
Etkinlik 12 118
Etkinlik 13 119
Etkinlik 14 120
Uygulama 3 121

2.3. KAVRAM BAĞLANTILI SEMBOLLER (İDEOGRAM) 123
2.3.1. İDEOGRAM ÖRNEKLERİ VE ANLAMLARI 124
2.3.2. PİKTOGRAM VE İDEOGRAM ARASINDAKİ FARKLAR 129
Etkinlik 15 130
Etkinlik 16 131
Uygulama 4 132

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 134

CEVAP ANAHTARI 137
EK 1 (DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI-KONTROL LİSTESİ 1, 2) 138
SÖZLÜK 140
KAYNAKÇA 142

Öğrenme biriminin numarasını gösterir.

Öğrenme biriminin adını gösterir.

Öğrenme biriminin konu başlıklarını gösterir.

Öğrenme biriminin temel kavramlarını gösterir.

Öğrenme birimi ile ilgili hedeflenen kavramları gösterir.

Konu başlığını gösterir.

Hazırlık çalışmalarını gösterir.

Konu anlatımını gösterir.

Öğrenme biriminin adını gösterir.

Bilgi kutusunu gösterir.

Uygulama alanını gösterir.

Etkinlik alanını gösterir.

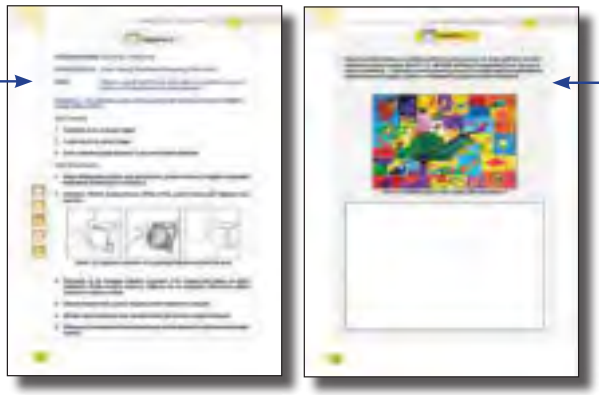

Ölçme değerlendirme alanını gösterir.

ATÖLYELERDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ TEDBİRLERİ

Termal Konfor

Çalışanların gerek bedensel gerekse zihinsel faaliyetlerini sürdürürken sıcaklık, nem, hava akımı gibi iklim koşulları açısından belli bir rahatlık içinde olmasını ifade eder.

Atölye Ortamında Isı

Kış mevsiminde 18º-22º, yaz mevsiminde ise 23º-26º arasında olmalıdır. Atölye ortamında nem %45-60 arasında olmalıdır.

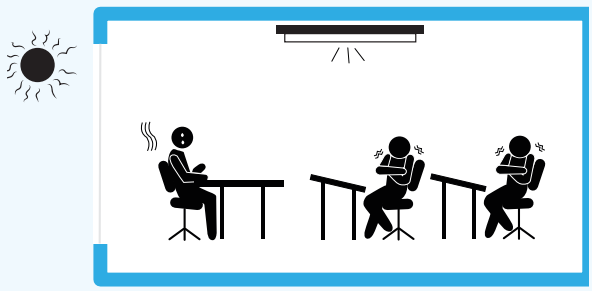

Atölye Ortamında Aydınlatma

Işığın niteliği önemlidir. Aydınlatma durağan olmalı, göz kamaşmasına neden olmamalıdır. Çalışılan yüzeye gölge düşmemelidir. Işık, çalışan kişiye soldan gelmelidir.

Ergonomi

Çalışma ortamında bedensel zorlanmanın önlenmesi için çevresel koşulların düzenlenmesidir.

İdeal Oturuş ve Duruş Şekilleri

Ayaklar düz olarak yere temas etmeli, diz 90º açılı olmalı, sandalyede beli destekleyen parça olmalı; sırt dik, omuzlar rahat, dirsekler 90º açılı pozisyonda tutulmalıdır. Çalışanın masa altında ayaklarını uzatabileceği ve vücut hareketini kolayca değiştirebileceği alan olmalıdır. Kişi tüm alanlara rahatlıkla ulaşabilmeli ve bu sırada vücudu eğilip bükülmemelidir. Toplumun %80-85'inde, özellikle masa başında çalışanlarda kronik ağrılar gelişir. Ağrılar, ideal oturuş ve duruş şekillerine dikkat edildiğinde büyük ölçüde engellenebilir.

Kesici aletler yöntemine uygun kullanılmalı, yanlış yerlerde kullanılmamalıdır. Sivri uçlu ve keskin kenarlı aletler cepte taşınmamalıdır. Teknik ömrü bitmiş kesici aletler kullanılmamalıdır.

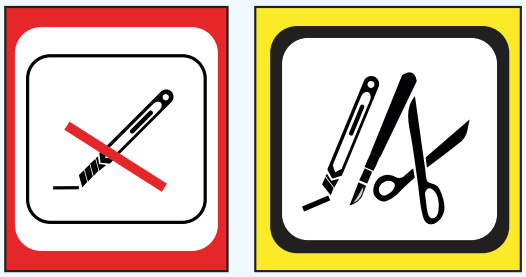

Maket bıçağının ucunu çok açmayınız. Aksi hâlde sağa sola esner ve kırılır. Körelen ucu pense ile tutup belirli çizgilerden kırarak kopartınız.

Kesici Aletler

Kretuar, maket bıçağı ya da makas kullanırken iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyunuz.

Atölye ortamında dağınık çalışmak kazalara sebep olabilir.

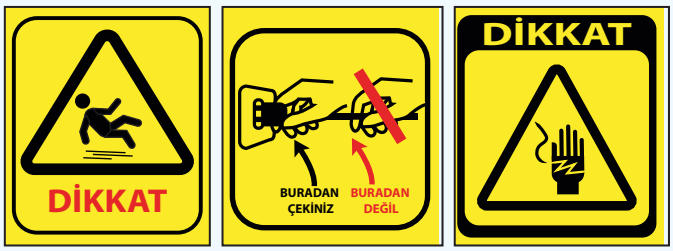

Kullanılan malzemelerin ortada bırakılması, çarpma sonucu düşmelere neden olabilir. Bu nedenle kullanılan malzemeler yerine bırakılmalıdır.

Çalışma esnasında yere dökülen sıvı maddelerin hemen temizlenmesi gerekir. Aksi hâlde kayarak düşmelere sebep olabilir.

Fiş, kablodan çekilerek çıkartılmamalıdır. Islak el ile fiş ve prizlere dokunulmamalıdır. Kırık, çatlak, hasarlı priz ve fişler kullanılmamalıdır. Elektrik işleri elektrikçiye bırakılmalıdır. Elektrikli aletleri kullanılırken sıvı tüketilmemelidr.

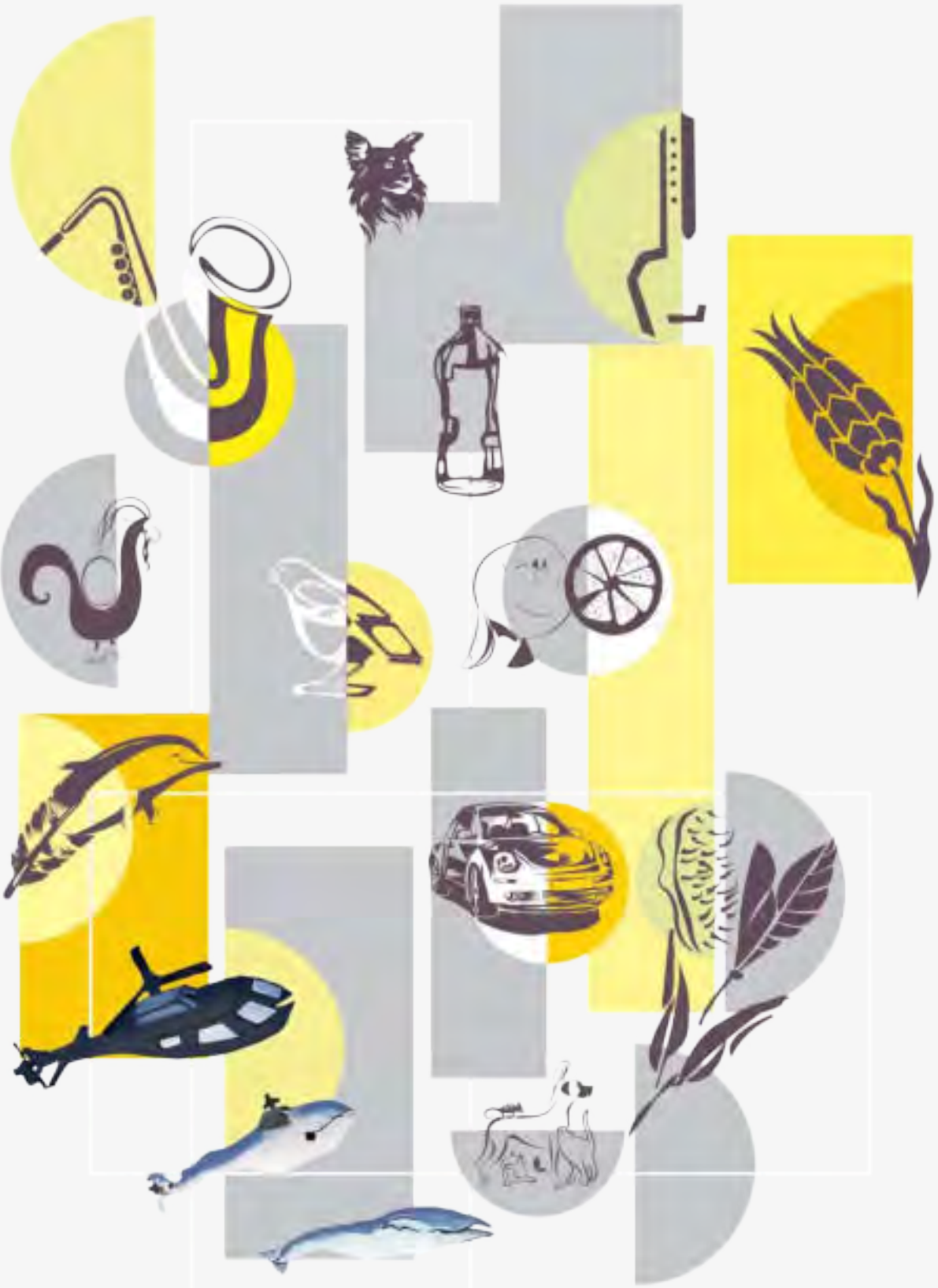

ÖĞRENME BİRİMİ

1

GRAFİKSEL YORUMLAR

KONULAR

STİLİZASYON
DEFORMASYON

TEMEL KAVRAMLAR

- **Grafik Sanatı**
- **Stilizasyon**
- **Dekoratif Stilizasyon**
- **Grafiksel Stilizasyon**
- **Deformasyon**
- **Soyutlama (Abstraksiyon)**
- **Başkalaşım (Metamorfoz)**
- **Stilizasyon ve Deformasyon İlişkisi**

Bu öğrenme biriminde;

- Grafik sanatının diğer sanatlardan ayrılan yönlerini,
- Stilizasyon ve deformasyon yöntemlerini,
- Stilizasyon ve deformasyon uygulaması yaparken dikkat edilecek hususları,
- Dekoratif amaçlı stilizasyon ile grafik resim stilizasyonu arasındaki farkları,
- Objeyi kara kalem ile aslına uygun etüt etme ve renklendirmeyi,
- Objenin yapısal özelliklerine uygun stilizasyon ve deformasyon eskizleri yapmayı,
- Seçilen stilizeyi ve deformasyonu siyah beyaz ve renkli çalışmayı,
- Ünlü sanatçıların realist eserlerinden seçilenlerle siyah beyaz ya da renkli stilizasyon ve deformasyon çalışmaları yapmayı öğreneceksiniz.

1. GRAFİKSEL YORUMLAR

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Etrafınıza bakın, grafik sanatını her yerde görmektesiniz. Öğretmeninizin yardımıyla bir farkındalık avı başlatıp sınıfınızdaki grafik sanat ürünlerini bulunuz.
2. Karakterinizi herhangi bir doğal ya da yapay obje ile tanıtınız. Kuş gibi özgürüm, saat gibi dakiğim, sır tutmada anahtar gibiyim vb. Seçtiğiniz objeyi en yalın hâliyle tahtaya çizip arkadaşlarınızdan objenin ne olduğunu tahmin etmelerini isteyiniz ve objeyi karakterinizle ilişkilendirip sınıfla paylaşınız.

Grafik sanatı, belli bir konunun iletilmesi ve yayılması amacıyla çizme, çoğaltma, basma yöntemleri kullanılarak yapılan estetik çalışmaları kapsar. İllüstrasyon, stilizasyon, deformasyon gibi yöntemler ile özgün baskı ve fotoğraf teknikleri grafik sanatında sıklıkla kullanılır. Grafik sanatı dinamik bir anlatım gerektirir. Bu dinamizmin gücü, iletişimdir. Sözel ve görsel bilgilerin insanlar arasındaki akışı olarak tanımlayabileceğimiz iletişim, grafik tasarımın var olma nedenidir. İletişim organları, sözel ve görsel mesajlarını etkili ve çekici hâle getirmek için sorunu grafiksel yorumlamayla özgün biçimde çözme yoluna gider. Herhangi bir yazının akılda kalıcılığını artırmak için görsel ve tipografik ifadeler kullanılır. Böylece grafiksel yorumun ve mesajın etkisi artırılmış olur (Görsel 1.1).

Grafik sanatının tarihi, ilk çağlara kadar uzanır. Grafik sözcüğü, Eski Yunancada "yazı, çizim" anlamına gelen "graphe" sözcüğünden türetilmiştir. Günümüzde grafik sözcüğünün "yazmak, çizmek, görüntülemek, çoğaltmak" anlamlarıyla geniş bir kullanıma sahip olduğu görülür. Litografi, tipografi, serigrafi gibi sonuna "graf" kelimesi gelen tüm alanlar grafik sanatının bir parçasıdır.

Görsel 1.1: Grafiksel yorum, airbrush (eırbıraş) püskürtme tekniği

Görsel 1.2: Yunan sanatı, antik vazo

MÖ 14 000'lerde mağara duvarlarına yapılan çizimler iletişim aracı olarak kullanılırdı. İlk insanlar, ellerini şablon gibi kullanıp iz bırakarak çoğaltma yöntemi ile mağara duvarlarına çizimler yapmıştır. Bu çizimler grafik sanatının temelini oluşturmuştur (Görsel 1.3). Milattan önceki medeniyetlerde Yunan vazo resimleri (Görsel 1.2), Mısır hiyerogrifleri (Görsel 1.4), Roma mezar kitabeleri; Orta Çağ minyatürleri grafik sanatının ilk örneklerindendir. Dönemin insanları yaşadıkları olayları bu yolla anlatarak tarih içinde iletişim kurmuşlardır.

Görsel 1.3: Eller Mağarası, Arjantin

Görsel 1.4: Mısır sanatı, hiyeroglif

Grafik tasarım, teknolojinin gelişiminden önce ressamlar tarafından elle yapılırdı. 15 ve 16. yy.da çinko levha üzerine kazıma aletleri kullanılarak yapılan gravür tekniği ile çoğaltılmış baskılar, bilinen ilk grafik örnekleridir. Gravür tekniği, günümüzde "özgün baskı" çalışmalarında kullanılan tekniklerden biridir (Görsel 1.5).

Görsel 1.5: Erkin Keskin, gravür baskı

Grafik sanatı, matbaanın bulunuşundan sonra daha çok önem kazanmıştır. Johannes Gutenberg'in (Yohanes Gutenberg) 1438'de tipo baskıyı geliştirmesini takip eden yıllarda Avrupa'da matbaa yaygınlaşmıştır.

Türkiye'de ise İbrahim Müteferrika 1727'de Müteferrika Matbaası'nı kurmuştur. Böylece kitapların daha kolay basılıp yaygınlaşmaya başlamasıyla grafik sanatı daha işlevsel hâle gelmiştir.

Grafik sanatının asıl çıkış noktası ise sanayileşme ve modern yaşama geçiş ile birlikte, özellikle fotoğrafın keşfi ile olmuştur. İzlenimcilik akımından etkilenerek sanayi devrimiyle beraber 18. yy.ın sonlarına doğru grafik sanatı gelişim göstermiştir.

Grafik sanatının Türkiye'de başlangıcı 1930'lu yıllara denk gelir. 1932 yılında M. Kemal Atatürk'ün isteği üzerine uzun yıllar sınıflarda okutulan "Alfabe" adlı kitabın kapağı İhap Hulusi Görey tarafından Görsel 1.6'daki gibi tasarlanmıştır.

Zamanla grafik sanatı reklam, sinema ve tiyatro afişleri gibi konuları içine almıştır. İhap Hulusi Görey (1898-1986), Kenan Temizan (1895-1953), Mengü Ertel (1931-2000), Yurdaer Altıntaş (1935-2019) dönemlerinin tarzı olan eserler meydana getirmişlerdir.

Grafik işaretlerinin dünyaca kabul edilen kalıplara kavuşmasından sonra modern bir anlam kazanan grafik sanatı, 19. yy.ın sonlarına doğru bugün bildiğimiz anlamdaki grafik sanatı hâlini almıştır.

Görsel 1.6: İhap Hulusi Görey

Görsel 1.7: Yurdaer Altıntaş

Görsel 1.8: Mengü Ertel

Görsel 1.9: Tipografik yorum, guaj boya tekniği

Grafik sanatı, çoğaltılıp basılabilen ve iletişimle ilgili bir sanat olması yönüyle diğer sanatlardan ayrılır. Çünkü resim sanatı zamanla farklı bir yöne ilerlerken grafik sanatı afiş, etiket, el ilanı, ürün katalogları vb. şeklinde öne çıkmaya başlamıştır. Afiş, logo veya bir kitap kapağının işlevi; temelinde iletişimde bulunmak olarak ele alınabilir. Dolayısıyla sözü edilen grafik sanat ürünleri, iletişim sürecinde mesajı taşıyan araç işlevi görür. Grafik sanatı başlangıcından günümüze kadar ekonomik, siyasal, kültürel ve teknolojik gelişmelerden en çok etkilenmiş sanat dallarından biridir.

Mesajı oluşturan gönderici, hedef kitlesine ulaştırmak istediği mesajı kimi zaman bir afiş kimi zamanda bir sembol yoluyla iletir. Mesajın izleyiciye, doğru bir şekilde iletilmesi grafik sanatının başlıca hedeflerinden biridir. İletilen mesajın amacı, bir hizmeti anlatmak ya da bir ürünün reklam yolu ile satışını artırmak olabilir. Grafik tasarım ürünlerinin mesajı karşı tarafa doğru ve estetik bir yolla iletmesinde görsel mesaj ve tipografinin uyumlu olması da etkili rol oynar (Görsel1.9).

Bilgi Kutusu

"Nitekim bugün dünyada ne kadar ressam varsa o kadar da resim yapma tarzı vardır."

Asaf Hâlet Çelebi

1.1. STİLİZASYON

Doğal ya da yapay bir objeyi karakterine bağlı kalarak süsleyici ya da grafiksel ögelerle kullanım amacına uygun biçimde yalınlaştırma ve üsluplaştırma yöntemine **stilizasyon** denir. Stilizasyon yaparken objeleri detaylarından arındırarak sadeleştirme yöntemi uygulanır.

Görsel 1.10: Stilizasyon yorumları

Çocuklar, gördüklerini detaylarıyla algılayamadığından nesneleri en yalın hâlleriyle resmederler. Bu nedenle çocuk resimleri birer stilizasyon örneği sayılabilir. Stilizasyon yaparken sade ve basit düşünmek gerekir. Stilizasyon çalışmalarının grafik tasarım alanında çoğunlukla amblem, logo, ambalaj yüzeyi düzenleme, kitap resimleme, afiş tasarımı vb. uygulamalarda kullanıldığı görülür.

Stilizasyon, grafik tasarım alanından başka tekstil tasarımı, çinicilik, el sanatları, dekoratif resimleme gibi alanlarda da kullanılır. Sanatsal amaçlı olarak da kullanıldığı olur. Görsel 1.13'te Karl Talip Kara'nın stilize edilmiş biçimleri, geometrik ögeler ve çini motiflerle birlikte minyatür tarzında yorumladığı çalışma görülmektedir.

Günümüzde teknolojinin pek çok alanda kullanılmasıyla birlikte stilizasyon çalışmaları, vektörel yazılım programları aracılığıyla dijital ortamda yapılabilmektedir (Görsel 1.11, 1.12). Ancak bu yazılım programları ile yapılan stilizasyon çalışmalarının başarısı öncelikli olarak stilize yöntemlerinin kavranmış olmasına ve bilinçli olarak stilizasyon tekniğinin eskizler yaparak uygulanmış olmasına bağlıdır.

Görsel 1.11: Vektörel programda yapılmış yüzey düzenleme

Görsel 1.12: Vektörel programda yapılmış stilizasyon örnekleri

Görsel 1.13: Karl Talip Kara, stilizasyon yorumları

Etkinlik 1

Bir huzurevi müdürü hem yaşlıların güvenliğini sağlamak hem de onların yalnızlıklarını gidermek amacıyla barınaktan bir köpek sahiplenmiştir. Bu durumla ilgili insanları uyarmak için dış kapıya "Dikkat! Köpek Var." tabelası yaptırmak istemiştir (Şekil 1.1).

Sizden Görsel 1.14'te verilen stilizasyon örneklerinden hangisinin bu tabela için uygun olacağını belirlemeniz istenmektedir. Seçiminizi gerekçeniz ile birlikte verilen boşluklara yazınız. Diğer stilizasyon örneklerinin nerede, hangi amaçla kullanılabileceğini sınıf ortamında paylaşınız.

Şekil 1.1

1 2 3 4

Görsel 1.14: Farklı stilizasyon örnekleri

Hangi görsel?.....

Neden?.....

.....

1.1.1. Dekoratif ve Grafiksel Stilizasyon

Dekoratif Stilizasyon: Nokta, çizgi, leke, doku, renk gibi grafiksel kompozisyon ile objede süsleyici ögeler kullanılmasına **dekoratif stilizasyon** denir. Dekoratif stilizasyon içinde ritim, tarz ve duygusal yaklaşımlar barındırır. Objeyi sıradanlıktan uzaklaştırıp yeni bir gerçeklik kazandırır. Kültürümüzde stilizasyon eski ve köklü bir geçmişe sahiptir. Halı motifleri, minyatürler, cami süslemeleri, hat sanatı, tezhip sanatı, duvar ve kitap süslemeleri dekoratif stilizasyonun en güzel örnekleridir. Görsel 1.15, 1.16, 1.17' deki süslemelerde sadeleştirilmiş hayvan ve bitki desenleri kullanılmıştır.

Görsel 1.15: Kilim motiflerinde kullanılan stilizasyon örneği

Görsel 1.16: Tuğba Somer, münhani örnekleri

Görsel 1.17: Dekoratif stilizasyon örneği

Görsel 1.18: Grafiksel stilizasyon örneği

Görsel 1.19: Çizgisel ve lekesel stilizasyon örnekleri

Görsel 1.20: İznik çini örneğindeki dekoratif stilizasyon

Grafiksel Stilizasyon: Objeyi gereksiz detaylardan arındıran çizgi, leke ve renk değerlerini kullanım amacına uygun çözümleme yoluna **grafiksel stilizasyon** denir. Hitap edeceği kitleyi göz önünde bulunduran; taşıdığı fonksiyona, kullanılan malzemeye ve grafik tasarımın amacına uygun olarak yapılan tasarımlardır. Görsel 1.18'deki gibi logo, amblem vb. grafik tasarımlarında kullanılır.

1.1.2. Dekoratif Stilizasyon ile Grafik Resim Stilizasyonu Arasındaki Farklar

Grafiksel stilizasyon yalın ve anlaşılır olmalı, çabuk algılanmalıdır. Tasarımın amacına hizmet etmeli, baskı yüzeyleri düşünülerek yapılmalıdır. Grafiksel stilizasyonlar, Görsel 1.19'daki gibi çizgisel veya lekesel olarak çalışılabilir.

Dekoratif stilizasyon çoğunlukla çini, kilim, vitray, el sanatları vb. alanlarda kullanıldığından süsleme amacı taşır. Biçim her ne kadar sadeleştirilmiş olsa da süsleme amacına hizmet eden ayrıntılar eklenebilir.

Grafiksel stilizasyon süsleme amacı taşımaz. Ürünü, hizmeti ya da hedef kitleye iletilmek istenen mesajı en kısa yolla ve net olarak ifade eder. İlgiyi dağıtan, amaca hizmet etmeyen hiçbir öge içermez. Bu nedenle grafiksel stilizasyon direkt biçime odaklanır. İnce ayrıntılardan arındırılmış olması onu daha işlevsel kılar.

Görsel 1.21: Grafiksel stilizasyon örneği

Etkinlik 2

Stilizasyon uygulamaları birçok farklı alanda kullanılmaktadır. Görsel 1.22'de nesli tükenmekte olan bir kaplumbağanın stilizasyon örneğini görmektesiniz. Siz de aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak stilizasyon çalışmaları hazırlayınız.

- Nesli tükenmekte olan hayvanları araştırınız. Herhangi bir hayvanın görselini seçiniz.
- Seçtiğiniz görselden hareketle obje formunun aslını bozmadan konturlarını belirleyiniz.
- Nokta, çizgi ve leke kullanarak dekoratif ve grafiksel stilizasyon hazırlayınız.
- Stilizasyon çalışmalarınızı sınıf ortamında sergileyiniz.

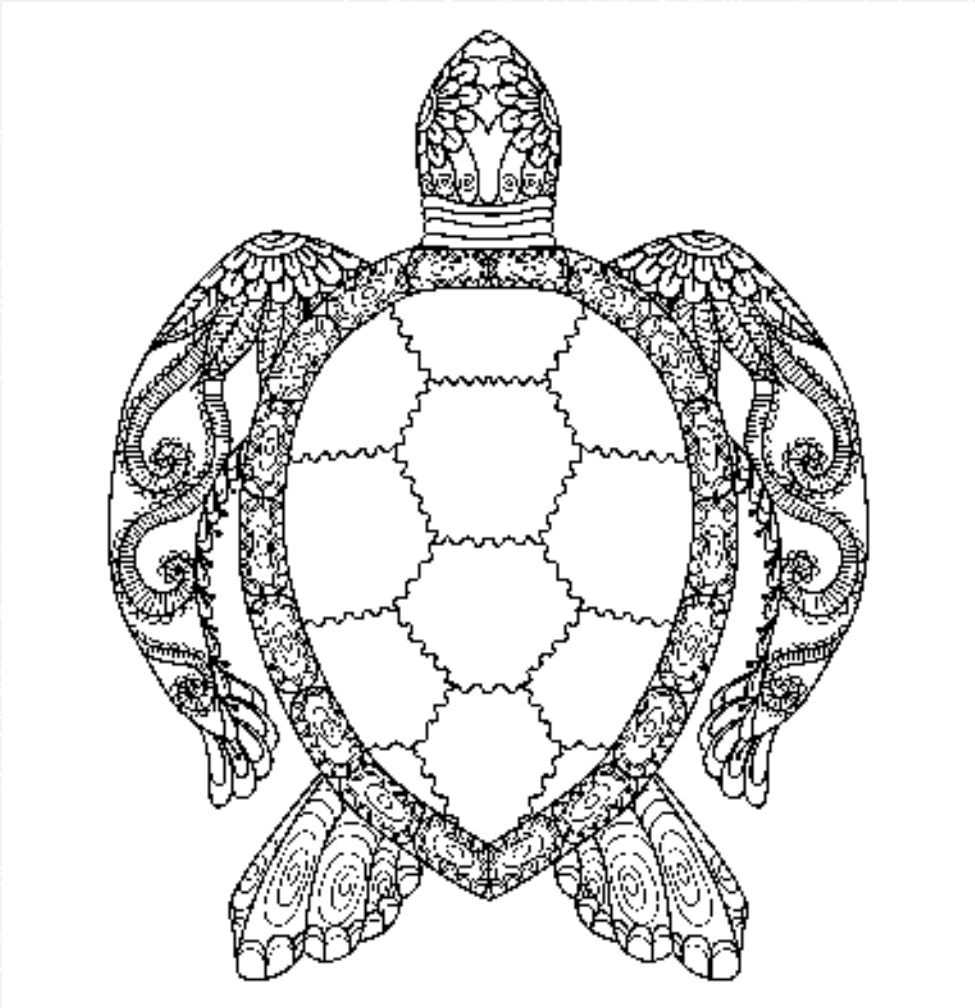

Görsel 1.22

1.1.3. Stilizasyon Yöntemi

Stilizasyon yönteminde kullanılacak teknik, stilizasyonun amacı ve teması; çalışmanın niteliğini belirler. Görsel 1.23'teki çizgi, nokta, leke tekniği; dekoratif ya da grafiksel amaçlı kullanım; verilmek istenen mesaj ya da konu estetik görünüme yön verir. Stilizasyonun kullanım alanı ve basılma yüzeyi ihtiyaçları ortaya çıkarır. Stilizasyona konu olan nesne; detaylı bir gözlem sonucunda kazanılan izlenimlere dayandırılarak, benzerlerinden ayrılan özellikleri (karakteri) bozulmadan, girinti ve çıkıntıları çizgisel niteliğe dönüştürülerek biçimlendirilir.

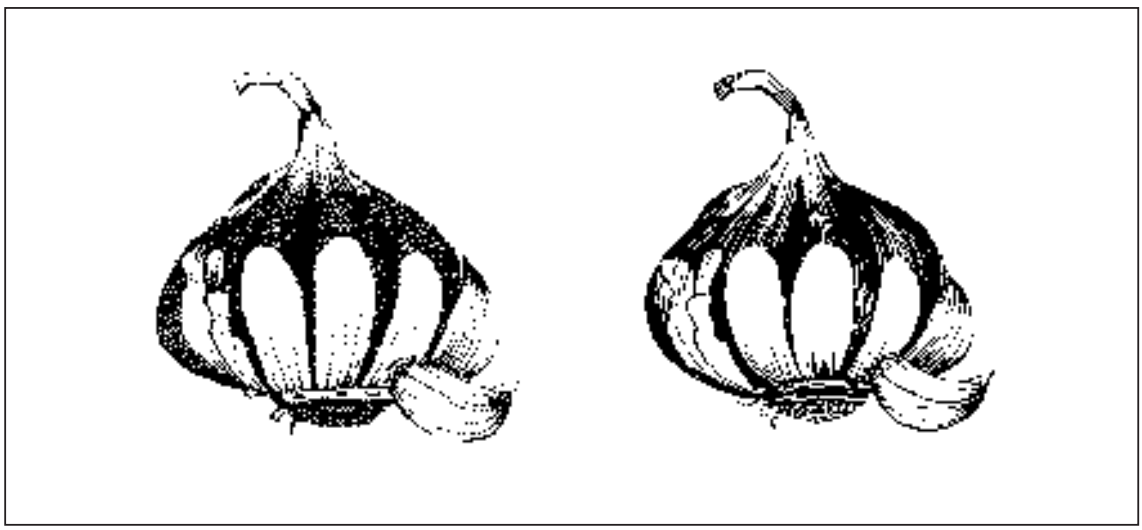

Görsel 1.23: Stilizasyonda nokta, çizgi ve lekelerin kullanılması

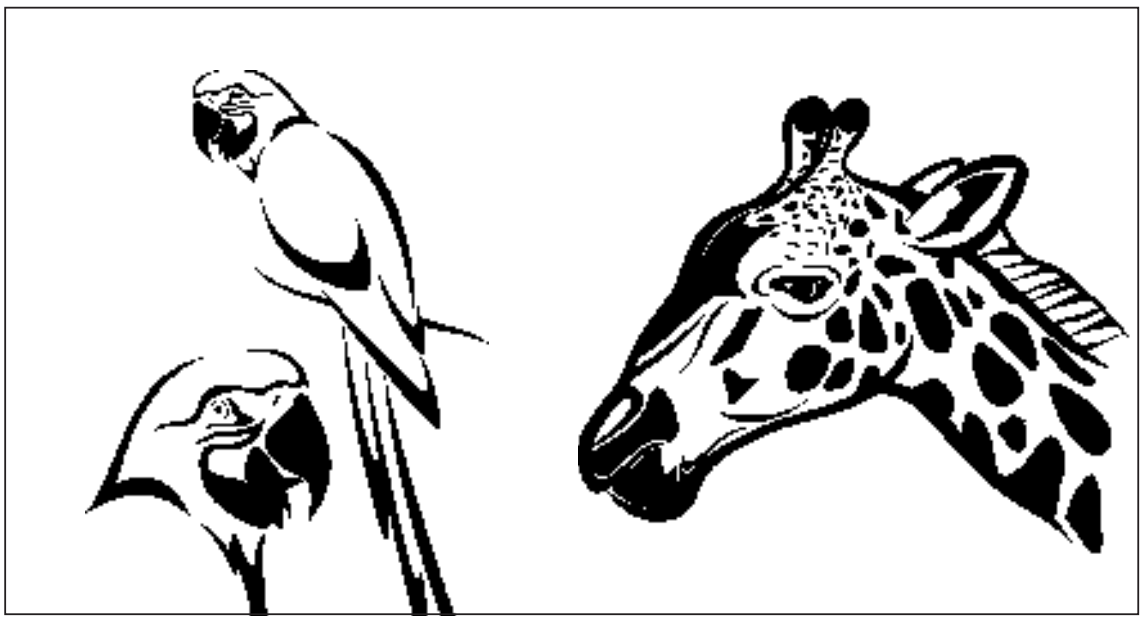

Görsel 1.24: Stilizasyonda nokta, çizgi ve lekeler

Etkinlik 3

Görsel 1.25'te Atatürk portresinin stilizasyonu aşamalarıyla verilmiştir. Siz de herhangi bir Atatürk portresi seçiniz. Seçtiğiniz portreyi Atatürk'ün karakteristik özelliklerine uygun olarak aydınger kâğıdına stilize edip bristol kâğıdına geçiriniz. Çalışmanızı sergileyiniz.

Görsel 1.25: a) Stilizasyon uygulama aşamaları

b) Stilizasyon eskizleri

1.1.4. Stilizasyon Uygulamasında Dikkat Edilecek Hususlar

Grafik sanatında mesajın sade ve anlaşılır biçimde verilmesi önemlidir. Stilizasyonun teması yani verilmek istenen mesaj ve konu belirlenmeli, bu doğrultuda obje seçilmelidir.

Objeyi Aslına Uygun Etüt Etme ve Renklendirme

Stilizasyon uygulamasında nesnelerin anlaşılır biçimde, aslına uygun olarak sadeleştirilmesi için öncelikle obje etüdünün yapılması gerekir. Obje etüdü, kara kalem etüt ve renkli etüt olmak üzere iki şekilde yapılmalıdır.

Obje etüdü yaparken dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Öncelikle objenin karakteristik özellikleri gözlemlenir.
- Objenin kara kalem ve renkli etüdünü yapmak için ışığın geliş açısı ve yönü tespit edilir. Oluşan açık-koyu alanlar ve ışık-gölge dikkatle gözlemlenir (Görsel 1.26).
- Obje üzerindeki en koyu ve en açık tonların yerleri tespit edilir.
- En açık tondan başlanıp tonlamalar aşama aşama yapılır.
- Objenin formuna, yapısına, özelliğine göre nokta, çizgi, tarama ve lekeyle objeye doku ve hacim verilir.
- Uygulamada daha realist (gerçekçi) etüt için üst üste, kat kat çalışılır.
- Objeye yere düşen gölgesi verilir.

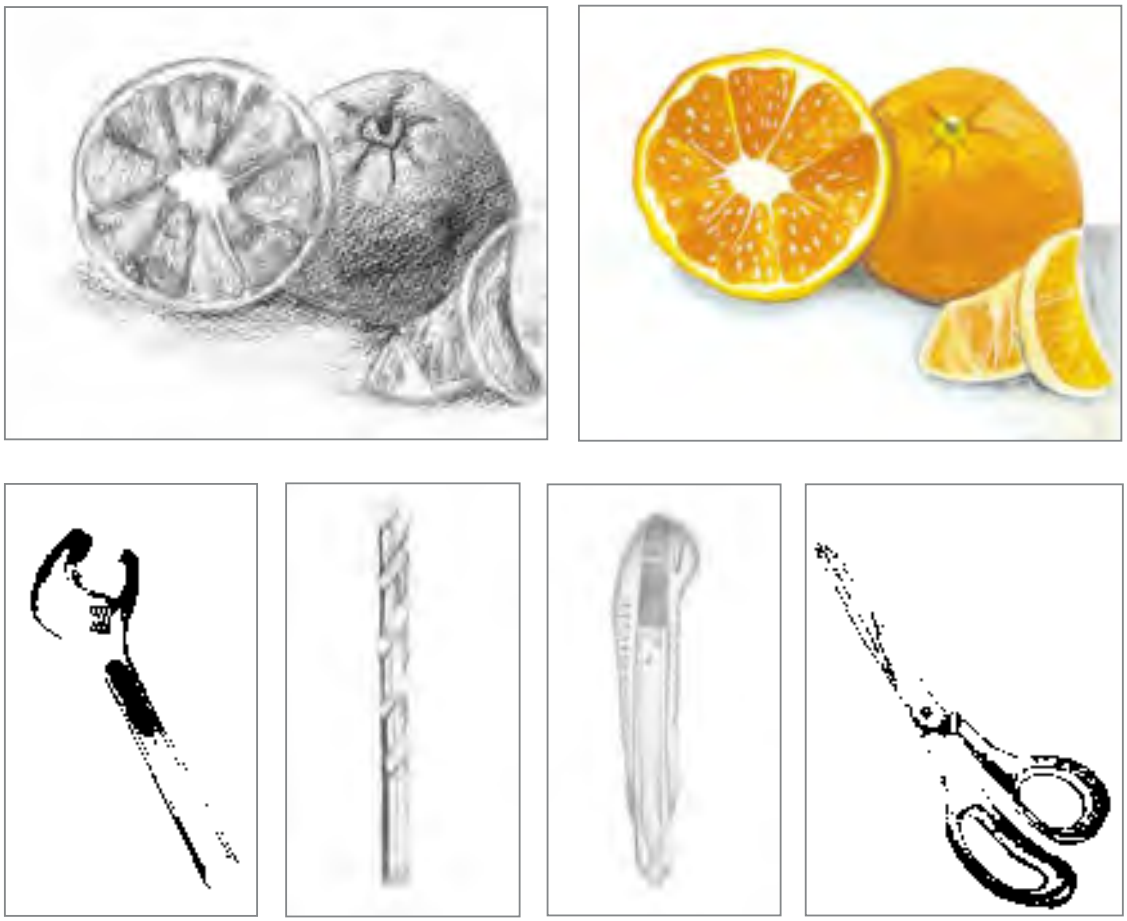

Görsel 1.26: Obje etütleri

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=22787

İzlemek için kodu tarayın.

Uygulama 1

ÖĞRENME BİRİMİ: GRAFİKSEL YORUMLAR

UYGULAMA ADI : Objeyi Kara Kalem ile Aslına Uygun Olarak Etüt Etme ve Guaj Boya ile Renklendirme

AMAÇ : Objenin yapısal özelliklerine göre objeyi kara kalem ile aslına uygun olarak etüt edip renklendirmek.

Seçtiğiniz herhangi bir objenin kara kalem ve renkli etüdünü aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak yapınız.

Araç Gereçler

1. Etüt edilecek obje
2. 2 adet 20x20 cm dokulu kâğıt
3. H, HB, 2B, vb. resim kalemleri
4. Silgi ya da hamur silgi
5. Guaj boya ve boya için kullanılacak yardımcı malzemeler

Görsel 1.27: Obje etütleri

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz; araç gereçlerinizi, çalışma alanınızı iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak özenle hazırlayınız.
2. Çalışırken oturma pozisyonunuza dikkat ediniz, yanlış oturuş şekli sağlığınız için zararlıdır.
3. Stilizasyonun temasına, verilmek istenilen mesaj ve konuya uygun obje seçiminizi yapınız.
4. Seçtiğiniz objenin karakteristik yapısını inceleyiniz.

5. Objenizin oran orantısına dikkat ederek aks çizgileri ile dış hatlarını kâğıda çiziniz.

6. Objenin ışık-gölge alanlarını belirleyiniz.

7. Elinizin çalışma üzerinde leke ve tek ton oluşturmaması için koruyucu kâğıt kullanınız.

8. Objenin karakteristik özelliklerine dikkat ederek objeyi etüt ediniz. Tonlamaya en açık tondan başlayınız.

9. Çalışmanıza nokta, çizgi ve leke kullanarak doku veriniz. Objenin karakteristik özelliklerine dikkat ederek uygun kalemlerle tonlama yapınız.

10. Işık-gölge, açık-koyu çalışması yaparak ve objede bulunan detayları çizerek objenizin daha gerçekçi olmasını sağlayınız.

11. Çalışmanızı temiz bir dosya içine yerleştiriniz ve renkli etüde geçiniz.

12. Renkli çalışma için objenin yönünü ve ortam ışığını size uygun açıda ayarlayınız.

13. H ya da HB kalemle objenin dış hatlarını ve eskizini önceden çizilen kara kalem etüdünü kullanarak ışıklı masada kâğıda geçiriniz. Kaleminizi bastırmadan açık ton kullanmaya dikkat ediniz.

14. Guaj boyayı ve boya için kullanılacak yardımcı malzemeleri hazırlayınız. Objenin renklerini analiz ederek doğru renkleri guaj boya tekniğine uygun şekilde karıştırarak bulunuz.

15. Objenin karakteristik özelliklerine dikkat ederek dokusundaki birim biçimleri guaj boyayla çalışmanıza uygulayınız.

16. Objenin dokusunu taklit edebilmek için nokta, çizgi ve lekeleri obje dokusuna uygun renklerle ve farklı kalınlıktaki fırçalarla üst üste uygulayınız.

17. Kara kalem çalışmasındaki gibi ışık-gölge, açık-koyu çalışması yaparak ve objede bulunan detayları çizerek objenizin daha gerçekçi olmasını sağlayınız.

18. Temiz çalışmaya özen gösteriniz. Çalışmanızın etrafını yumuşak bir silgi ile temizleyiniz.

19. Çalışmanız süresince sabırlı ve dikkatli çalışmaya özen gösteriniz.

20. Kullandığınız malzemelerin ve bulunduğunuz ortamın temizliğine dikkat ediniz. Çalışma bitiminde atölyenizi temiz ve düzenli bırakınız.

21. Çalışmanızı bir sonraki etkinlikte kullanmak üzere temiz bir dosya içinde saklayınız.

DEĞERLENDİRME

Yapacağınız uygulama çalışması öğretmeniniz tarafından "Ek 1"deki "Dereceli Puanlama Anahtarı" ve ''Kontrol Listesi''ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir.

Objeyi Stilize Etme

Stilizasyon uygulamasında obje aslına uygun etüt edildikten sonra anlaşılır biçimde sadeleştirilir.

Stilizasyon yaparken dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Stilizasyonun temasının dekoratif amaçlı mı yoksa grafiksel amaçlı mı kullanılacağı belirlenmelidir.
- Objenin karakterini bozmadan, ayrıntılar azaltılarak obje sadeleştirilmelidir (Görsel 1.28).
- Sadeleştirmede uygulanacak stilize yorum nesnenin özellikleri dikkate alınarak yapılmalı, stilize edilen obje tanınabilmelidir.
- Obje yüzeyindeki çizgilerden, bölünmelerden ve dokudan yola çıkarak stilizasyonun amacına uygun biçimde noktasal, çizgisel, lekesel eskiz oluşturulabilir.
- Stilizasyon dekoratif amaçlıysa süsleyici çizgiler kullanılabilir.
- Stilize edilen obje negatif, pozitif ve renkli çalışılabilir.
- Renklendirirken objenin kendi renklerinden yola çıkılabileceği gibi serbest renk uygulaması da yapılabilir.

Bilgi Kutusu

Stilizasyon ve deformasyon tasarımı aşamasında 5N1K soruları ile düşünüp ön hazırlık yapılabilir.

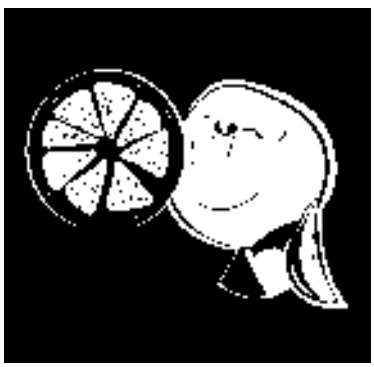

Görsel 1.28: a) Negatif stilizasyon

b) Pozitif stilizasyon

c) Renkli stilizasyon

Görsel 1.29: Negatif, pozitif ve renkli stilizasyon

STİLİZASYON UYGULAMA ÖRNEKLERİ

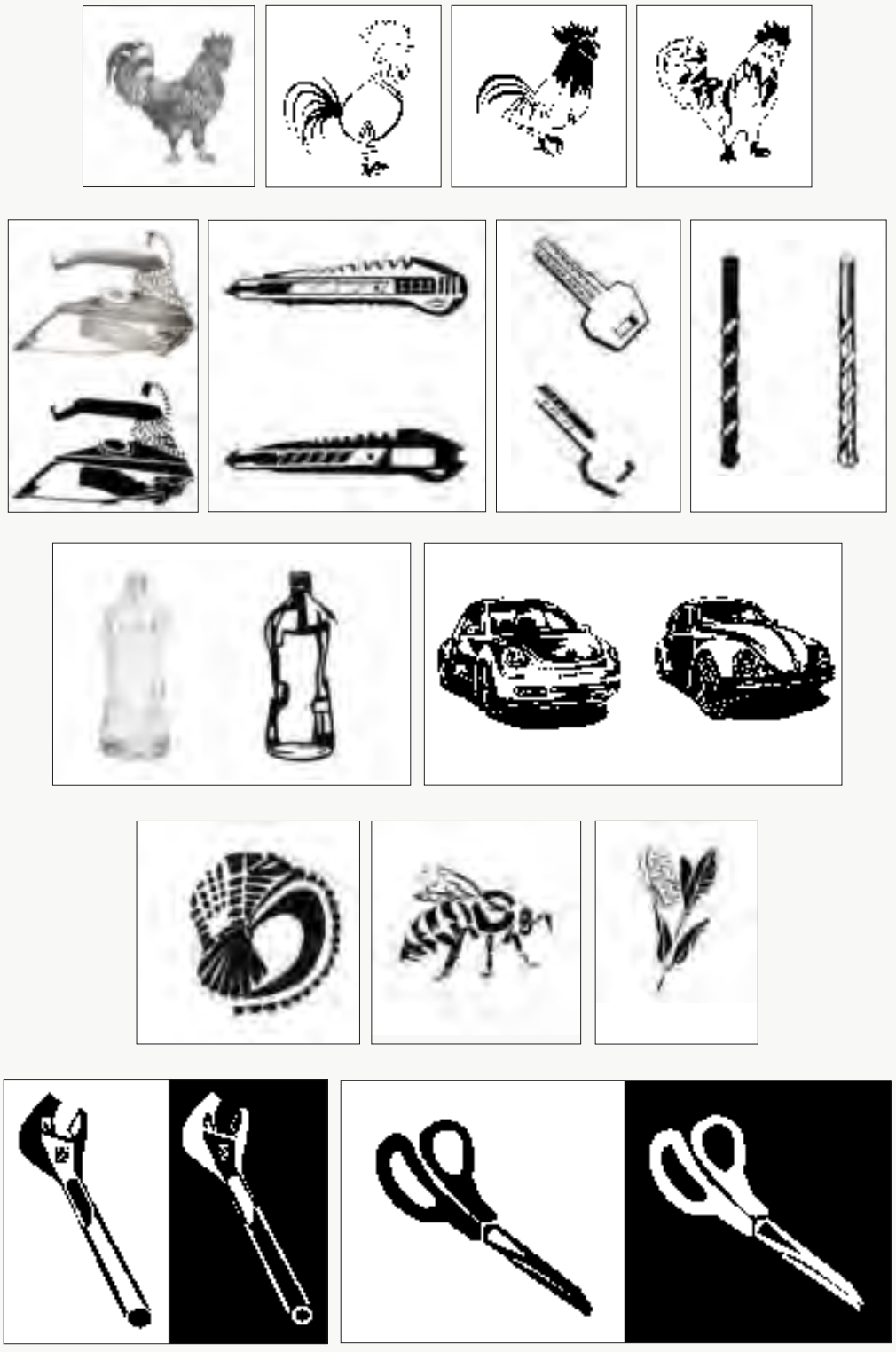

Görsel 1.30: Kara kalem etüt, siyah beyaz stilizasyon öğrenci çalışmaları

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=22788

İzlemek için kodu tarayın.

Uygulama 2

ÖĞRENME BİRİMİ: GRAFİKSEL YORUMLAR

UYGULAMA ADI : Objeyi Yapısal Özelliklerini Bozmadan Stilize Etme

AMAÇ : Objenin yapısal özelliklerine göre stilizasyon eskizleri yapmak, seçilen eskizi siyah beyaz ve renkli çalışmak.

Uygulama 1'de yaptığınız obje etüdünü aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak stilize ediniz.

Araç Gereçler

1. Uygulama 1'deki obje etüdü
2. Parşömen ya da aydınger kâğıdı
3. 3 adet 20x20 cm bristol kâğıdı
4. Farklı kalınlıkta rapido kalemler ya da renkli marker kalemler

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz; araç gereçlerinizi, çalışma alanınızı iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak özenle hazırlayınız.
2. Çalışırken oturma pozisyonunuza dikkat ediniz, yanlış oturuş şekli sağlığınız için zararlıdır.
3. Parşömen ya da aydınger kâğıdını Uygulama 1'de yapılan kara kalem ve renkli etütlerden birinin üzerine koyunuz. Objenin ışık ve gölgesine, dokularına dikkat ederek ana hatlarını çiziniz (Görsel 1.31).

Görsel 1.31: Çalışmanın parşömen ya da aydınger kâğıdına ana hatları ile çizimi

4. Objenin karakteristik yapısını oluşturan birim biçimleri inceleyiniz.

5. Elinizin çalışma üzerinde leke oluşturmaması için koruyucu kâğıt kullanınız.

6. Stilizasyon yöntemlerine dikkat ederek siyah marker kalemle çeşitli lekesel çalışmalar yapınız.

7. Nokta, çizgi, leke ve geometrik formlar kullanabilirsiniz; farklı leke yorumları oluşturmak için serbest çizimler yapabilirsiniz.

8. Özgün tasarımlar oluşturmak için birden çok eskiz hazırlayınız.

9. Hazırladığınız eskizlerden seçtiğinizi ışıklı masa yardımı ile 20x20 cm boyutlarındaki bristol kâğıdına geçiriniz.

10. Stilizasyonun negatif, pozitif ve renkli versiyonlarını çalışınız (Görsel 1.32).

Görsel 1.32: Negatif, pozitif ve renkli stilizasyon uygulama

11. Objenizi marker kalem tekniğini kullanarak boyayınız.

12. Temiz çalışmaya özen gösteriniz. Çalışmanızın etrafını yumuşak bir silgi ile temizleyiniz.

13. Çalışmanız süresince sabırlı ve dikkatli olmaya özen gösteriniz.

14. Kullandığınız malzemelerin ve bulunduğunuz ortamın temizliğine dikkat ediniz. Çalışma bitiminde atölyenizin temizliğini ve düzenini sağlayınız.

15. Çalışmanızı bir sonraki etkinlikte kullanmak üzere temiz bir dosya içinde saklayınız.

DEĞERLENDİRME

Yapacağınız uygulama çalışması öğretmeniniz tarafından "Ek 1"deki "Dereceli Puanlama Anahtarı" ve ''Kontrol Listesi''ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir.

Stilize Edilmiş Obje ile Yüzey Düzenleme

Stilize edilmiş objenin bütünü veya bir parçası alınarak tasarım kurallarına uygun yüzey düzenleme oluşturulur.

Yüzey düzenleme yaparken dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Negatif, pozitif ve renkli stilizasyon çalışmalarından yola çıkılmalıdır.
- Yüzey düzenleme alanı belirlenmelidir.
- Tasarı ilkelerine uygun kompozisyon oluşturulup eskizler hazırlanmalıdır.
- Stilizasyonla yapılan yüzey düzenleme çalışmalarında stilizenin bütünü veya Görsel 1.33: c'deki gibi stilizeden alınan bir detay kullanılabilir.
- Yüzey düzenleme siyah beyaz veya renkli olabilir.
- Renklendirirken objenin kendi renklerinden yola çıkılabileceği gibi serbest renk uygulaması da yapılabilir.

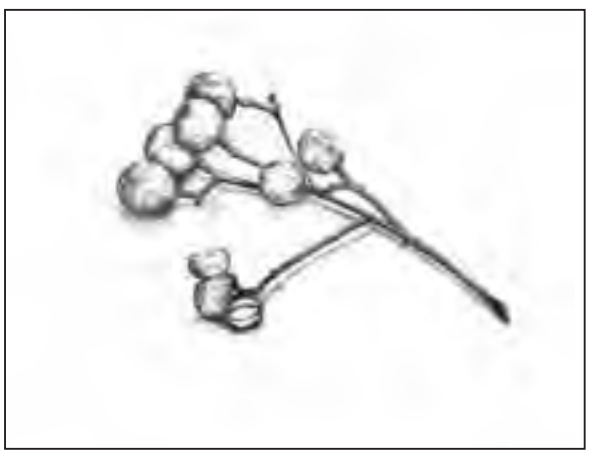

Görsel 1.33: a) Kara kalem etüdü

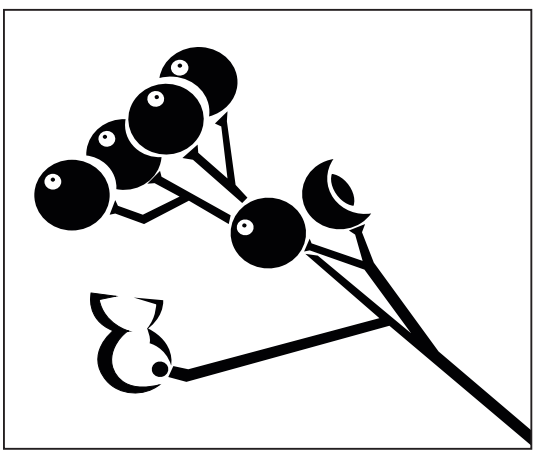

b) Sadeleştirme

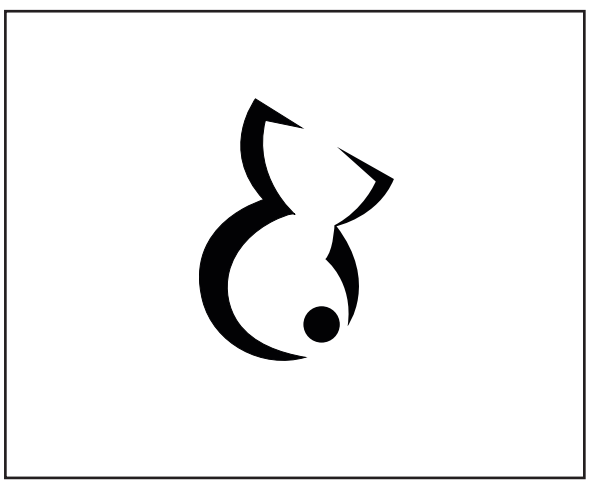

c) Detay

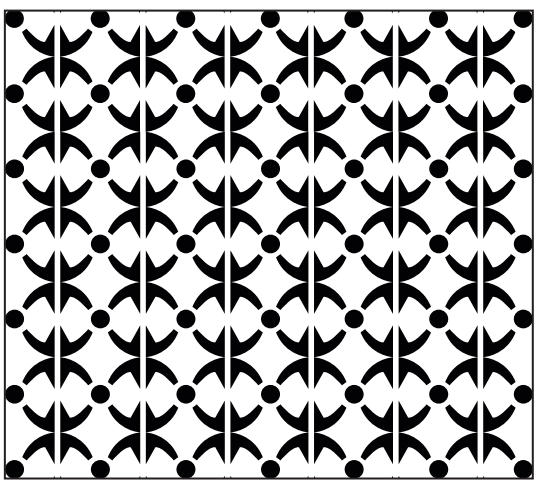

d) Yüzey düzenleme

Görsel 1.34: Kara kalem obje etüdü, stilizasyon ve yüzey düzenleme öğrenci çalışmaları

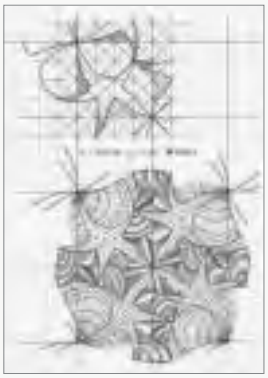

Görsel 1.35: a) M. C. Escher, ölçülü eskiz çalışması

b) M. C. Escher, yüzey düzenleme

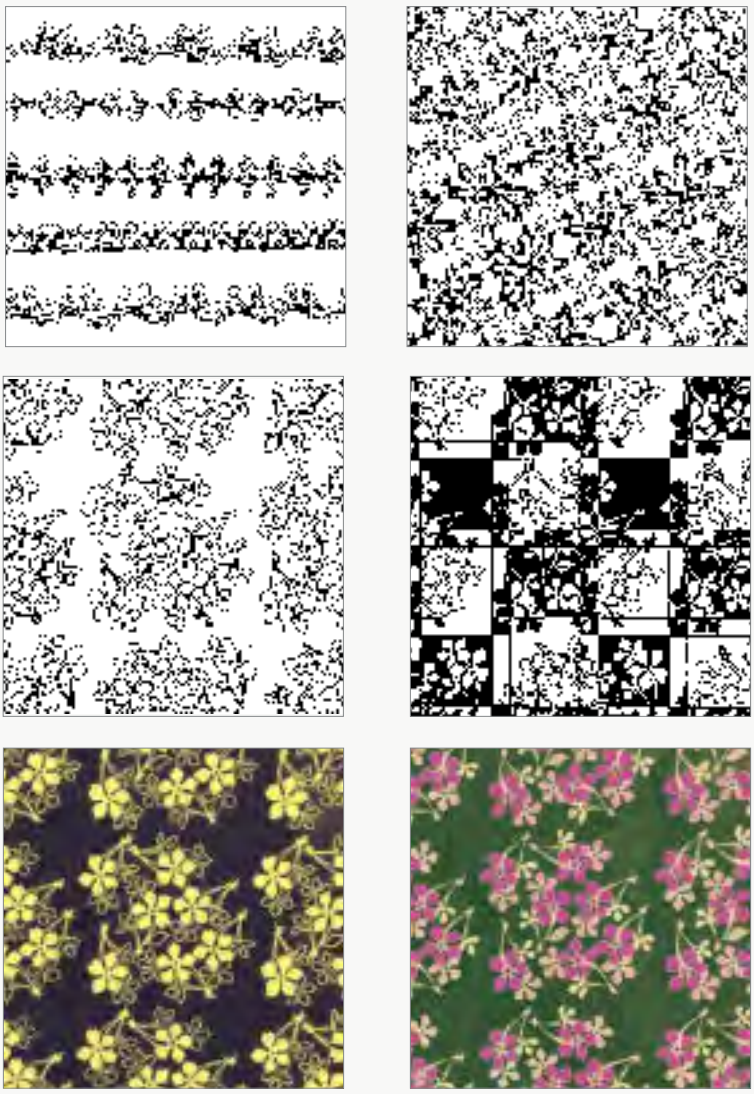

Görsel 1.36: Stilizasyon yüzey düzenleme araştırmaları

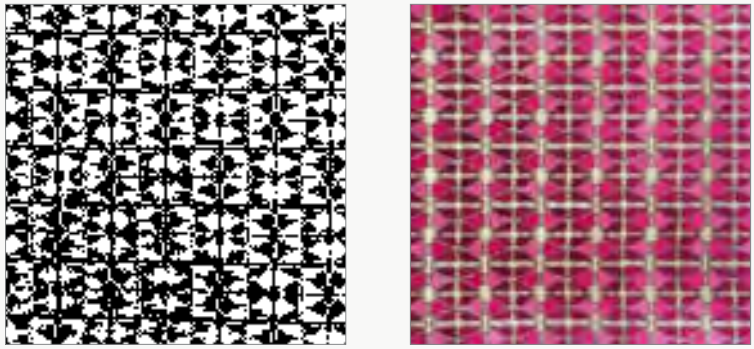

Görsel 1.37: Siyah beyaz ve renkli stilizasyon uygulaması

Görsel 1.38: Renkli stilizasyon ile yüzey düzenleme örnekleri, öğrenci çalışmaları

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=22789

İzlemek için kodu tarayın.

Uygulama 3

ÖĞRENME BİRİMİ: GRAFİKSEL YORUMLAR

UYGULAMA ADI : Grafiksel Stilizasyonla Yüzey Düzenleme

AMAÇ : Grafiksel stilizasyonla siyah beyaz yüzey düzenleme yapmak ve renklendirmek.

Uygulama 2'de yaptığınız stilizsayon deseniyle, aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak, yüzey düzenlemesi yapıp yüzeyi renklendiriniz.

Araç Gereçler

1. Uygulama 2'deki stilizasyon çalışmaları
2. Parşömen ya da aydınger kâğıdı
3. 25x25 cm şöhler kâğıdı
4. H ya da HB resim kalemi
5. Silgi ya da hamur silgi
6. Guaj boya ve boya için kullanılacak yardımcı malzemeler

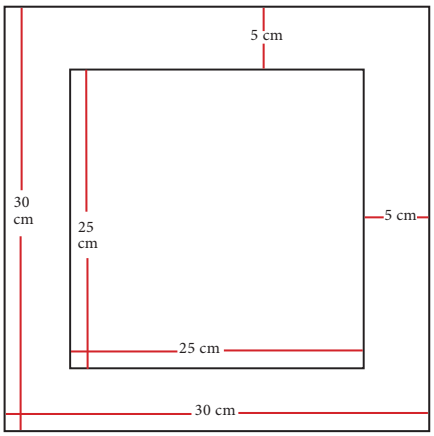

Şekil 1.2

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz; araç gereçlerinizi, çalışma alanınızı iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak özenle hazırlayınız.
2. Çalışırken oturma pozisyonunuza dikkat ediniz, yanlış oturuş şekli sağlığınız için zararlıdır.
3. Uygulama 2'de yaptığınız stilizasyon çalışmalarıyla aydınger ya da parşömen kâğıdı üzerine birim biçim tekrarı ve tasarı ilkeleri yardımı ile yüzey düzenleme eskizleri yapınız.

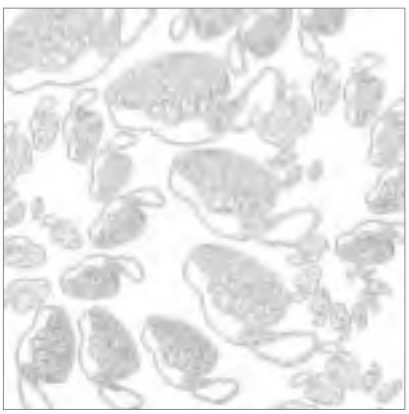

a) Eskiz

4. Özgün tasarımlar için leke değerleri ve kompozisyon kurallarını göz önünde bulundurarak serbest çizimler oluşturulabilirsiniz.

5. Yaptığınız eskizlerden bir tanesini seçiniz. Orijinal tasarımınızı oluşturmak için ışıklı masa yardımı ile 25x25 cm boyutlarındaki şöhler kâğıdına yüzey düzenlemenizi geçiriniz.

6. Temiz çalışmaya özen gösteriniz. Elinizin çalışma üzerinde leke oluşturmaması için koruyucu kâğıt kullanınız.

7. Tasarımınıza uygun renk kontrastlarını seçiniz. Tasarımınızı guaj boya tekniğini kullanarak konuya uygun renklendiriniz ve siyah beyaz örneğini de hazırlayınız.

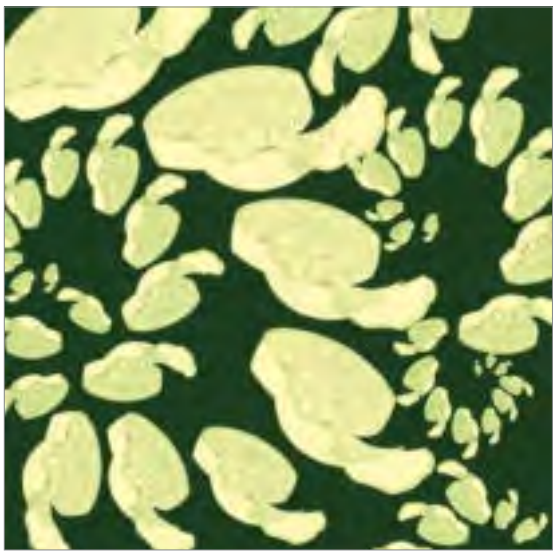

b) Renkli uygulama

8. Biten tasarımlarınıza son olarak rötuş işlemi yapınız. Çalışmalarınızın etrafını yumuşak bir silgi ile temizleyiniz.

9. Çalışmalarınızı sergilemek üzere paspartu yaparak bir dosya içinde saklayınız.

10. Çalışmanız süresince sabırlı ve dikkatli olmaya özen gösteriniz.

11. Kullandığınız malzemelerin ve bulunduğunuz ortamın temizliğine dikkat ediniz. Çalışma bitiminde atölyenizin temizliğini ve düzenini sağlayınız.

DEĞERLENDİRME

Yapacağınız uygulama çalışması öğretmeniniz tarafından "Ek 1"deki "Dereceli Puanlama Anahtarı" ve ''Kontrol Listesi''ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir.

Etkinlik 4

Öğrenme birimi süresince yaptığınız stilizasyon çalışmalarını bir araya getiriniz. Bunların aralarından seçim yaparak Görsel 1.40'taki gibi herhangi bir materyal (tuval, bez çanta, tişört, aydınlatma…) üzerinde tasarım çalışması yapınız. Öncelikle yapmayı planladığınız tasarımın eskizini aşağıdaki Şekil 1.3'ün içine çiziniz ve kullanılabilir üç boyutlu ürünü hazırlayınız.

Görsel 1.40: Akrilik boyayla tuvale çalışılmış stilize kompozisyon

Şekil 1.3

Ünlü Sanatçıların Eserlerinden Yola Çıkarak Stilizasyon Uygulaması

Ünlü sanatçıların eserlerini stilizasyon yöntemini kullanarak yorumlamak.

Stilizasyon yaparken dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Eserde hangi stilizasyon yönteminin kullanılması gerektiğine karar verilmelidir.
- Eserdeki formlar sadeleştirilmelidir.
- Stilizasyonla ilgili eskizler hazırlanmalıdır.
- Stilizasyonun hangi yüzeye uygulanacağına karar verilmelidir.
- Uygulama siyah beyaz veya renkli olabilir.
- Renklendirirken objenin kendi renklerinden yola çıkılabileceği gibi serbest renk uygulaması da yapılabilir.

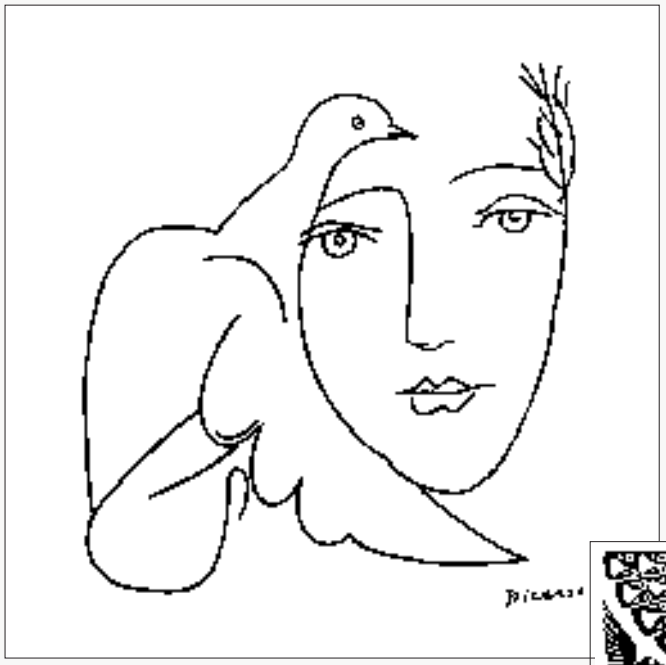

Görsel 1.41: P. Picasso

Görsel 1.42: M. C. Esher

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=22790

İzlemek için kodu tarayın.

Uygulama 4

ÖĞRENME BİRİMİ: GRAFİKSEL YORUMLAR

UYGULAMA ADI : Ünlü Sanatçıların Realist Eserleriyle Siyah Beyaz ya da Renkli Stilizasyon Çalışması Yapma

AMAÇ : Ünlü sanatçıların eserlerini araştırmak ve stilizasyon yön temini kullanıp, eserlere yeni yorumlar katarak siyah beyaz ya da renkli çalışma yapmak.

Ünlü ressamlardan seçtiğiniz bir eseri aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak stilizasyon yöntemleri ile siyah beyaz ya da renkli çalışınız.

Araç Gereçler

1. Ünlü bir sanatçının eseri
2. Parşömen ya da aydınger kâğıdı
3. 35x50 cm dokulu kâğıt ya da tuval
4. H, HB, 2B resim kalemleri
5. Silgi ya da hamur silgi
6. Kullanılacak tekniğe uygun boya ve yardımcı malzemeler

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz; araç gereçlerinizi, çalışma alanınızı iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak özenle hazırlayınız.
2. Çalışırken oturma pozisyonunuza dikkat ediniz, yanlış oturuş şekli sağlığınız için zararlıdır.
3. Ünlü sanatçıların realist (gerçekçi) eserlerini araştırıp herhangi birini seçiniz.
4. Sanatçının üslubunu, eserinde kullandığı ışık-gölge ve açık-koyu değerlerini inceleyiniz.
5. Objelerin lekesel yapısını oluşturan biçimlerinden faydalanabilirsiniz. Kesitler alıp kesitlerin büyüklük ve küçüklükleri ile leke değerlerini göz önünde bulundurarak çalışınız.
6. Parşömen ya da aydınger kâğıdı kullanarak, kalın kalem veya fırça yardımı ile siyah beyaz dengesine dikkat ederek ışıklı masada kendi tarzınıza uygun stilizasyon eskizleri hazırlayınız.
7. Özgün yorumlar oluşturmak için serbest çizimlerle taslaklar hazırlayınız.

8. Orijinal çalışma için seçtiğiniz stilizasyondan hazırladığınız düzenlemeyi kâğıda veya tuvale geçiriniz. Uygun boya tekniği ile siyah beyaz dengesine dikkat ederek boyayınız ya da renk kontrastlarından seçerek renklendirme yapınız.

Görsel 1.43: a) Şeker Ahmet Paşa'nın "Natürmort" adlı eseri

b) Stilize yorumlama

9. Temiz çalışmaya özen gösteriniz.

10. Biten tasarımlarınıza son olarak rötuş işlemi yapınız. Çalışmalarınızın etrafını yumuşak bir silgi ile temizleyiniz.

11. Çalışmanız süresince sabırlı ve dikkatli olmaya özen gösteriniz.

12. Çalışmalarınızı sergilemek üzere paspartu yaparak bir dosya içinde saklayınız.

13. Kullandığınız malzemelerin ve bulunduğunuz ortamın temizliğine dikkat ediniz. Çalışma bitiminde atölyenizi temiz ve düzenli bırakınız.

DEĞERLENDİRME

Yapacağınız uygulama çalışması öğretmeniniz tarafından "Ek 1"deki "Dereceli Puanlama Anahtarı" ve ''Kontrol Listesi''ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir.

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Meyvelerin hangi hâlleri biçim bozulmasına örnek verilebilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

2. Kâğıt, plastik şişe, metal kutu, karton vb. atık malzemelerin katlama, kesme, kırıştırma, yırtma yöntemleri ile şekli değiştirildiğinde karakteristik yapısının bozulup bozulmadığını arkadaşlarınızla tartışınız.

1.2. DEFORMASYON

Bir çok disiplinde karşılaştığımız deformasyon sanata farklı bir bakış açısı kazandırmıştır. Grafik sanatında da etkili bir şekilde kullanılmaktadır.

1.2.1. Grafik Sanatında Deformasyon

Doğal ya da yapay bir objenin görünüşünü, karakteristik özelliklerini yorum amacıyla abartarak değiştirmeye **deformasyon** denir. Deformasyon en basit anlamıyla biçim bozmadır. Bu biçim bozma işi objenin tanınabilirliğini bozmadan yapılmalıdır. Deformasyonun esası, doğal ya da yapay objenin temel karakterini koruyup; objedeki çizgi, leke veya formun temel özeliklerini abartarak grafiksel yorum yapmaya dayanır.

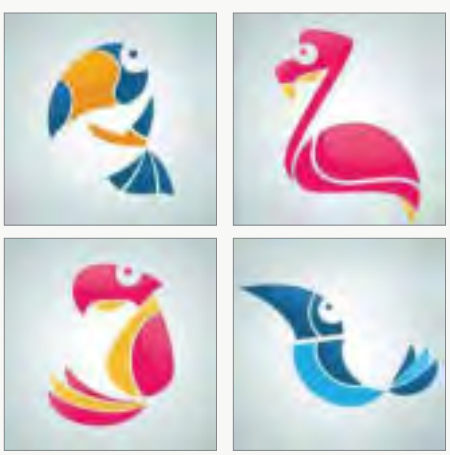

Görsel 1.44: Deformasyon örnekleri

Etkinlik 5

Nazar boncuğu, kültürümüzde oldukça yaygın olan bir deformasyon örneğidir. Nazar boncuğunun tarihi hakkında araştırma yapınız ve elde ettiğiniz bilgileri aşağıya kısaca yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki görseller size ne ifade ediyor?

Görsel 1.45: Nazar boncuğu

Görsel 1.46: Göz

1.2.2. Stilizasyon ve Deformasyon İlişkisi

Grafik sanatında stilizasyon ve deformasyon, anlatımı güçlü kılan biçimsel ögelerdir. Herhangi bir nesnenin biçimini stilize veya deforme etmek, onun nesnel görünümünü karakterize etmek demektir. Sanatçı bu yolla taklitten uzaklaşır. Üretilen yeni biçim, doğanın biçimi olmaktan çıkar ve sanatçı yeni bir gerçekliğe, öze ulaşır (Görsel 1.47).

Görsel 1.47: Pablo Picasso

Her deformasyon bir parça stilizasyon içerir. Stilizasyonda nesneyi ayrıntılarından arındırarak dekoratif veya grafiksel sadeleştirme yapılır. Deformasyonda ise nesnenin biçimini bozma söz konusudur. Her ikisinde de nesnenin karakteristik özelliklerinin korunması gerekir. Stilizasyon ve deformasyonla yapılan grafiksel yorumlamalarda amaç, kullanım alanını ve anlatımı güçlendirmektir. Görsel 1.48'de bir imgenin sanatçının üslubuyla yapılmış stilizasyon, deformasyon ve soyutlama örnekleri görülmektedir. Kalp sembolü deformasyona iyi bir örnek olup çok yaygın kullanımıyla binlerce farklı biçimde tasarlanmıştır.

Görsel 1.48: Gerçekçi stilizasyon, simgeleşen deformasyon, soyutlama

Görsel 1.49: Henri Matisse

1.2.3. Ünlü Sanatçıların Eserlerinde Deformasyon

Deformasyon, sanatçının yeni bir form arayışından doğan kendi üslubunun bir yansımasıdır. Sanatçının doğanın taklidinden uzaklaşarak biçimsel deformasyona gitmesi kendini ifade etme biçimidir. Sanat tarihine bakıldığında maniyerist akımda El Greco (El Gırego), ekspresyonist akımda Oskar Kokoschka (Oskar Kokoşka) ve Edvard Munch (Edvırt Manç), fütürizmde Giacomo Balla (Cayekomo Balla), kübizmde Pablo Picasso (Pablo Pikasso) eserleriyle deformasyonun en güzel örneklerini vermişlerdir.

Görse1.50: Edvard Munch

Görsel 1.51: Giacomo Balla

Türk sanatında ise Nurullah Berk, Cemal Tollu, Halil Dikmen, Mustafa Aslıer çalışmaları ile deformasyon uygulamalarına örnek gösterilebilecek sanatçılardandır.

Görsel 1.52: Mustafa Aslıer

Görsel 1.53: Halil Dikmen

Görsel 1.54: Cemal Tollu

Görsel 1.55: Nurullah Berk

Bilgi Kutusu

Birçok ünlü eserin bir oluşum süreci ve hikâyesi vardır. Picasso'nun "Guernica" (Görnika) adlı eserinin hikâyesi İspanyolların iç savaşına dayanır. Eser, ismini savaşta büyük bir yıkıma uğrayan Guernica kasabasından almıştır. Eserin hikâyesine göre 1937'de Alman ve İtalyan kuvvetlerinin desteğini almış olan Francisco Franco (Fransisko Frenko), yeni savaş uçaklarının İspanya'nın Guernica kasabasında denenmesine karar verir. Yaklaşık yirmi uçağın şehri bombalamasının ardından şehrin büyük bir kısmı yok edilir. Daha sonra Paris'in Almanlar tarafından işgal edildiği 1940'larda bir Nazi subayı Picasso'nun stüdyosuna gider. "Bu sizin eseriniz mi?" diye soran subaya Picasso "Hayır, sizin eseriniz." diye cevap verir.

Siz de özgün ve etkili eserler için çalışmalarınızda her çizgiyi, lekeyi anlamlı ve güçlü kılın ki çalışmalarınızın bir hikâyesi olsun.

Görsel 1.56: Pablo Picasso, Guernica

Etkinlik 6

Görsel 1.57'deki stilize edilmiş objeleri Şekil 1.4'teki geometrik şekillerden uygun gördüklerinizin içine deforme ederek yerleştiriniz.

Görsel 1.57

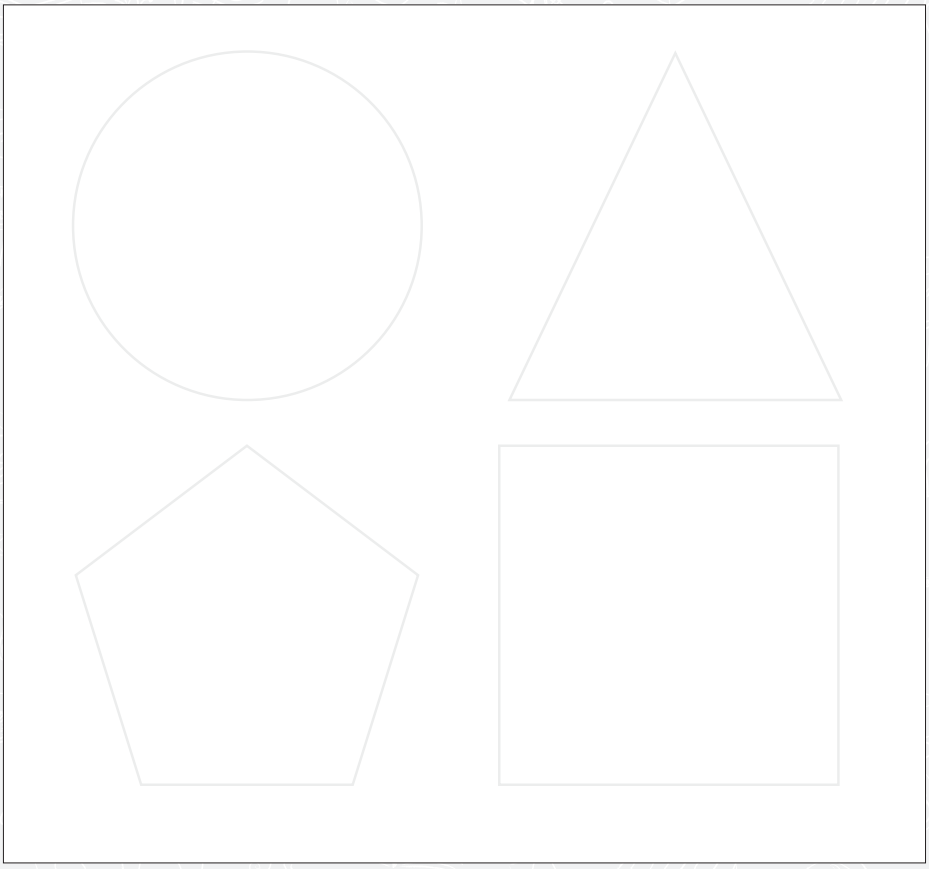

Şekil 1.4

1.2.4. Deformasyon Uygulamasında Dikkat Edilecek Hususlar

Deformasyonun teması yani verilmek istenen mesaj ve konu belirlenmeli, bu doğrultuda obje seçilmelidir.

Objeyi Aslına Uygun Etüt Etme ve Renklendirme

Deformasyon ve soyutlama kişinin objeye yeni bir anlam yüklemek için seçtiği bir yoldur. Doğada doğal hâlleri ile bulunan objelere kişi kendi yorumunu katarak objeye yalın, yeni bir anlam yüklemesi yapar. Bu yolla yapılan tasarımlar daha özgün, ilgi çekici olur ve mesajı akılda kalıcı hâle getirir.

Deformasyon uygulamasında dikkat edilecek hususlar aşağıda sıralanmıştır:

- Deformasyon teması yani verilmek istenen mesaj ve konu belirlenmeli, bu doğrultuda obje seçilmelidir.
- Öncelikle objenin karakteristik özellikleri gözlemlenir.
- Objenin kara kalem ve renkli etüdünü yapmak için ışığın geliş açısı ve yönü tespit edilir. Oluşan açık-koyu alanlar ve ışık-gölge dikkatle gözlemlenir (Görsel 1.58).
- Obje üzerindeki en koyu ve en açık tonların yerleri tespit edilir.
- En açık tondan başlanıp tonlamalar aşama aşama yapılır.
- Objenin formuna, yapısına, özelliğine göre nokta, çizgi, tarama ve lekeyle objeye doku ve hacim verilir.
- Uygulamada daha realist (gerçekçi) etüt için üst üste, kat kat çalışılır.
- Objeye yere düşen gölgesi verilir.

Görsel 1.58: Kara kalem ve renkli obje etüdü

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=22791

İzlemek için kodu tarayın.

Uygulama 5

ÖĞRENME BİRİMİ: GRAFİKSEL YORUMLAR

UYGULAMA ADI : Objeyi Kara Kalem ve Guaj Boya ile Aslına Uygun Olarak Etüt Etme

AMAÇ : Objenin yapısal özelliklerine göre objeyi kara kalem ile aslına uygun olarak etüt edip renklendirmek.

Seçtiğiniz herhangi bir objenin kara kalem ve renkli etüdünü aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak yapınız.

Araç Gereçler

1. Deformasyon için etüt edilecek obje
2. 2 adet 20x20 cm dokulu kâğıt
3. H, HB, 2B vb. resim kalemleri
4. Silgi ya da hamur silgi
5. Guaj boya ve boya için kullanılacak yardımcı malzemeler

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz; araç gereçlerinizi, çalışma alanınızı iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak özenle hazırlayınız.
2. Çalışırken oturma pozisyonunuza dikkat ediniz, yanlış oturuş şekli sağlığınız için zararlıdır.
3. Ellerinizin çalışma üzerinde leke oluşturmaması için koruyucu kağıt kullanınız.
4. Deformasyon temasına, verilmek istenilen konuya uygun obje seçimi yapınız.
5. Objenizin karakteristik yapısını inceleyiniz.
6. HB kalemle objenin aks çizgilerine, oran orantısına dikkat ederek aks çizgilerini ve dış hatlarını kâğıda çiziniz.
7. Objenin ışık-gölge alanlarını belirleyiniz.
8. Objeyi karakteristik özelliklerine dikkat ederek etüt ediniz. Tonlamaya en açık tondan başlayınız.
9. Çalışmanıza nokta, çizgi ve leke kullanarak doku veriniz. Objenin karakteristik özelliklerine dikkat ederek dokusundaki birim biçimleri etüt ediniz.
10. Doku oluşturmak için uygun kalemleri kullanarak tonlama yapınız. Hacim için üst üste tarama yaparak açık ve koyu tonlar elde ediniz.

11. Işık-gölge, açık-koyu çalışması yaparak ve objede bulunan detayları çizerek objenizin daha gerçekçi olmasını sağlayınız.

Görsel 1.59: Kara kalem ve guaj boyayla obje etütleri

12. Çalışmanızı bir sonraki etkinlikte kullanmak üzere temiz bir dosya içinde saklayınız.

13. Renkli çalışma için objenin yönünü ve ortam ışığını size uygun açıda ayarlayınız.

14. H ya da HB kalemle objenin dış hatlarını ve eskizini önceden çizilen kara kalem etüdünü kullanarak ışıklı masada kâğıda geçiriniz. Kaleminizi bastırmadan açık ton kullanmaya dikkat ediniz.

15. Guaj boyayı ve boya için kullanılacak yardımcı malzemeleri hazırlayınız, objenin renklerini analiz ederek doğru renkleri guaj boya tekniğine uygun şekilde karıştırarak bulunuz.

16. Objenin karakteristik özelliklerine dikkat ederek dokusundaki birim biçimleri guaj boyayla çalışmanıza uygulayınız.

17. Objenin dokusunu taklit edebilmek için nokta, çizgi ve lekeleri obje dokusuna uygun renklerle ve farklı kalınlıktaki fırçalarla üst üste uygulayınız.

18. Kara kalem çalışmasındaki gibi ışık-gölge, açık-koyu çalışması yaparak ve objede bulunan detayları çizerek objenizin daha gerçekçi olmasını sağlayınız.

19. Temiz çalışmaya özen gösteriniz. Çalışmanızın etrafını yumuşak bir silgi ile temizleyiniz.

20. Çalışmanız süresince sabırlı ve dikkatli çalışmaya özen gösteriniz.

21. Kullandığınız malzemelerin ve bulunduğunuz ortamın temizliğine dikkat ediniz. Çalışma bitiminde atölyenizin temizliğini ve düzenini sağlayınız.

22. Çalışmanızı bir sonraki etkinlikte kullanmak üzere temiz bir dosya içinde saklayınız.

DEĞERLENDİRME

Yapacağınız uygulama çalışması öğretmeniniz tarafından "Ek 1"deki "Dereceli Puanlama Anahtarı" ve ''Kontrol Listesi''ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir.

Objeyi Deforme Etme

Deformasyon uygulamasında objeler aslına uygun etüt edildikten sonra anlaşılır biçimde sadeleştirilir.

Deformasyon yaparken dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Obje yüzeyindeki çizgilerden, bölünmelerden ve dokudan yola çıkılarak çizgisel, lekesel yorumlar oluşturulmalıdır.
- Objenin karakterini bozmayacak ayrıntılar azaltılarak obje sadeleştirilmelidir.
- Biçim bozukluğu anlamlı kullanılmalı, estetik anlatım bozulmamalıdır.
- Deformasyonda uygulanacak ayrıntıların bazıları ön plana çıkarılabilir.
- Deformasyon yaparken objede soyutlama ve abartılı yorumlar kullanılabilir.
- Objenin yapısındaki dikkat çekici özellikler büyük ya da küçük yapılarak abartılabilir.
- Objenin karakteristik özellikleri bozulmamalı, deforme edilen obje tanınabilmelidir.
- Deformasyon yapılmış çalışmayı renklendirirken objenin kendi renklerinden yola çıkılabileceği gibi serbest renk uygulaması da yapılabilir.

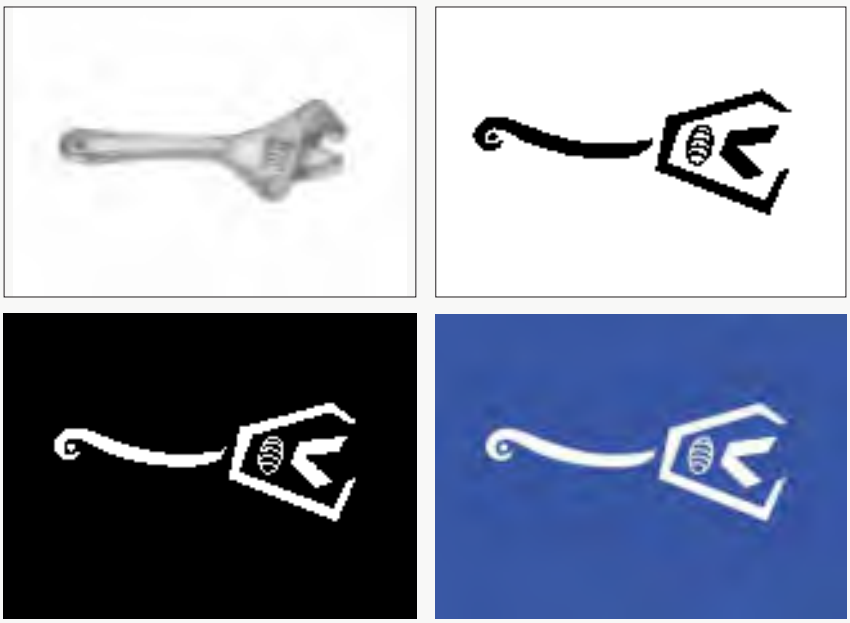

Görsel 1.60: Negatif, pozitif ve renkli deformasyon öğrenci çalışmaları

Görsel 1.61: Pablo Picasso

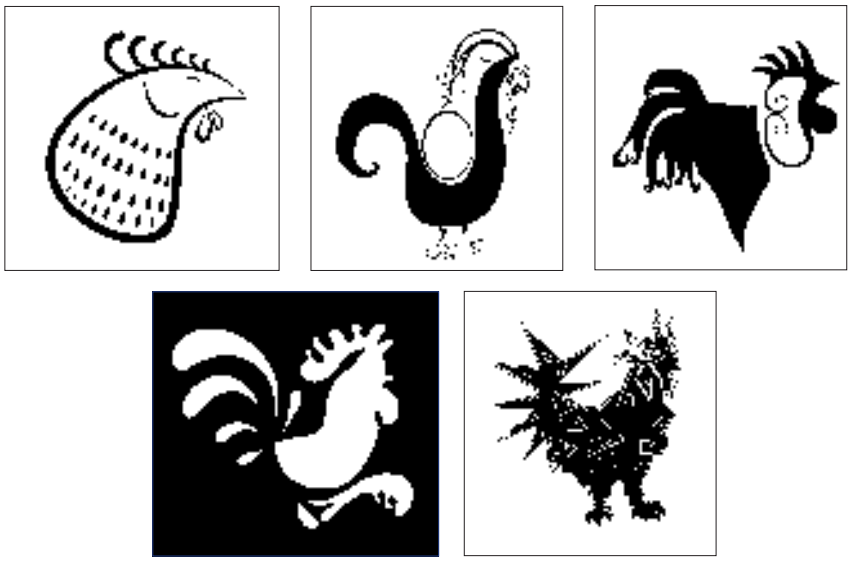

Görsel 1.62: Negatif, pozitif deformasyon çalışmaları

Uygulama 6

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=22792

İzlemek için kodu tarayın.

ÖĞRENME BİRİMİ: GRAFİKSEL YORUMLAR

UYGULAMA ADI : Objeyi Yapısal Özelliklerini Bozmadan Deforme Etme

AMAÇ : Objenin yapısal özelliklerine göre deformasyon eskizleri yapmak, seçilen eskizi siyah beyaz ve renkli çalışmak.

Uygulama 5' te yaptığınız obje etüdünü aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak deforme ediniz.

Araç Gereçler

1. Uygulama 5'teki obje etüdü
2. Parşömen ya da aydınger kâğıdı
3. 3 adet 20x20 cm bristol kâğıdı
4. Farklı kalınlıkta rapido kalemler ya da renkli marker kalemler

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz; araç gereçlerinizi, çalışma alanınızı iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak özenle hazırlayınız.
2. Çalışırken oturma pozisyonunuza dikkat ediniz, yanlış oturuş şekli sağlığınız için zararlıdır.
3. Uygulama 5'te yapılan kara kalem ve renkli etütlerden yola çıkarak parşömen ya da aydınger kâğıdını hazırlayınız.
4. Parşömen ya da aydınger kâğıdını çalışmanın üzerine koyunuz. Objenin ışık-gölge alanlarına ve dokularına dikkat ederek ana hatlarını çiziniz.
5. Elinizin çalışma üzerinde leke oluşturmaması için koruyucu kâğıt kullanınız.
6. Objelerin dokusal yapısını oluşturan birim biçimleri inceleyiniz.
7. Deformasyon yöntemlerine dikkat ederek siyah marker kalemle çeşitli lekesel çalışmalar yapınız.
8. Nokta, çizgi, leke ve geometrik formlar kullanabilirsiniz; farklı leke yorumları oluşturmak için serbest ve abartılı çizgiler yapabilirsiniz.
9. Özgün tasarımlar oluşturmak için birden çok eskiz hazırlayınız.

10. Hazırladığınız eskizlerden seçtiğinizi ışıklı masa yardımı ile 20x20 cm boyutlarındaki bristol kâğıdına geçiriniz.

11. Çalışmanızın negatif, pozitif ve renkli versiyonlarını yapınız (Görsel 1.63).

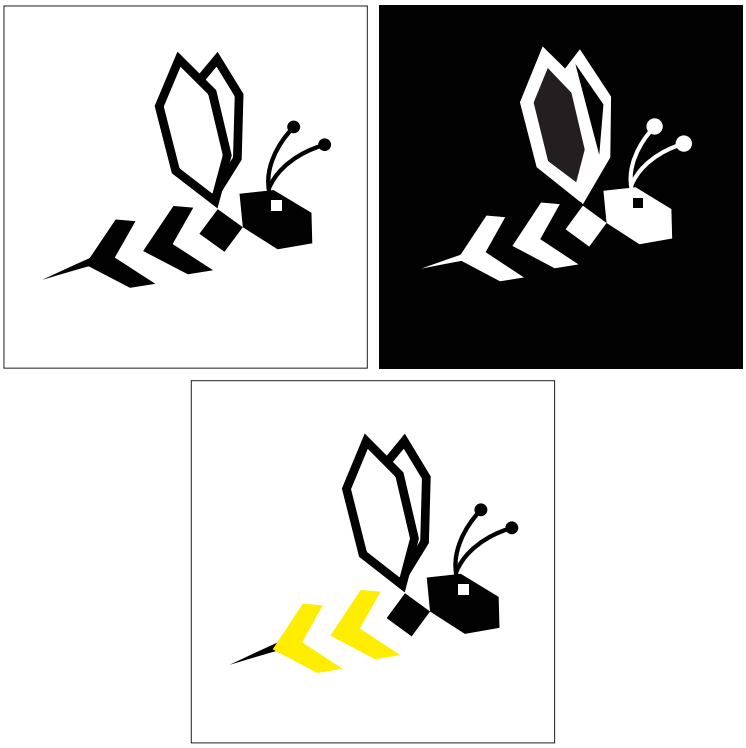

Görsel 1.63: Deformasyon yorumları

12. Objenizi marker kalem tekniğini kullanarak boyayınız.

13. Temiz çalışmaya özen gösteriniz. Çalışmanızın etrafını yumuşak bir silgi ile temizleyiniz.

14. Çalışmanız süresince sabırlı ve dikkatli olmaya özen gösteriniz.

15. Kullandığınız malzemelerin ve bulunduğunuz ortamın temizliğine dikkat ediniz. Çalışma bitiminde atölyenizi temiz ve düzenli bırakınız.

16. Çalışmanızı bir sonraki etkinlikte kullanmak üzere temiz bir dosya içinde saklayınız.

DEĞERLENDİRME

Yapacağınız uygulama çalışması öğretmeniniz tarafından "Ek 1"deki "Dereceli Puanlama Anahtarı" ve ''Kontrol Listesi''ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir.

Deforme Edilmiş Obje ile Yüzey Düzenleme

Deforme edilmiş objenin bütününü veya bir parçasını alarak tasarım kurallarına uygun yüzey düzenleme oluşturulur.

Yüzey düzenleme yaparken dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Negatif, pozitif ve renkli deformasyon çalışmalarından yola çıkılmalıdır.
- Yüzey düzenleme alanı belirlenmelidir.
- Tasarı ilkelerine uygun kompozisyon oluşturulup eskizler hazırlanmalıdır.
- Deformasyon yapılan yüzey düzenleme çalışmalarında deformasyonun bütünü veya Görsel 1.64'teki gibi stilizeden alınan bir detay kullanılabilir.
- Yüzey düzenleme siyah beyaz veya renkli olabilir.
- Renklendirirken objenin kendi renklerinden yola çıkılabileceği gibi serbest renk uygulaması da yapılabilir.

Görsel 1.64: Deformasyonla yüzey düzenleme örneği

Görsel 1.65: M. C. Escher, deformasyon eskiz örnekleri

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=22793

İzlemek için kodu tarayın.

Uygulama 7

ÖĞRENME BİRİMİ: GRAFİKSEL YORUMLAR

UYGULAMA ADI : Deformasyon Çalışması ile Yüzey Düzenleme

AMAÇ : Deformasyon ile siyah beyaz yüzey düzenleme yapmak ve renklendirmek.

Uygulama 6'da yaptığınız deformasyon çalışmalarıyla aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak özgün yüzey düzenleme oluşturunuz.

Araç Gereçler

1. Uygulama 6'daki deformasyon çalışmaları
2. 25x35 cm parşömen ya da aydınger kâğıdı
3. 25x25 cm şöhler kâğıdı
4. H, HB, 2B resim kalemleri
5. Silgi ya da hamur silgi
6. Guaj boya ve boya için kullanılacak yardımcı malzemeler

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz; araç gereçlerinizi, çalışma alanınızı iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak özenle hazırlayınız.
2. Masanızın üzerinin temiz ve düzenli olmasına dikkat ediniz.
3. Uygulama 6'da yaptığınız deformasyon çalışmalarıyla aydınger ya da parşömen kâğıdı üzerine birim biçim tekrarı ya da tasarı ilkeleri yardımı ile yüzey düzenleme eskizleri yapınız.
4. Özgün tasarımlar için leke değerleri ve kompozisyon kurallarını göz önünde bulundurarak serbest çizimler oluşturabilirsiniz.
5. Yaptığınız eskizlerden bir tanesini öğretmeninizle seçiniz. Orijinal tasarımınızı oluşturmak için ışıklı masa yardımı ile 25x25 cm boyutlarındaki şöhler kâğıdına yüzey düzenlemenizi geçiriniz.

6. Tasarımınıza uygun renk kontrastlarını seçiniz. Objenizi guaj boya tekniğini kullanarak dokuya uygun renklendiriniz ve siyah beyaz örneğini de hazırlayınız.

Görsel 1.66: Deformasyonla yapılmış yüzey düzenleme örneği

7. Temiz çalışmaya özen gösteriniz. Elinizin çalışma üzerinde leke oluşturmaması için koruyucu kâğıt kullanınız.

8. Biten tasarımlarınıza son olarak rötuş işlemi yapınız. Çalışmalarınızın etrafını yumuşak bir silgi ile temizleyiniz.

9. Çalışmalarınızı sergilemek üzere paspartu yaparak bir dosya içinde saklayınız.

10. Kullandığınız malzemelerin ve bulunduğunuz ortamın temizliğine dikkat ediniz. Çalışma bitiminde atölyenizin temizliğini ve düzenini sağlayınız.

DEĞERLENDİRME

Yapacağınız uygulama çalışması öğretmeniniz tarafından "Ek 1"deki "Dereceli Puanlama Anahtarı" ve ''Kontrol Listesi''ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir.

Etkinlik 7

Sanatçıların özgün yaklaşımları eserlerine yansır. Loise Wain'in (Lui Veyn) realist yaklaşımlarla başlayan çalışmalarında zamanla stilizasyon, deformasyon ve fraktal çizime ulaşan üslup değişikliği gözlemlenir (Görsel 1.68).

Görsel 1.67: Loise Wain

Görsel 1.68: Loise Wain

Siz de kendi özgün üslubunuzu hayallerinizde arayın ve keşfedin. Keşiflerinizden yola çıkarak Şekil 1.5'e özgün çizimler yapınız.

Şekil 1.5

Ünlü Sanatçıların Eserlerinden Yola Çıkarak Deformasyon Uygulaması

Ünlü sanatçıların eserlerini deformasyon yöntemini kullanarak yorumlamak.

Deformasyon yaparken dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Eserdeki formlar sadeleştirilmelidir.
- Deformasyonla ilgili eskizler hazırlanmalıdır.
- Deformasyonun hangi yüzeyde uygulanacağına karar verilmelidir.
- Uygulama siyah beyaz veya renkli olabilir.
- Renklendirirken objenin kendi renklerinden yola çıkılabilceği gibi serbest renk uygulaması da yapılabilir.

Görsel 1.69: P. Mondrian (Pi Mondrian)

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=22794

İzlemek için kodu tarayın.

Uygulama 8

ÖĞRENME BİRİMİ: GRAFİKSEL YORUMLAR

UYGULAMA ADI : Ünlü Sanatçıların Realist Eserlerinden Siyah Beyaz ya da Renkli Deformasyon Çalışması Yapma

AMAÇ : Ünlü sanatçıların eserlerini araştırmak ve deformasyon yöntemini kullanıp, eserlere yeni yorumlar katarak siyah beyaz ya da renkli çalışma yapmak.

Ünlü ressamların eserlerinden herhangi birini seçiniz; seçtiğiniz eseri aşağıdaki işlem basamaklarını dikkate alarak, deformasyon yöntemini kullanıp kendi tarzınızla yorumlayınız.

Araç Gereçler

1. Ünlü bir sanatçının eseri
2. 35x50 cm aydınger ya da parşömen kâğıdı
3. 35x50 cm dokulu kâğıt ya da tuval
4. H ya da HB resim kalemi, silgi
5. Kullanılan tekniğe uygun boya ve yardımcı malzemeler

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz; araç gereçlerinizi, çalışma alanınızı iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak özenle hazırlayınız.
2. Çalışırken oturma pozisyonunuza dikkat ediniz, yanlış oturuş şekli sağlığınız için zararlıdır.
3. Ünlü sanatçıların eserlerini araştırınız, deformasyona uygun bir eser seçiniz.
4. Sanatçının üslubunu, eserinde kullandığı ışık-gölge ve açık-koyu değerlerini inceleyiniz.
5. Aydınger ya da parşömen kâğıdı kullanarak, ışıklı masada kalın kalem veya fırça yardımı ile siyah beyaz dengesine dikkat ederek denemeler yapınız.
6. Eserden kesitler alıp geometrik formlar içinde kullanabilirsiniz. Eserin yapısını oluşturan karakteristik özelliklerini ortaya çıkarınız. Denemeler sonucunda kendi tarzınıza uygun deformasyon eskizleri hazırlayınız.
7. Özgün yorumlar oluşturmak için serbest ve abartılı çizimlerle çeşitli eskizler hazırlayınız.
8. Orijinal çalışma için öğretmeninizle seçtiğiniz deformasyondan hazırladığınız dü-

zenle- meyi kâğıda veya tuvale geçiriniz.

9. Uygun boya tekniği ile siyah beyaz dengesine dikkat ederek boyayınız ya da uygun renk kontrastlarından seçerek renklendirme yapınız.

Görsel 1.70: a) Osman Hamdi Bey, Kaplumbağa Terbiyecisi b) "Kaplumbağa Terbiyecisi" adlı eserin deformasyon çalışması

10. Temiz çalışmaya özen gösteriniz. Biten tasarımlarınıza son olarak rötuş işlemi yapınız.

11. Çalışmanız süresince sabırlı ve dikkatli olmaya özen gösteriniz.

12. Çalışmalarınızı sergilemek üzere paspartu yaparak saklayınız.

13. Kullandığınız malzemelerin ve bulunduğunuz ortamın temizliğine dikkat ediniz. Çalışma bitiminde atölyenizin temizliğini ve düzenini sağlayınız.

DEĞERLENDİRME

Yapacağınız uygulama çalışması öğretmeniniz tarafından "Ek 1"deki "Dereceli Puanlama Anahtarı" ve ''Kontrol Listesi''ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir.

1.3.BAŞKALAŞIM (METAMORFOZ)

Bir nesnenin kendine has özelliklerinin tamamı ya da bir kısmının değiştirilerek nesne formunun başka bir forma dönüştürülmesine **başkalaşım** denir. TDK Güncel Türkçe Sözlük'te dönüşüm kavramı "Olduğundan başka bir biçime girme, başka bir durum alma, şekil değiştirme." olarak tanımlanır. Görsel 1.71'deki gibi doğada dönüşüm örneklerine sıklıkla rastlanır.

Görsel 1.71: Doğada bir dönüşüm örneği

Sanatsal bir ifade biçimi olarak başkalaşım kavramı, doğadaki her şeyin bir şekilde dönüşüme uğradığını dolayısıyla değiştiğini açıklar. Bu değişim fiziksel ya da kavramsal olabilir. Nesnelerin müdahale edilerek bilinçli bir şekilde değiştirilmesi sonucu sanatsal bir yorumlamayla başkalaşıma ulaşılır. Sanatçıların geleneksel veya modern bir üslupla uyguladığı başkalaşım; mitolojik hikâyeler, kültürel ve toplumsal ifade biçimleri, sanatçının bakış açısı gibi durumların etkisiyle şekillenir. "Metamorfoz" adlı eserinde M. C. Escher, her nesnenin kendisinden farklı bir nesneye aşamalı olarak dönüşümünü zengin bir kompozisyonla aktarmıştırGörsel 1.73'te bu eserden alınma bir detay görülmektedir.

Görsel 1.72: M. C. Escher'in "Metamorfoz III" adlı eserinden bir detay

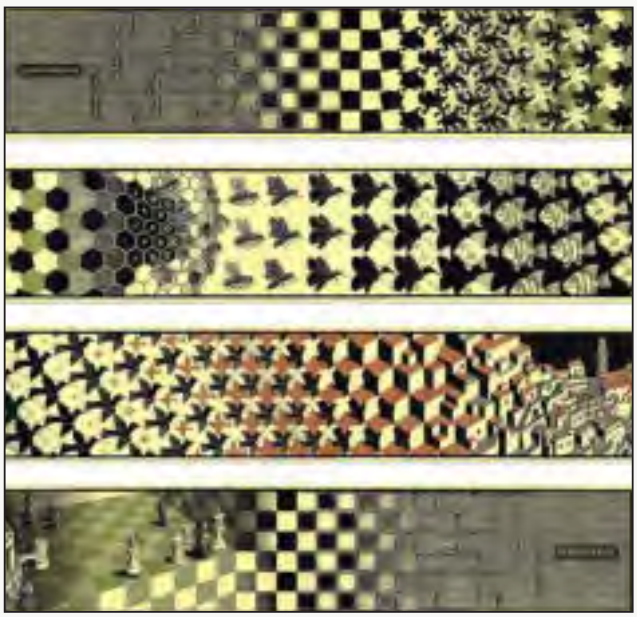
Görsel 1.73: M. C. Escher, Metamorfoz III, baskı 19,2x38,5 cm

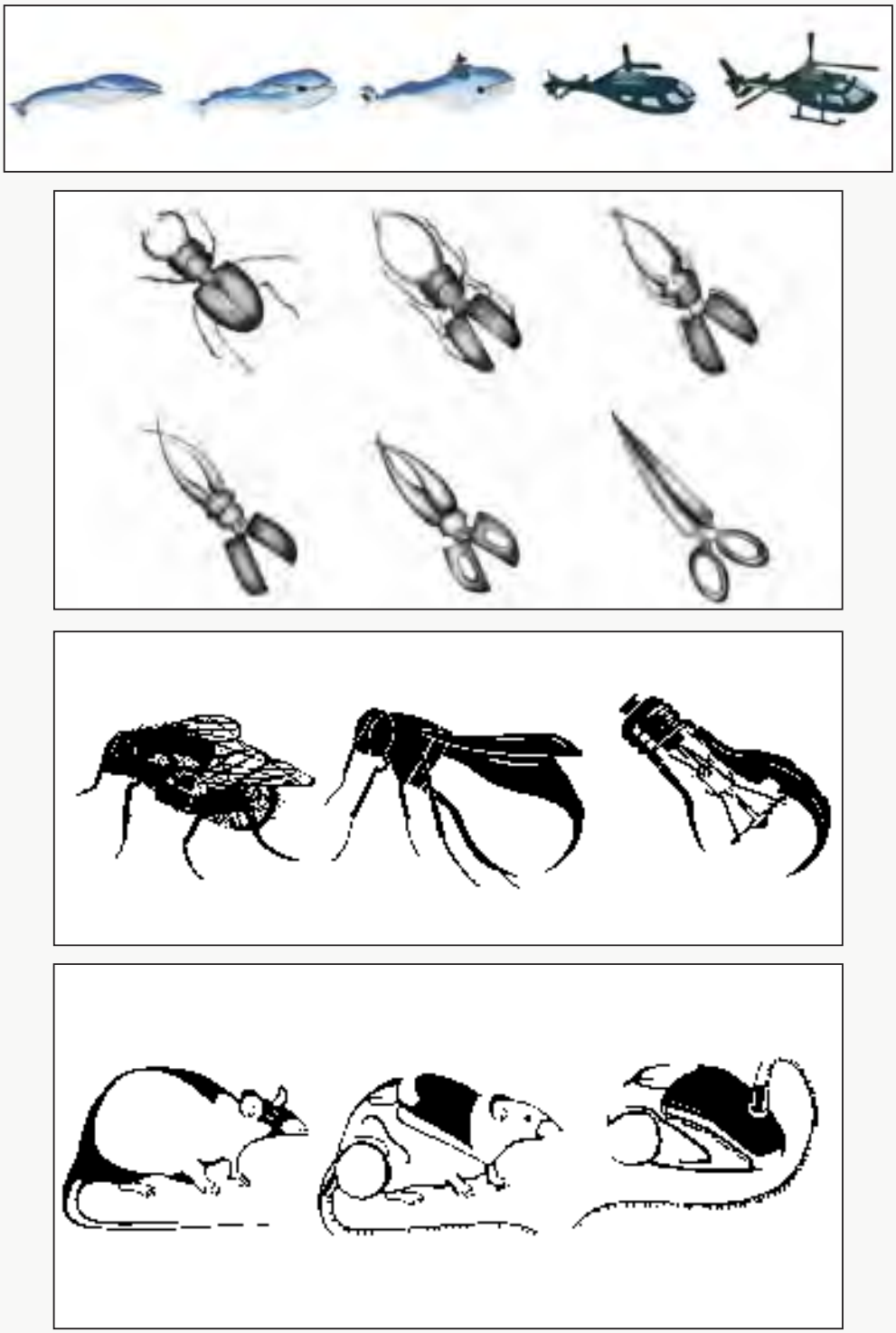

Görsel 1.74: Metamorfoz, öğrenci çalışmaları

Etkinlik 8

Görsel 1.75'te başkalaşım (metamorfoz) aşamaları verilmiştir. Siz de seçtiğiniz iki obje arasındaki başkalaşımı birkaç adımda uygulayınız.

1. Başkalaşıma uygun iki obje seçiniz.
2. Tasarımınıza uygun ölçüde dokulu kâğıt kullanınız.
3. Çalışmanızda guaj boya, kara kalem, marker vb. teknikleri kullanabilirsiniz.
4. Seçilen objeleri aslına uygun etüt ediniz.

5. Objelerden birinin karakteristik özelliklerini diğer objeyle bağlantı kurarak dönüştürünüz.
6. Dönüşümü iki veya daha fazla aşamada gerçekleştirebilirsiniz. Bu işlem için ilk olarak eskiz kâğıdına taslak hazırlayınız. Daha sonra orijinal çalışmaya geçiniz.
7. Aşama aşama uyguladığınız başkalaşımı tamamlayınız.

8. Çalışmanızı paspartu yaparak sergileyiniz.

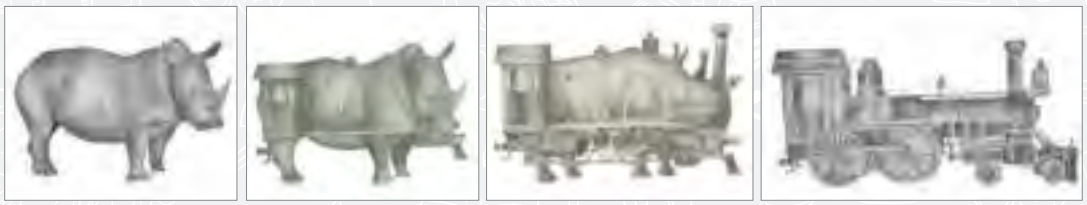

Görsel 1.75: Başkalaşım aşamaları

Soyutlama ve başkalaşım kavramlarını bilme ve bu kavramları uygulama becerisine sahip olma grafik tasarımcıya deformasyon çalışmalarında yol gösterir. Başkalaşım uygulamaları mitolojik, fantastik ve çizgi karakterler üzerinde sıkça kullanılmaktadır. İyi bir grafik tasarımcı, hayal gücünü ve tasarım becerisini kullanarak çok farklı işlevsel tasarımlar üretebilir. Bu tamamen tasarımcının kendisini geliştirmesine bağlı olarak yeni teknik, beceri ve deneyimler elde etmesi ile ilgilidir.

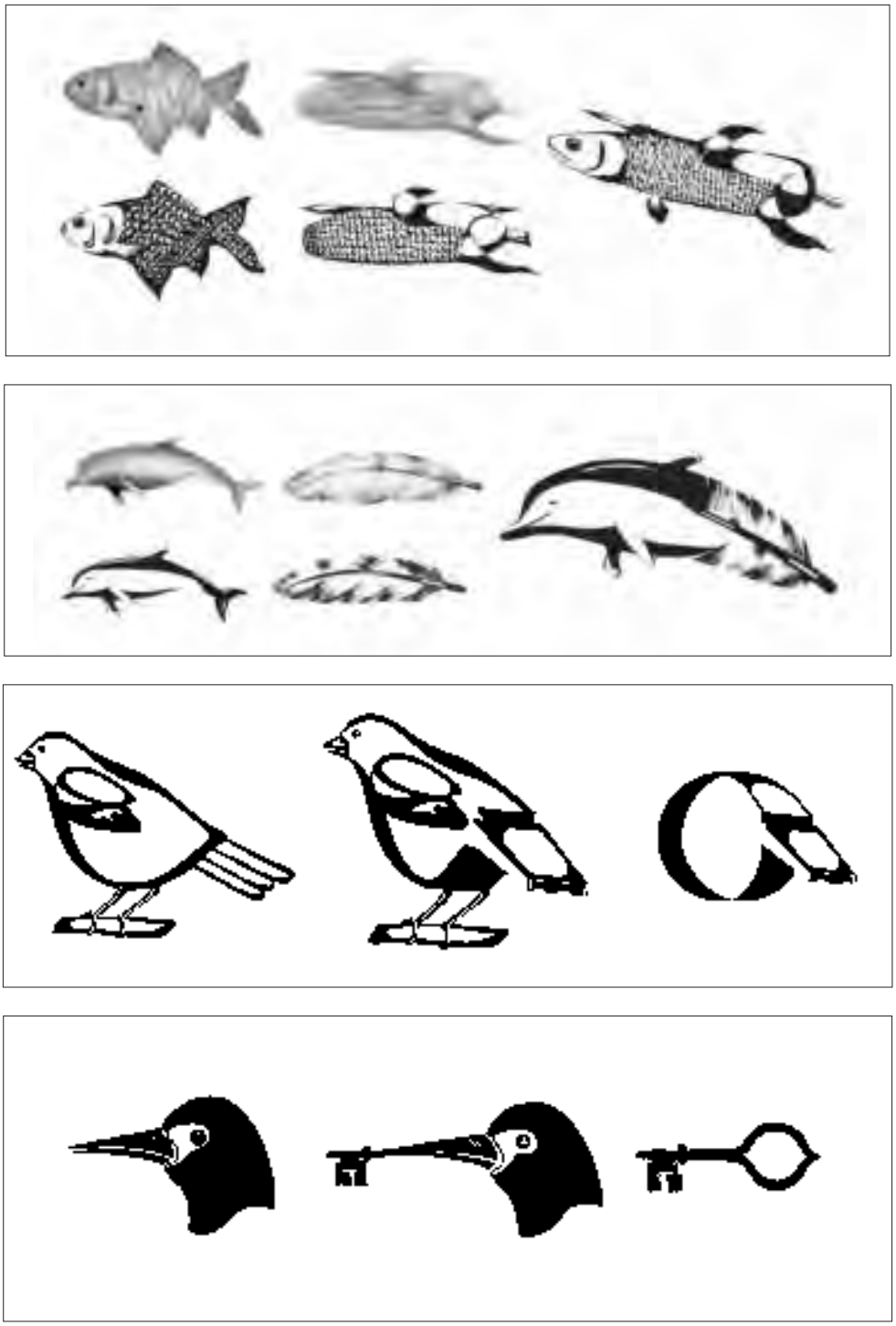

Görsel 1.76: Metamorfoz, öğrenci çalışmaları

1.4. SOYUTLAMA (ABSTRAKSİYON)

Bir nesnenin karakteristik özelliklerinden herhangi birini tek başına zihinsel olarak ele alma, gerçeklikte ayrılamaz olanı düşüncede ayırma işlemine **soyutlama** denir. Soyutlama gereklidir çünkü insanların anlayabilmesi ve kullanabilmesi için karmaşık sistemlerin basitleştirilmesi gerekir. Öncelikli olarak bir problemi ve çözümü hangi düzeyde soyutlamak gerektiğine karar verilmelidir. Daha sonra soyutlanan objeler yeni bir biçim içinde kavranmalıdır. Nesne özelliklerinin abartılarak yeniden biçimlendirilmesi ile oluşan soyut kavram böylece somutlaştırılmış olur.

Görsel 1.78'de Roy Lichtenstein'ın (Ğoy Liştınştayn) soyutlama sürecini postmodern anlayışla yorumladığı baskı çalışması görülmektedir. Bu çalışma, bir durumun olması gerektiğinden farklı şekilde sonuçlanmasını ifade eden ve soyutlama sürecini açıklayan güzel bir örnektir.

Görsel biçimlendirmenin grafik sanatındaki önemi tartışılmaz. Farklı yöntemlerle yapılan grafiksel yorumlamanın amacı; izleyicinin ilgisini çekmek, verilmek istenen mesajın çarpıcı ve sade bir biçimde izleyiciye iletilmesini sağlamaktır. Bu yöntem afiş, kitap kapağı, broşür tasarımları, ürün reklamları vb. grafik sanatı ürünlerinde sıklıkla kullanılır. Bu nedenle grafik tasarım ürünlerinde farklı biçimlendirme yöntemlerine başvurulur. Başkalaşım da bunlardan biridir.

Bilgi Kutusu

"Sanat görüneni kopya etmez, onu görünür hâle getirir."

Paul KLEE

Görsel 1.78: Roy Lichtenstein, soyutlama örneği

Etkinlik 9

Ünlü sanatçılardan Pablo Picasso (Pablo Pikasso), Piet Mondrian (Pi Mondrian), Wasilli Kandinsky (Vassili Kandiski) ve Joan Miro'nun (Con Miro) çizdiği eserleri inceleyerek üsluplarını araştırınız. Şekil 1.6'daki objeyi bu sanatçıların üsluplarını yansıtacak şekilde çiziniz. Siz de kendi tarzınızda bir elma çizip renklendiriniz.

	Pablo Picasso
Piet Mondrian	Wasilli Kandinsky
Joan Miro	Senin tarzın

Şekil.1.6

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖĞRENME BİRİMİ: GRAFİKSEL YORUMLAR

Aşağıda verilen cümlelerin başındaki parantezlere cümleler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) İbrahim Müteferrika Türkiye'de ilk matbaayı kurmuştur.
2. ( ) "Alfabe" adlı kitabın kapağı İhap Hulusi Görey tarafından tasarlanmıştır.
3. ( ) Tahta üzerine kazıma tekniği ile yapılan baskıya gravür baskı denir.
4. ( ) Doğal biçimlerin görünüş özelliklerini yitirmeden yalınlaştırılmasına soyutlama denir.
5. ( ) Deformasyon model olarak alınan nesnenin görünüşünün yorum amacıyla biçimsizleştirilerek değiştirilmesidir.

deformasyon	orijinal	metaformoz	tasarım
stil	piktogram	abstraksiyon	stilizasyon

Aşağıda verilen kelimelerin karşısına eş anlamlılarını kutu içindeki ifadelerden bulup yazınız.

6. Üsluplaştırma: .....
7. Biçim bozma: .....
8. Başkalaşım: .....
9. Soyutlama: .....
10. Üslup: .....
11. Asıl: .....

Aşağıda verilen soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

12. Tarihte ilk mağara resimleri hangi amaçla yapılmıştır?

A) Dekoratif amaçlı
B) Dinsel amaçlı
C) İletişim amaçlı
D) Resim amaçlı
E) Süsleme amaçlı

13. Aşağıdakilerden hangisi grafik sanatı ürünlerinden <u>değildir</u>?

A) Afiş B) Broşür C) Etiket D) Kitap Kapağı E) Yazı

14. Aşağıdakilerden hangisinde stilizasyon yönteminin en belirgin özelliği tam olarak verilmiştir?

A) Objeleri sadece çizgisel olarak ifade etmek
B) Objelerin etüdünü yapmak
C) Objelerin özelliklerini abartmak
D) Objeleri sadece lekesel olarak ifade etmek
E) Objeleri karakterine uygun sadeleştirmek

15. Aşağıdakilerden hangisi deformasyon yöntemi için <u>söylenemez</u>?

A) Ayrıntılar abartılarak belirginleştirilir.
B) Estetik anlatım önemlidir.
C) Objeler tanınmaz hâle getirilir.
D) Ayrıntıların hepsi ön plana çıkarılır.
E) Biçimler parçalanarak yeni biçimler üretilir.

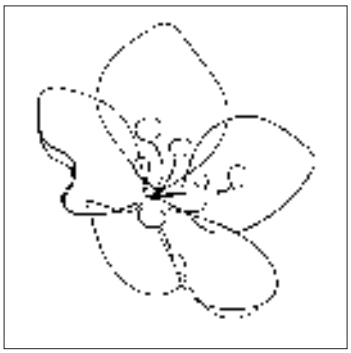

Görsel 1.79

16. Görsel 1.79 için aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Çizgiseldir.
B) Deformasyon örneğidir.
C) Dekoratif amaçlıdır.
D) Stilizasyon örneğidir.
E) Şematiktir.

17. Metamorfoz yönteminin temel özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Biçim bozma B) Dönüşüm C) Grafiksel yorum D) Sadeleştirme E) Üsluplaştırma

18, 19, 20. soruları aşağıdaki köpek görsellerine bakarak cevaplayınız.

Görsel 1.80

1 2 3 4 5

Görsel 1.81

18. Numaralandırılmış görsellerden hangisi Görsel 1.80'deki köpeğin deformasyonudur?

A)1 B)2 C)3 D)4 E)5

19. Yukarıda verilen kaç numaralı köpek görseli dekoratif stilizasyon örneğidir?

A)1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

20. Yukarıdaki köpek görsellerden hangileri stilizasyon çalışmasıdır?

A) 1, 2, 3, 4 B) 1, 2, 3, 5 C) 1, 2, 4, 5, D) 1, 3, 4, 5, E) 2, 3, 4, 5

Aşağıdaki görselleri stilizasyon uygulamasındaki işlem sırasına göre numaralandırınız.

21.

Görsel 1.82

Aşağıda verilen soruların cevaplarını noktalı yerlere yazınız.

22. Grafik sanatının Türk tarihindeki gelişimini kısaca yazınız.

……

……

……

23. Stilizasyon uygulamasında dikkat edilmesi gerekenlerden dört tanesini yazınız.

……

……

……

24. Deformasyon uygulamasında dikkat edilmesi gerekenlerden dört tanesini yazınız.

……

……

……

25. Stilizasyon ve deformasyon yöntemleri arasındaki farklardan üçünü yazınız.

……

……

……

ÖĞRENME BİRİMİ 2

FİKİR VE MESAJI SEMBOLLEŞTİRME

KONULAR

SEMBOLLER VE YAZI
İMGE BAĞLANTILI SEMBOLLER (PİKTOGRAM)
KAVRAM BAĞLANTILI SEMBOLLER (İDEOGRAM)

TEMEL KAVRAMLAR

- **Sembol (Simge)**
- **Fonogram**
- **Logogram**
- **Piktogram**
- **İdeogram**
- **Bloklama**

Bu öğrenme biriminde;

- Harf anatomisine uygun dik, eğik yazı ve bloklama çeşitleri ile yazı çalışmaları yapmayı,
- Harf anatomisine uygun farklı büyüklükte harflerle tasarım elemanlarını kullanarak yüzey düzenlemeyi,
- İmge bağlantılı semboller (piktogram) çalışması yapmayı,
- Kavram bağlantılı semboller (ideogram) çalışması yapmayı öğreneceksiniz.

2. FİKİR VE MESAJI SEBOLLEŞTİRME

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Günlük hayatta sıkça karşılaştığınız semboller nelerdir?
2. Bulunduğunuz şehri bir sembol ile ifade edecek olsaydınız bu sembol ne olurdu?
3. Yazı sizce ne ifade ediyor? Açıklayınız.

2.1. SEMBOLLER VE YAZI

İnsanlık tarihinin ilk dönemlerinde resimlerle başlayan iletişim zaman içinde değişerek sembollere dönüşmüştür.

2.1.1. SEMBOL

Bir kavramı, bir fikri somut bir görsel olarak temsil eden şekil, nesne veya işaretlere **sembol (simge)** denir. Semboller evrensel bir dil oluşturur. Örneğin müzik notaları evrenseldir ve her bir nota bir sesi sembolize eder. Semboller; geometrik şekillerden, harflerden, sayılardan, matematik gibi bilim dalları için kullanılan işaretlerden, renklerden, canlılar veya eşyaların biçimlerinden oluşabilir. Tarihte topluluklar kendi kültürlerine özgü pek çok sembol kullanmıştır. Anadolu topraklarında el dokuması kilimlerde kullanılan motiflerin her biri farklı anlamları simgeler. Yıldız, mutluluk sembolüdür. Başak ve koçboynuzu bereketi simgeler. Çengeller ise bereketi ve mutluluğu, nazara karşı korumayı ifade eder (Görsel 2.2).

Görsel 2.1: Semboller

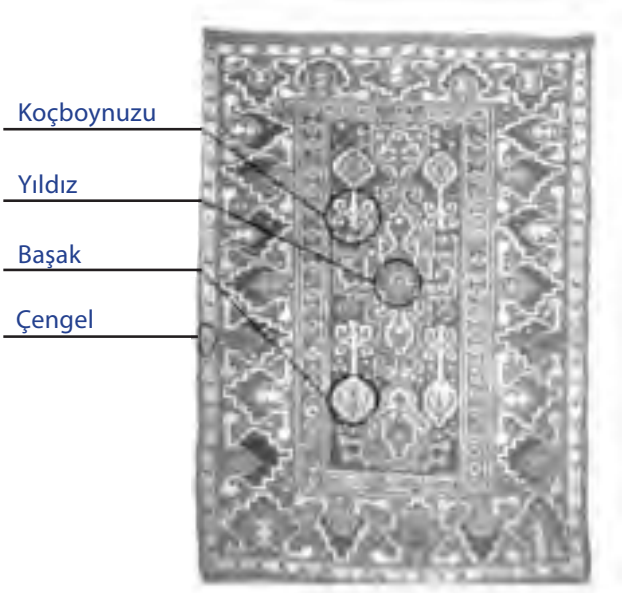

Görsel 2.2: Kilim motiflerindeki semboller

Bilgi Kutusu

Sembolizm, 1870'li yıllarda ilk olarak edebiyatta ortaya çıkmış; ifade biçimi sembollerle kurgulanan sanat akımıdır.

Semboller, logogram ve fonogram olmak üzere iki gruba ayrılır. Logogram; piktogram, ideogram ve diğer semboller olmak üzere üç gruba ayrılır (Şekil 2.1).

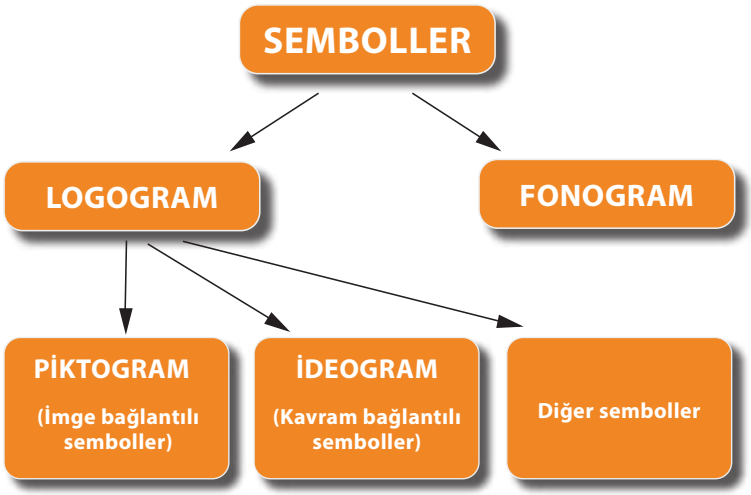

Şekil 2.1

Logogram: Bir kelimeyi, bir kavramı ifade eden işarete **logogram** denir.

Fonogram: Alfabede yer alan harflere **fonogram** denir. Fonetik (ses bilimi) ile ilgili bir semboldür.

Piktogram: İmge bağlantılı sembollerdir. Bir kavramı, düşünceyi, objeyi, bir yeri resim yoluyla anlatmaya **piktogram (resim yazı)** denir (Görsel 2.3).

İdeogram: Bir kelime ya da fikri temsil eden sembollere **ideogram (kavram yazı)** denir.

Diğer semboller: Harf, sayı, matematiksel işaretler, noktalama işaretleri gibi sembollerdir (Görsel 2.4).

Görsel 2.3: Semboller (piktogram)

Görsel 2.4: Diğer semboller

Görsel İletişimde Sembolün Yeri ve Önemi

İlkel toplumların mağaralara çizdikleri resimler tarihin en eski görselleridir. Çizilen şekiller o döneme ait bilgiler verir. Şanlıurfa Göbeklitepe'de yapılan arkeolojik kazılarda bulunan, günümüzden 12 000 yıl öncesine dayanan ve üzerinde sembollerin yer aldığı taşlar o döneme ait bilgiler veren önemli kalıntılardır (Görsel 2.5).

Görsel 2.5: Göbeklitepe'ye ait sembol görselleri

Yazı öncesi dönemde insanlar sembolleri iletişim kurabilmek için kullanmıştır. Eski Mısır hiyeroglif yazısı da birbirinden kolaylıkla ayırt edilebilir yüzlerce sembolden oluşur (Görsel 2.6). Sembollerden çivi yazısına geçiş Sümerler Dönemine rastlamaktadır (Görsel 2.7). Ayrıca Çin alfabesinde de sembollere rastlanmaktadır. Çince karakterler kendine özgü anlamlar içeren resimlerden oluşurken zaman içinde değişime uğrayıp bugünkü hâlini almıştır (Görsel 2.8).

Sosyal hayatta, politikada, ekonomide, dinsel inanışlarda, gelenek ve göreneklerde, askeriyede sembollere rastlanır. Bütün verilerden yola çıkılarak yapılacak bir analiz ile kullanılan sembollerin derin bir anlamı olduğu anlaşılabilir.

Semboller; harf, geometrik şekil, sayı, canlı ve eşya gibi basit veya karmaşık şekiller olarak karşımıza çıkar. Görsel 2.9'daki yin yang sembolünde olduğu gibi uzun cümlelerin anlatamadığını semboller basit bir görselle anlatabilmektedir.

Görsel 2.8: Çin yazısı

Görsel 2.6: Hiyeroglif

Görsel 2.7: Çivi yazısı

Görsel 2.9: Yin yang

Renklerin Sembolik Kullanımı

Dünyada ve kültürümüzde renkler farklı anlamlar taşır. Grafik tasarım, görsel iletişim biçimi olduğu için renklerin ifade ettiği çağrışımlar, semboller tasarımcıya kolaylık sağlar.

Kültürümüzde renkler ve anlamları:

Beyaz: Saflık, masumiyet ve temizliği ifade eder. Türk kültüründe "ak" olarak adlandırılan beyaz renk ululuk, adalet ve güçlülük anlamına gelir. Batı yönünü simgeler.

Siyah: Güç, asalet, yalnızlık ve yas rengidir. Türk kültüründe "kara" olarak adlandırılan siyah renk felaket, kıtlık ve hastalık anlamına gelir. Kuzey yönünü simgeler.

Kırmızı: Heyecan, enerji, aşk ve tehlikenin rengidir. Türk kültüründe "al, kızıl" olarak ifade edilen kırmızı renk sancak ve bayraklarda kullanılan kutsal bir renktir. Geleneksel kıyafetlerde de kırmızı renk ağırlıklı olarak kullanılır. Güney yönünü simgeler.

Sarı: Güneşin rengidir. Sıcak, neşeli ve olumlu bir renktir. Aynı zamanda dikkat ve uyarının rengidir. Türk kültüründe sarı renk dünyanın merkezini işaret ettiği için hâkimiyet ve kudreti ifade eder.

Mavi: Dinlendirici, sakinleştirici ve huzur verici bir etkiye sahiptir. Türk kültüründe "gök rengi" olarak adlandırılır. Olumlu anlamlar ifade eder. Akıl, sağduyu, iffet, sadakat gibi erdemli davranışları ve doğu yönünü simgeler.

Yeşil: Doğanın ve doğallığın rengidir. Sakinleştirici bir etkisi vardır. Türk kültüründe yeşil renk gençlik, umut, yeniden doğuş ve cenneti ifade eder.

Mor: Asalet ve ihtişamın rengidir. Mistik bir etkisi vardır.

Turuncu: Sıcak, doğal ve neşeli bir renktir. Aynı zamanda iştah açıcı özelliğe sahiptir.

Lacivert: Sonsuzluk, otorite, düzen, bağlılık ve bilgeliği temsil eder.

Görsel 2.10: Renkler

Ortak Dil Oluşturmada Sembolün Önemi

Tarih boyunca insanlar birbirleriyle iletişim kurabilmek için sembollere başvurmuştur. Yazının hayatımıza girmesi ile resimli yazılar harflere dönüşmüş ve yazı dili gelişmiştir. Semboller hâlâ ülkeleri, grupları ifade etmekte; insanların hangi ülkenin veya grubun üyesi olduğu belli sembollerle anlaşılabilmektedir. Hayatımızı kolaylaştırmak adına da kullanılan belli semboller vardır. Bunlar uluslararası semboller olup dünyanın neresine gidilirse gidilsin ifade ettiği anlamlar aynıdır. Bu semboller Görsel 2.12'deki trafik işaretleri gibi hayatımıza girmiş ve dünyada ortak bir dil oluşturmuştur. Bir ülkede kullanılan dil bilinmese de bilinen sembollerle hayat kolaylaşmaktadır.

Dünyada ortak dil oluşturmak adına 1900'lü yıllarda yapılan çeşitli çalışmalar bulunur:

- Otto Neurath'ın (Adö Nürah) oluşturduğu "ISOTYPE" (aysotayp) [İnternational System of Typographic Picture Education / İnterneşınıl Sistem of Taypografik Pikçır Ecikeyşın (Uluslararası Resimsel Yazı Eğitimi Sistemi)] resimsel olarak ortak bir dil oluşturmak adına tasarlanmıştır.

- Charles Karl Bliss (Çars Karl Bilis) oluşturduğu yüze yakın yarı soyut şekil ile ortak dil oluşturmak adına "Semantography" (Sımentagrafi) sistemini tasarlamıştır. Günümüzde hâlâ görsel iletişime ve işitme engellilerin eğitimine yardımcı olmaktadır.

- Japon grafik tasarımcı Yokio Ota'nın (Yokio Ota) oluşturduğu "Locos" (Lokos) işaretleri ortak dil oluşturmak için tasarlanmıştır. Karmaşık anlamların temel formlarla anlatımı için tasarlanmıştır.

- Braille alfabesi (Körler alfabesi) 1821 yılında Louis Braille (Lui Biğaytarafından geliştirilmiş görme engelli insanların okuyup yazması için kullanılan bir alfabedir.

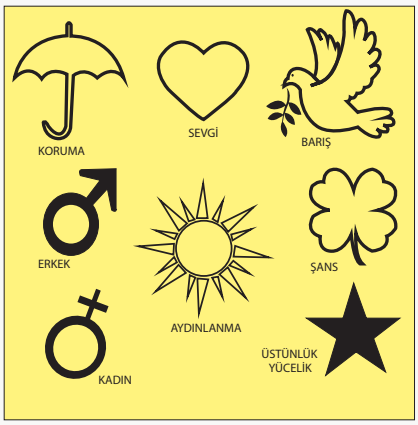

Görsel 2.11: Semboller (ideogram)

Görsel 2.12: Trafik işaretleri (piktogram)

Görsel 2.13: Tiyatro sembolü (ideogram)

Etkinlik 1

Görsel 2.14'te Meksikalı kadın ressam Frida Kahlo'nun (Frida Kalo) belirgin özellikleri ile oluşturulan sembolünü görmektesiniz. Siz de Şekil 2.2'ye Türk tarihinde iz bırakmış bir yazarı, şairi veya ressamı belirgin özelliklerini kullanıp sembolleştirerek çiziniz. İstediğiniz bir tekniği (sulu boya, ekolin, guaj boya vb.) kullanarak renklendiriniz.

Görsel 2.14: Frida Kahlo sembolü

Şekil 2.2

Etkinlik 2

Görsel 2.15'te çeşitli meslek gruplarını ifade eden semboller verilmiştir. Bunu dikkate alarak siz de aşağıdaki Şekil 2.3'e grafik tasarımcı, fotoğrafçı sembolü tasarlayıp çiziniz ve istediğiniz bir tekniği (sulu boya, ekolin, guaj boya vb.) kullanarak renklendiriniz.

Görsel 2.15: Semboller

Grafik tasarımcı	Fotoğrafçı

Şekil 2.3

Etkinlik 3

Tüm dünyada aktif olarak kullanılan internet uygulamalarını araştırıp burada kullanılan sembolleri inceleyiniz. Siz de tüm dünyada kullanılabilecek kendinize ait bir haberleşme uygulamanızın olduğunu hayal ediniz. Bu uygulama için bir isim bulup sembolleştiriniz. Aşağıda uygulama ismi yazan bölüme ismi yazınız ve Şekil 2.4'ün içine sembolü çizim kalemi ile çizip istediğiniz bir tekniği (sulu boya, ekolin, guaj boya vb.) kullanarak renklendiriniz.

Uygulama ismi:

Uygulama sembolü:

Şekil 2.4

2.1.2. YAZI

Yazının Tarihi Gelişimi

Düşüncenin belli işaretlerle ifade edilmesine **yazı** denir. Yazının tarihi gelişimi ancak eski dönemlerde kullanılan araç gereçlerin, arkeolojik kazılar sonucu ulaşılan tabletlerin, papirüslerin, hayvan derilerinin, taşların ve ağaç kabuklarının bulunması ile tespit edilebilmiştir. Kaya resimleri ile başlayan süreçte resimle iletişimin aracı olarak ikonografi, yazının yerine kullanılmış; sonrasında yazı, çivi yazısı ile evrimine başlamıştır.

Çivi Yazısı: MÖ 3000'li yıllarda Sümerler tarafından kullanılmış, bilinen ilk yazıdır. Ucu inceltilmiş malzemelerle taş üzerine kazılarak yazılan yazı şeklidir.

Hiyeroglifler: Mısır, Hitit, Girit ve eski Amerika toplulukları tarafından kullanılan resim yazı olarak adlandırılır.

Çin Yazısı: Her bir kelime için bir işaret kullanılır. Çince yazılmış bir gazeteyi okuyabilmek için en az 3000 karakter bilmek gerekir. Eski dönemlerin en yaygın olarak kullanılan yazısı olan Çin yazısı günümüzde öğrenilmesi zor diller arasında bulunur.

Fenike Alfabesi: Günümüzde kullanılan dil gruplarının çıkış noktasıdır. Kullanılan ilk alfabe niteliğini taşır. Daha önce kullanılan alfabelerde her kelimeye karşılık gelen bir karakter varken Fenike alfabesinde her sese karşılık gelen bir işaret kullanılmıştır. İşaretler birleştirilerek kelimeler oluşturulmuştur. Deniz ticareti yapan Fenikelilerin Yunanistan ile buluşmasıyla yazı, evrimine devam etmiştir.

Yunan Alfabesi: Fenike alfabesiyle tanışan Yunanlılar, alfabeye sesli harfleri dâhil ederek 26 harfle bugünkü yazı sisteminin temelini atmıştır.

Latin Alfabesi (Roma Alfabesi): Yunan alfabesinin gelişiminden sonraki yüzyıllarda 23 harfle Latin alfabesi oluşturulmuştur. Latin alfabesi Avrupalıların günümüze kadar kullandığı tek alfabe olmuştur.

Bilgi Kutusu

Yazının kullanılmaya başlaması ile bilgiye daha hızlı ulaşıldığı için yazının bulunması tarihin başlangıcı olarak kabul edilmektedir.

Bilgi Kutusu

Hüsn-i hat, Arap alfabesi kullanılarak yazılan güzel yazı yazma sanatıdır.

Türklerde Yazı: Türk tarihindeki ilk yazılı kaynak olan Orhun Yazıtları, Orhun (Göktürk) alfabesi ile yazılmıştır. Bu alfabe İslamiyet öncesinde kullanılmaktaydı. İslamiyet sonrasında Arap alfabesi kullanılmaya başlanmıştır.

1 Kasım 1928'de kabul edilen yasa ile Osmanlı Türkçesini yazmak için kullanılan Arap harflerinin kullanımı sonlandırılıp yerine Latin alfabesinin temel alındığı Türk alfabesi oluşturulmuştur. Türk dilinde kullanılan bazı harfler (ç, ş, ğ, ı, ö, ü) Latin alfabesine eklenmiştir.

Görsel 2.16: Orhun Kitabesi

Görsel 2.17: Latin alfabesinin kabulü

Yazıyla İlgili Kavramlar

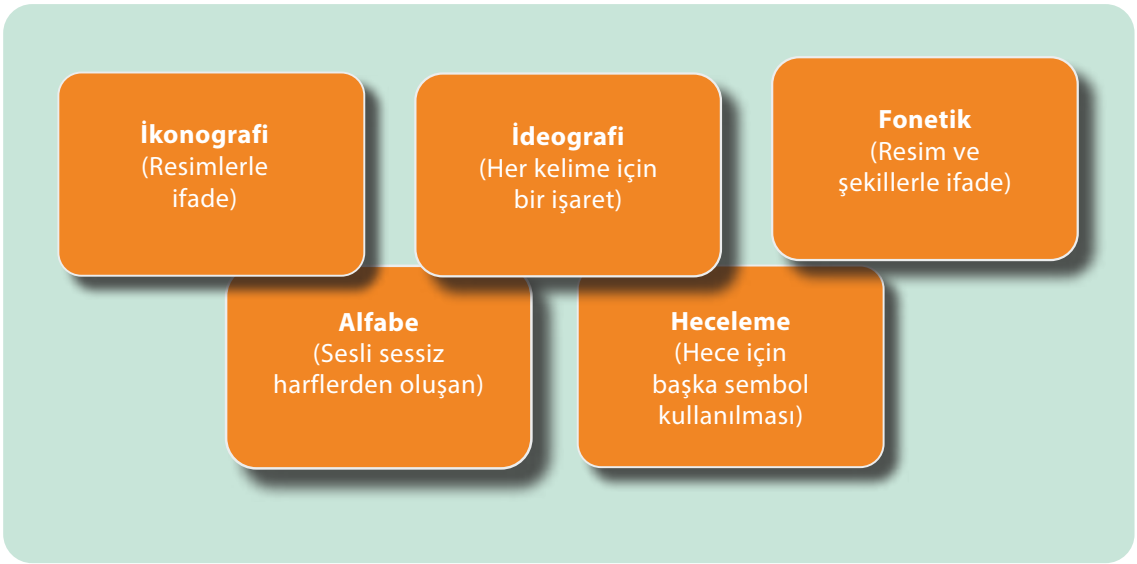

Şekil 2.5

Yazının Grafik Tasarımdaki Yeri ve Önemi

Grafik tasarım, içinde birçok bileşeni barındıran görsel bir anlatım biçimidir. Grafik tasarımın sembol, şekil, yazı, renk, resim ve fotoğraf içeren ve aynı zamanda hedef kitle ile iletişim kurarak mesajı ileten iki yönlü bir yapısı bulunur.

Yazı, verilmek istenen mesajı iletirken ve estetik bir görsel oluştururken kullandığımız araçların en önemlisidir. Grafik tasarım ürünleri içeriğinde mutlaka harf, kelime veya cümle barındırır. Yazı tasarımda kullanılırken farklı font (yazı karakteri), punto (harflerde boy), et kalınlıkları ile değişiklik gösterir (Görsel 2.18). Grafik tasarımcı eline ulaşan metni ve verilmek istenen mesajı yeni bir biçim oluşturarak tasarım elemanına dönüştürür. Kitap, dergi, gazete, afiş, broşür ve ilanlar yazı yolu ile mesajı iletmek için kullanılan ve grafik tasarım gerektiren araçlardan bazılarıdır.

Günümüz koşullarında teknolojinin hızla ilerlediği ve "zaman, hız" kavramlarının ön planda olduğu yaşam biçimi ile grafik tasarımda uzun cümleler kurmak yerine kelimeler ve görsellerle mesajı hedef kitleye iletmek gerekir.

Tipografi yazı sanatıyla harf, satır, sayfa düzeni, font, metin hizalama, punto farklılıkları ile yazıda farklı düzenlemeler oluşturulabilir. Tipografik düzenlemeler yazıyı düz bir metin olmaktan çıkarır (Görsel 2.19). Her bir yazı karakteri verilmek istenen mesajın içeriğine göre kullanılmalıdır. Böylece hem mesaj daha net bir şekilde verilir hem de estetik bir çalışma oluşturulabilir.

Bilgi Kutusu

1971 yılında ilk e-mail ile yazı elektronik ortamda kullanılmıştır. 1992 yılında mobil telefon kullanılarak gönderilen ilk metin mesajı ile yazılı iletişim mobil olarak başlamıştır.

Görsel 2.18: Font örneği

Görsel 2.19: Tipografik düzenleme

Temel Yazıyı Oluşturan Ana Biçimler

Temel yazı, sade yazım şeklidir. Sanatsal ve dekoratif yazım şekilleri temel yazıyı esas alarak şekillendirilir. Üçgen, kare, daire gibi bazı geometrik şekiller temel yazının dayanağıdır (Görsel 2.20). Yazı büyük, küçük, dik, eğik olarak farklı şekillerde de yazılır.

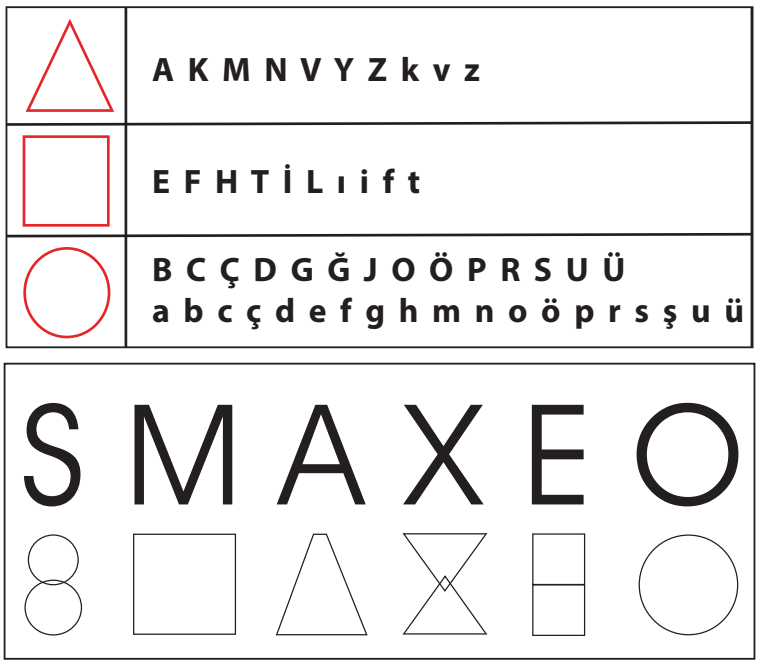

Görsel 2.20: Harflerde geometrik şekillerin kullanımı

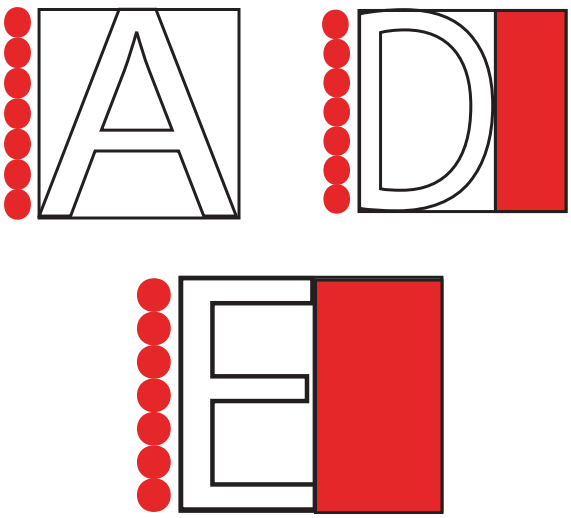

Görsel 2.21: Farklı uç kalınlıklarına göre harf yükseklikleri

Temel Yazıda Yükseklik

Temel yazıda harflerin yüksekliği kullanılan uç kalınlıklarının yedi katı olmalıdır. Mesela 3 mm uç kalınlığı olan bir kalem ile yazılıyorsa 21 mm harf boyu belirlenmelidir (Görsel 2.21).

Temel Yazıda Genişlik

Temel yazıda harf genişlikleri Görsel 2.22'deki gibidir. Bazı harfler tam kare içine yazılırken bazıları karenin 2/3 oranına yazılır. Bazıları da karenin yarısına yazılır.

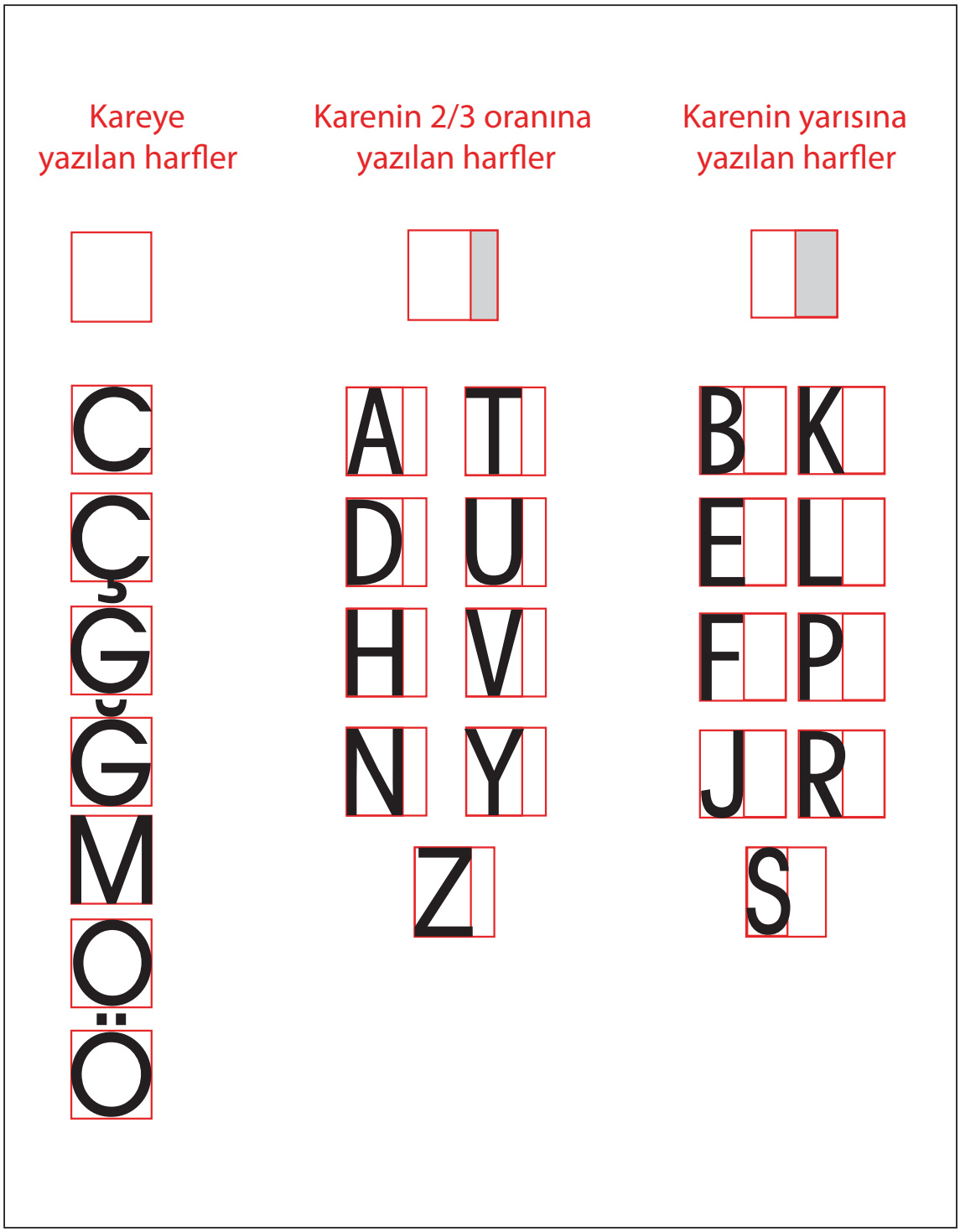

Görsel 2.22: Harflerde genişlik

Harf Anatomisi

Yazı, temelde yatay çizgi (satır) üzerine dizilir. Harf anatomisi, büyük harflerin üst çizgisi ile eşit büyüklüklerde yazılmasını sağlar. Küçük harf çizgisi ile düzenli bir yazı oluşturulabilir. Satır çizgisi ve küçük harf çizgisi arasındaki uzaklık "x" olarak isimlendirilir. Harflerin anatomik yapılarına çeşitli isimler verilmektedir (Görsel 2.23). Yazının dik, eğik hâlleri Görsel 2.24'te görülmektedir. Farklı yazım şekillerinden olan tırnaklı (serifli) harfler Görsel 2.26'da görülmektedir. Elde ya da baskıda hazırlanan yazılarda harflerin kalınlıklarına **et kalınlığı** denir.

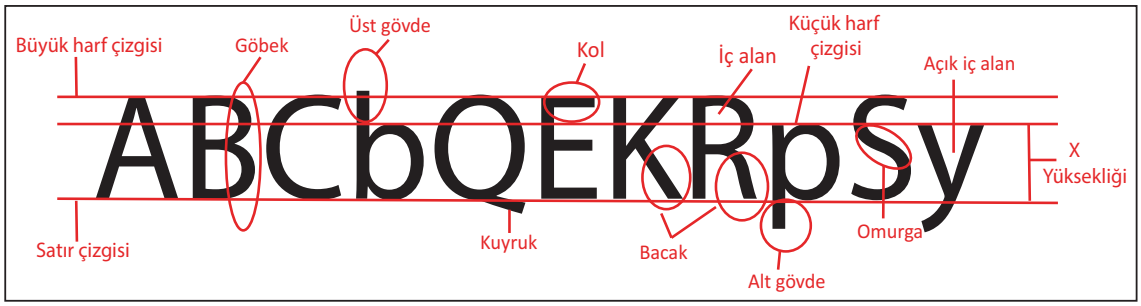

Görsel 2.23: Harf anatomisi

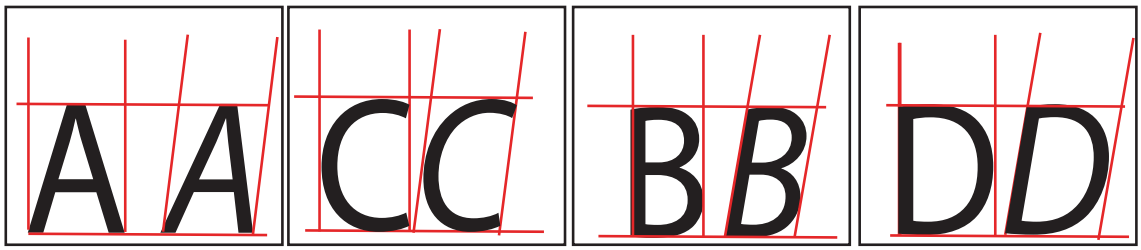

Görsel 2.24: Harflerin dik, eğik yazılışı

Görsel2.25: Harflerin farklı yazılışları

Görsel 2.26: Harflerin tırnaklı (serifli) yazılışı

Harf Anatomisine Uygun Dik, Eğik Temel Harflerle Yazı Çalışmaları

Dik Temel Harfler

Dik temel yazı çalışmasında dikkat edilmesi gerekenler:

- Yazı çalışmalarına dikey ve yatay çizgi çalışmaları ile başlanmalı.
- Çalışma sabır ve titizlik gerektirdiği için çalışmaya başlamadan önce malzemeler hazırlanmalı.
- Çalışma alanı temiz ve rahat çalışılabilecek şekilde düzenlenmeli.
- Çalışma yapılacak zeminin pürüzsüz olmasına dikkat edilmeli.
- Yazı çalışmasına başlamadan önce kullanılacak kalemin uç kalınlığı ve mürekkep ayarını görebilmek için başka bir kâğıtta deneme yapılmalı.
- Kalem, kâğıt yüzeyine çok bastırılmadan kullanılmalı.
- Çalışma kâğıdının kirlenmemesi için ellerin temiz olmasına dikkat edilmeli.
- Uygulama yapılacak zemine şekillerin yerleşimi hesaplanarak işe başlanmalı, dolu ve boş alanları yazıya uygun şekilde hesaplanmalı.
- Uygulama yapılacak kâğıdın alt, üst, sağ ve sol kısımlarında eşit boşluklar bırakılmalı.
- Çalışma yapılacak kalemin ucu aralıklı olarak peçete yardımı ile temizlenmeli.

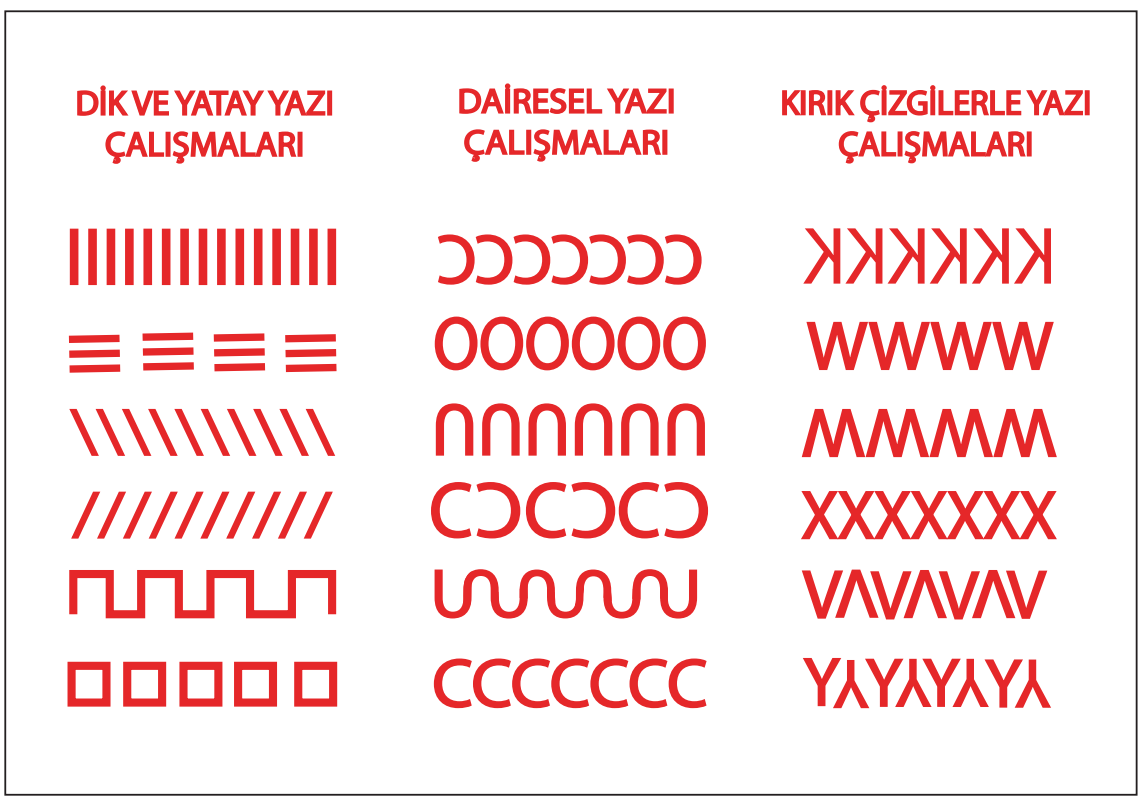

Görsel 2.27: Çizgi çalışmaları

DİK VE YATAY YAZI ÇALIŞMALARI	DAİRESEL YAZI ÇALIŞMALARI	KIRIK ÇİZGİLERLE YAZI ÇALIŞMALARI
E E E E E E	O O O O O O	A A A A A A
F F F F F F F	D D D D D D	K K K K K K K
H H H H H H	G G G G G G	M M M M M
H H H H H H	J J J J J J J J J	N N N N N N
I I I I I I I I I I	U U U U U U	V V V V V V
I I I I I I I I I I	P P P P P P P	V V V V V V
T T T T T T T	R R R R R R	Y Y Y Y Y Y
T T T T T T T	B B B B B B	Y Y Y Y Y Y Y
L L L L L L L	S S S S S S S	Z Z Z Z Z Z Z
L L L L L L L	S S S S S S S	Z Z Z Z Z Z Z

Görsel 2.28: Dik büyük harflerin yazılışı

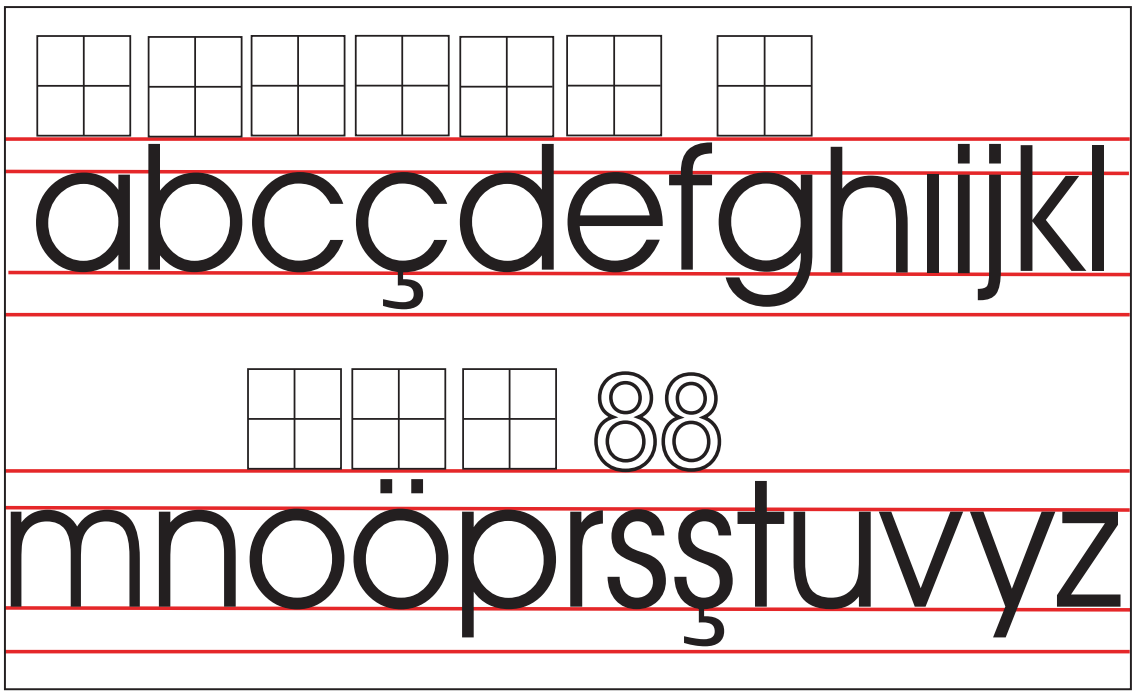

Görsel 2.29: Dik küçük harflerin yazılışı

Harflerin Yazılış Yönleri

Görsel 2.30'da büyük ve küçük harflerin yazılış yönleri oklarla verilmiştir. Her harfin kendi içinde yazılış şekli bulunmaktadır.

Görsel 2.30: Büyük, küçük harflerin yazılış yönleri

Harf Aralıkları

Harf aralıklarının eşit olmasına dikkat edilmelidir. Farklı aralıklar, kullanılan kelimenin anlamını bozabilir. Harfler arasında bırakılan boşluk mesafesi değişebilir. Daha fazla veya daha az olabilir ancak çok yakın mesafe harflerin iç içe görünmesine sebep olur. Bu durum görüntü ve anlam bozukluğu oluşturabilir. Kelimenin bütünlüğünün bozulmamasına dikkat edilmelidir. Harf aralıklarında her harf farklı bir şekil, farklı bir ağırlığa sahiptir. Görsel 2.31'deki "TÜRKİYE" yazısı farklı aralıklar kullanılarak üç defa yazılmıştır. Harflerin yapısı gereği görseldeki "R, K" harfleri arasındaki espas ile "T, Ü" harfleri arasındaki espas, harflerin şekillerinden dolayı farklılık göstermektedir. İkinci "TÜRKİYE" yazısında ise harfler arasında farklı aralıklar kullanılmıştır. Bu da yanlış bir yazım şeklidir.

Görsel 2.31: Harf aralıkları

Kelime Aralıkları

Kelime aralıkları çok yakın olursa yazının okunması zorlaşır. Kelime aralarındaki boşluklar, harf genişliği bakımından karenin yarısına yazılan harfler (B, E, F, J, K, P, R, S) seçilerek bırakılmalıdır. Görsel 2.32'de görüldüğü gibi kelimelerin arasında "E, e" kullanılarak uygun mesafe örneklendirilmiştir.

Görsel 2.32: Kelime aralıkları

Satır Aralıkları

Harflerin alt ve üst gövdeleri hesaplanarak satır aralıkları bırakılmalıdır. Alt gövde veya üst gövde hesaplanmadan yazıldığı zaman harfler iç içe girerek metnin okunmasını zorlaştırır (Görsel 2.33).

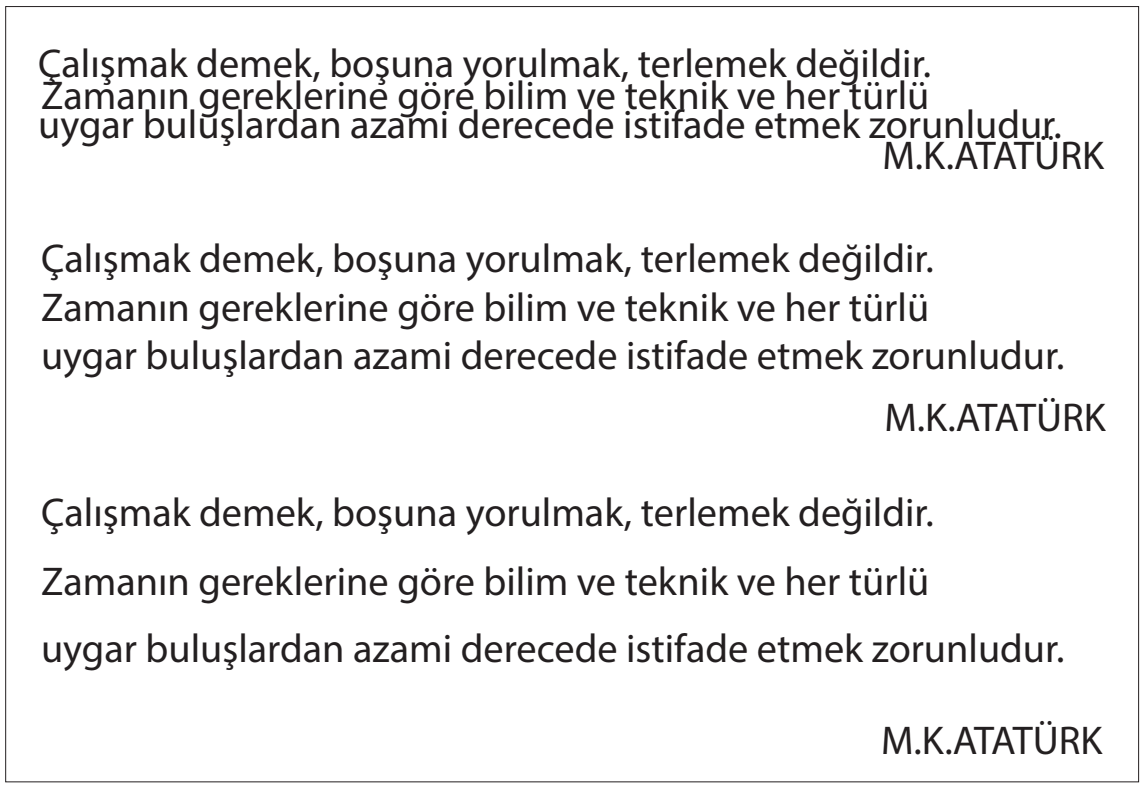

Görsel 2.33: Satır aralıkları

Etkinlik 4

Aşağıdaki Şekil 2.6'ya Görsel 2.34'teki çizgileri ince uçlu mürekkepli kalem ile çiziniz. Çizgileri satır çizgilerinin dışına taşırmadan, dağıtmadan dikkatli ve temiz çalışmaya özen göstererek çiziniz.

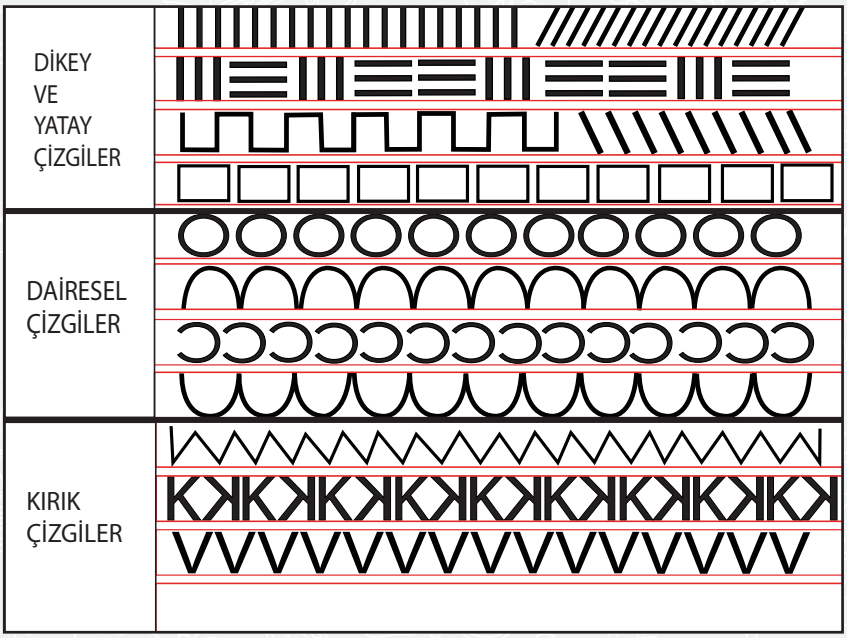

Görsel 2.34: Çizgi çalışmaları

DİKEY VE YATAY ÇİZGİLER	
DAİRESEL ÇİZGİLER	
KIRIK ÇİZGİLER	

Şekil 2.6

Etkinlik 5

Aşağıdaki Şekil 2.7'ye Görsel 2.35'teki harfleri ince uçlu mürekkepli kalem ile çiziniz. Harfleri satır çizgilerinin dışına taşırmadan, dağıtmadan dikkatli ve temiz çalışmaya özen göstererek çiziniz.

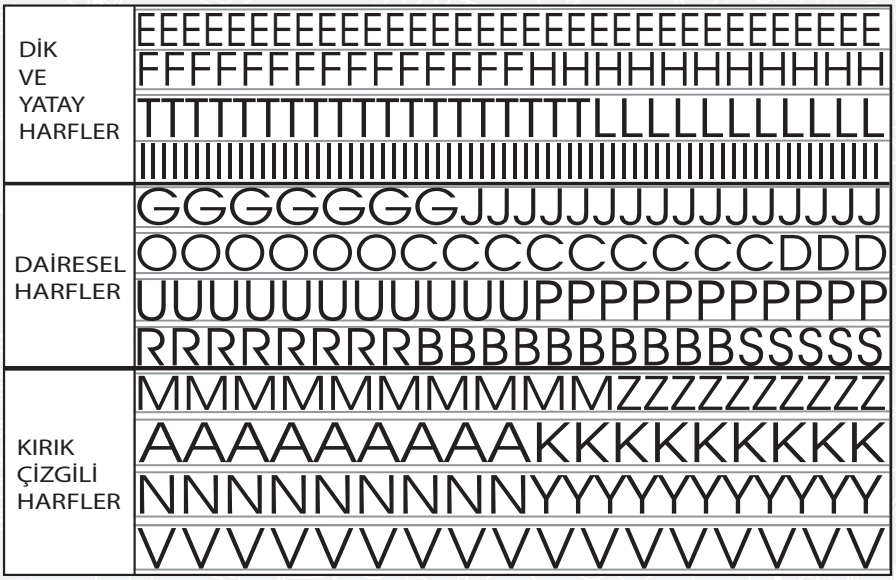

Görsel 2.35: Dik büyük harf çalışması

DİK VE YATAY HARFLER	
DAİRESEL HARFLER	
KIRIK ÇİZGİLİ HARFLER	

Şekil 2.7

Etkinlik 6

Aşağıdaki temel dik büyük harflerin yazılışını inceleyip siz de her birinin altına aynı harfleri kalın uçlu mürekkepli kalem ile çiziniz. Harfleri çizgilerin dışına taşırmadan, dağıtmadan dikkatli ve temiz çalışmaya özen göstererek çiziniz.

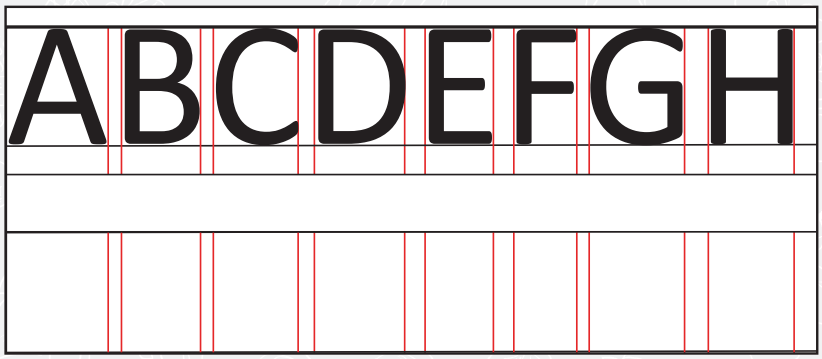

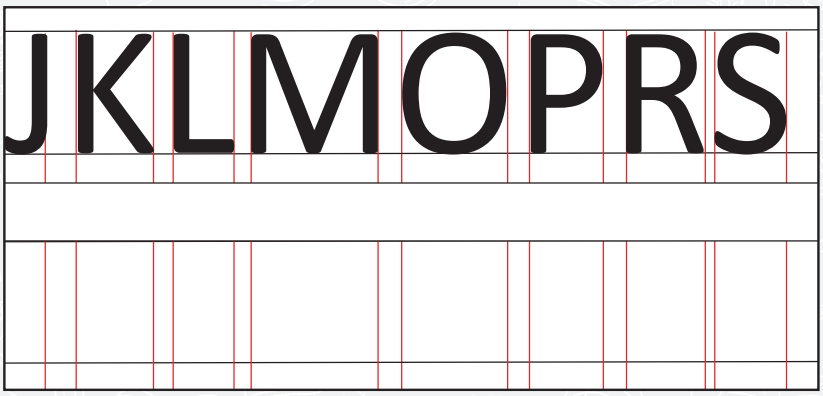

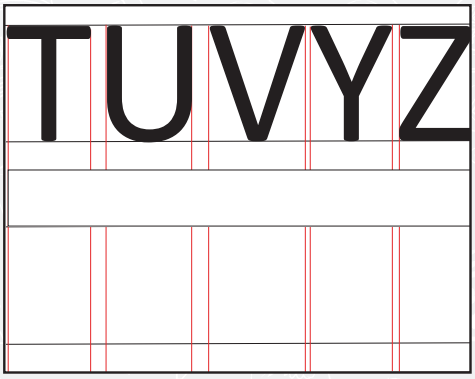

Etkinlik 7

Aşağıdaki temel dik küçük harflerin yazılışını inceleyip siz de her birinin altına aynı harfleri kalın uçlu mürekkepli kalem ile çiziniz. Harfleri çizgilerin dışına taşırmadan, dağıtmadan dikkatli ve temiz çalışmaya özen göstererek çiziniz.

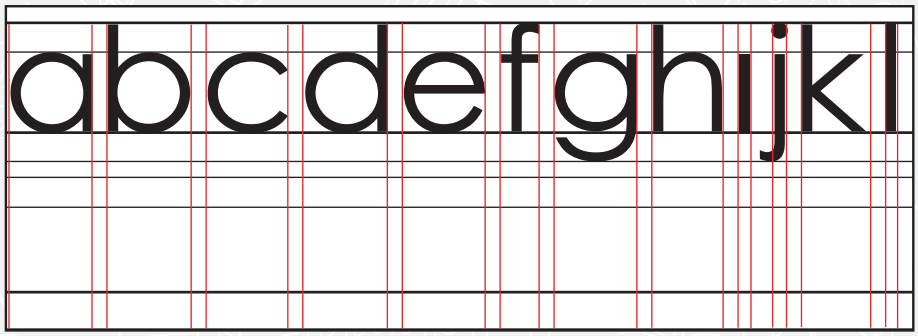

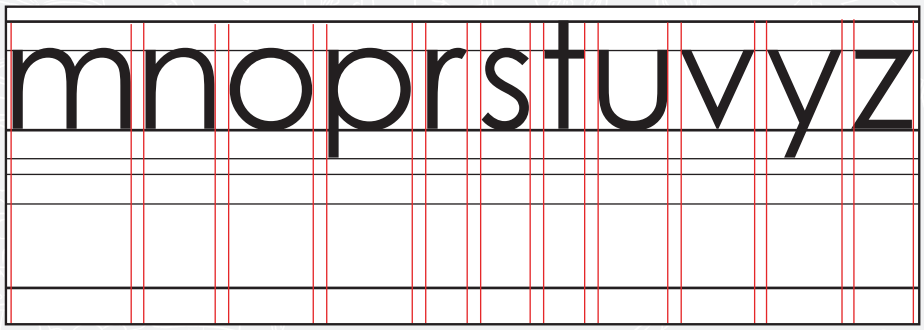

Eğik Temel Harfler

Eğik temel harflerin temelde dik harfler gibi ölçülendirilmesi için yazılırken geometrik şeklin satır çizgisinden 60º veya 80º sağa kaydırılması gerekir. Görsel 2.36'da dik ve eğik harflerin geometrik şekilleri verilmiştir. Görsel 2.37'de mavi renkte eğik harflerin ve arkasındaki siyah renkte dik harflerin yazımı ile kaymanın hangi oranda yapılması gerektiği görülmektedir. Görsel 2.38'de ve Görsel 2.39'da eğik temel harflerin büyük yazımı görülmektedir. Görsel 2.40'ta eğik küçük harflerin yazılış yönleri verilmektedir.

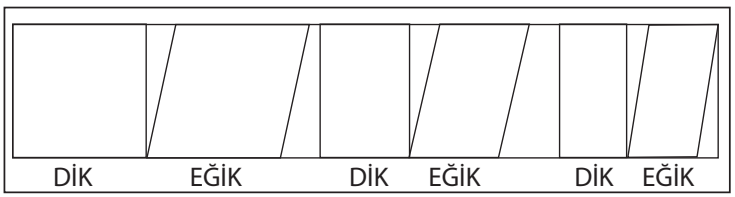

Görsel 2.36: Dik, eğik harflerin geometrik şekilleri

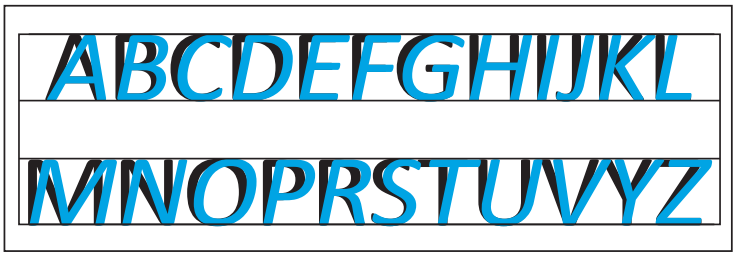

Görsel 2.37: Eğik harf eğimleri

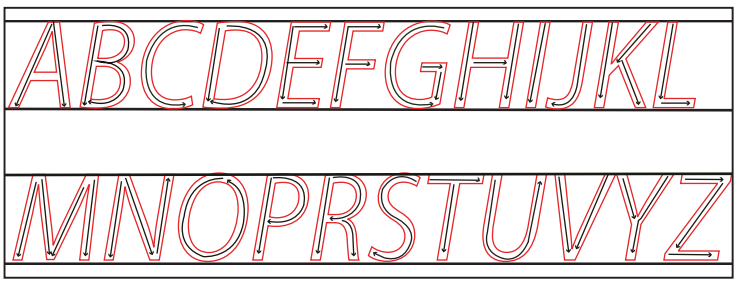

Görsel 2.38: Eğik büyük harf yazılış yönleri

Görsel 2.39: Eğik büyük harf yazımı

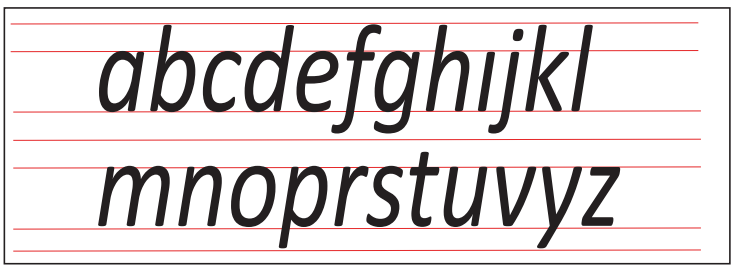

Görsel 2.40: Eğik küçük harf yazımı

Etkinlik 8

Aşağıdaki eğik temel büyük harflerin yazılışını inceleyip siz de her birinin altına aynı harfleri kalın uçlu mürekkepli kalem ile çiziniz. Harfleri çizgilerin dışına taşırmadan, dağıtmadan dikkatli ve temiz çalışmaya özen göstererek çiziniz.

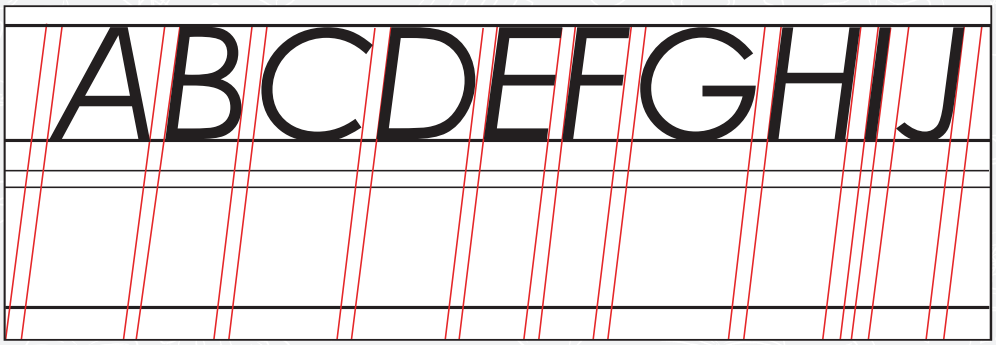

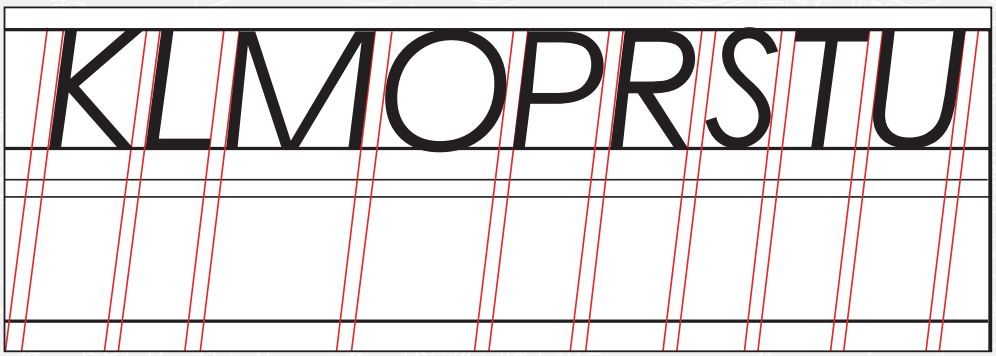

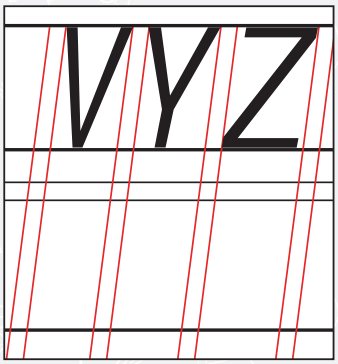

Etkinlik 9

Aşağıdaki eğik temel küçük harflerin yazılışını inceleyip siz de her birinin altına aynı harfleri kalın uçlu mürekkepli kalem ile çiziniz. Harfleri çizgilerin dışına taşırmadan, dağıtmadan dikkatli ve temiz çalışmaya özen göstererek çiziniz.

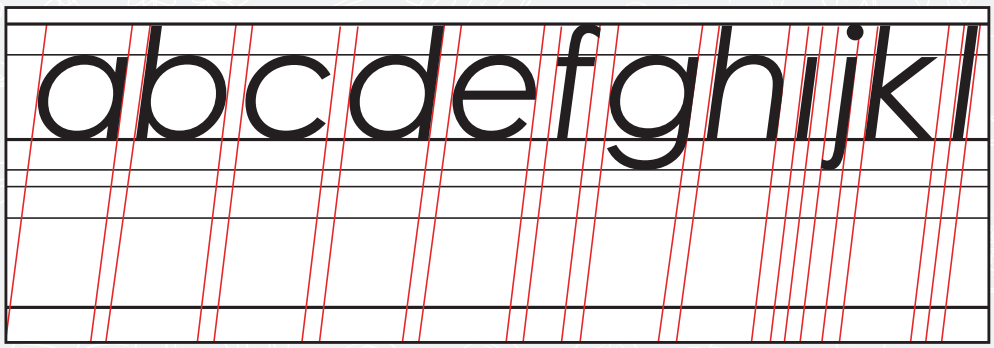

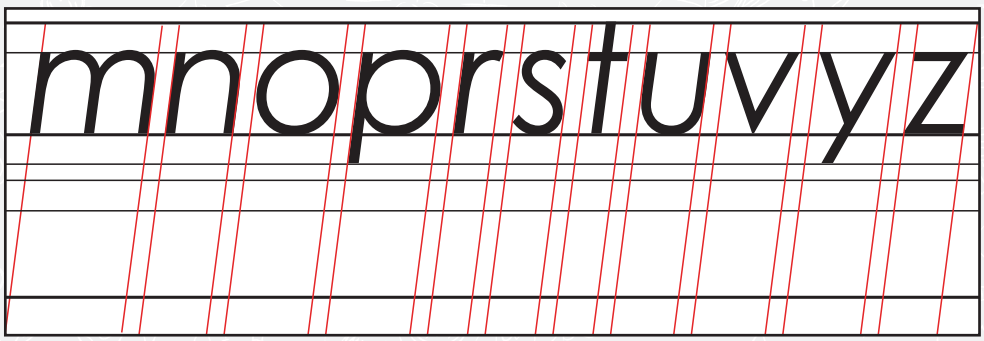

Yazıda Blok

Yazının, uygulanan yüzey üzerinde görsel açıdan ele alınarak bir bütünlük oluşturacak şekilde düzenlendiği yazı alanına **blok** denir. Sayfa düzenlenirken amaç, yazıyı kompozisyonun elemanı olarak düşünüp geometrik şekillerle renk lekeleri oluşturmaktır.

Yazıyı blok olarak düzenlemek için yüzey üzerinde uygun kenar boşlukları bırakılmalı, hedef kitle üzerinde oluşturulacak etkiye göre yazı karakterleri yüzeye istif edilmelidir.

Blok uygulaması yapmadan önce eskiz çalışması yapılmalıdır. Harflerin ölçülerine, oluşturulacak renk lekelerinin dağılımına, bloğun kaç satır olacağına, satırlardaki harf sayılarının eşit dağılımına dikkat edilmelidir. Blok yazılan zeminin sağ, sol ve üst kısımlarında eşit, alt kısımda ise daha fazla boşluk bırakılmalıdır.

Yazının türüne göre blok oluşturulması gerekir. Kitap ve dergi sayfaları ile bir şiir, atasözü veya vecize yazımında farklılıklar bulunur. Örneğin kitap sayfalarının sade düzenlenmesinin yanısıra dergi sayfalarının dikkat çekici ve farklı düzenlenmeleri de blok örneklerindeki farklılığı göstermektedir (Görsel 2.41).

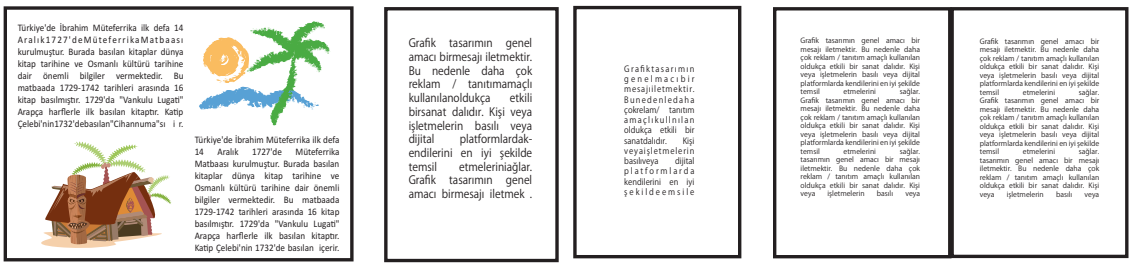

YAZI VE GÖRSELİN BİRLİKTE KULLANIMI | AÇIK RENK BLOKTA DAR KENAR | KOYU RENK BLOKLARDA GENİŞ KENAR | KİTAP SAYFASI

Görsel 2.41: Blok örnekleri

Geometrik Şekillerle Blok Çalışmaları

Yazıda blok, kitap sayfasındaki gibi sade olabileceği gibi farklı geometrik şekiller veya harfler kullanılarak da oluşturulabilir. Yüzey üzerinde yazı ile oluşturulan leke, geometrik formlarla da sağlanabilir (Görsel 2.42).

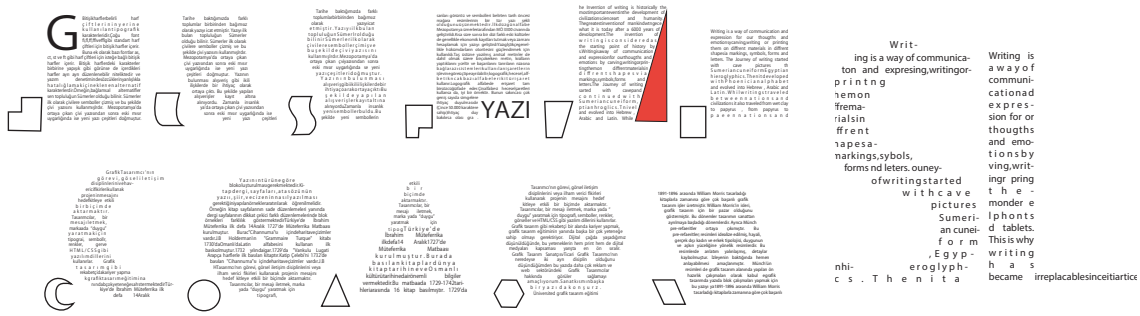

Görsel 2.42: Geometrik şekillerde blok örnekleri

Sembol, Şekil ve Resimde Kullanılan Blok Çalışmaları

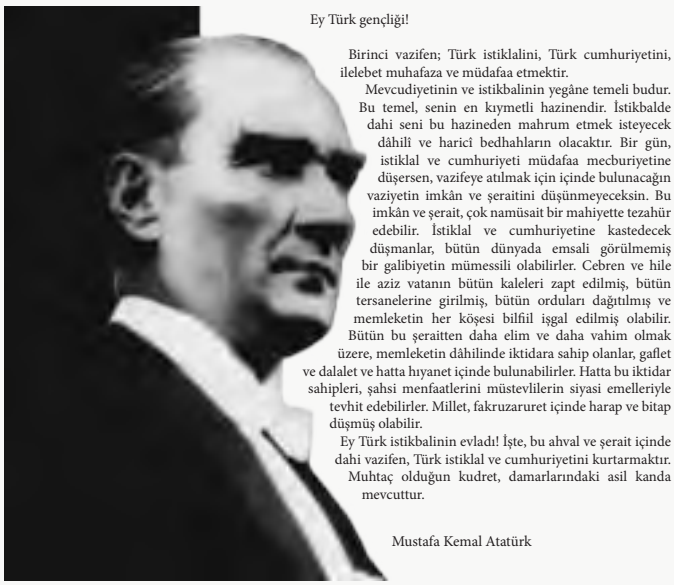

Ey Türk gençliği!

Birinci vazifen; Türk istiklalini, Türk cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve haricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklal ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin. Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklal ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar, gaflet ve dalalet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri, şahsi menfaatlerini müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakruzaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evladı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

Görsel 2.43: Atatürk fotoğrafı ile blok çalışma örneği

müziğin etkisi yoğun olarak görülür. Nitekim; Musiki-musika-muzika-müzik kelimeleri Yunanca kökenlidir. Yunan alfabesinde m-o-u-s-a harfleriyle yazılan ve musa diye okunan peri anlamındaki kelimenin sonuna gelen –ike veya –ika takısı, o kelimeye konuşulan dil anlamını kazandırır; Elenika (Yunanca), Turkika (Türkçe), Italika (İtalyanca) örneklerinde olduğu gibi. Musa'ya eklenen –ike takısı, peri sözcüğüne de perilerin konuştuğu dil anlamını verir. (ta musikè) Müsikiye daha sonraları toplumumuzda İslâmi terimle meleklerin dili denilmiştir. (Elest bezmi'nin avazesi) Bu durum, müziğe eski çağlaatanrıfiniır. Müzik; hem bir sanam de bir bilimir. Duygusal olarak algılanışının yanı sıra akıl ile de kavranabilir. Bu özelliği ile bireyin ve toplumun duyuş ve biliş açısından durumunu belirlediği gibi, gelişim ve değişimini de sağlayan organik bir yapıdır. Sesin en güzel şekli müzik ile dile gelir. Resim, renklerin birleşmesinden; şiir, kelimelerin kaynaşmasından nasıl oluşuyorsa; müzik de seslerin, duygu, düşünce ve heyecanımızı anlatmak üzere belli bir estetik anlayışına göre seçilip işlenmesindenaKTını, bir sesin rengini ifade eder. Örneğin aynı oktavda aynı notayı aynı yoğunlukta ve aynı uzunlukta çalan bir kemanla bir flüt arasındaki fark tını farkıdır. Dört özellik içinde en karmaşık olan özellik budur. Akustik olarak tını, sesin doğuşkan (harmonik) yapısına bağlı olarak değişir.Müzik konusunda en büyük sıkıntı, müziğin bilimsel yönleriyle yeteri kadar tEski Yunan Felsefesinde müziğin etkisi yoğun olarak görülür. Nitekim; Musiki-musika-muzika-müzik kelimeleri Yunanca kökenlidir. Yunan alfabesinde m-o-u-s-a harfleriyle yazılan ve musa diye okunan peri anlamındaki kelimenin sonuna gelen –ike veya –ika takısı, o kelimeye konuşulan dil anlamını kazandırır; Elenika (Yunanca), Turkika (Türkçe), Italika (İtalyanca) örneklerinde olduğu gibi. Musa'ya eklenen –ike takısı, peri sözcüğüne de perilerin konuştuğu dil anlamını verir. (ta musikè) Müsikiye daha sonraları toplumumuzda İslâmi terimle meleklerin dili denilmiştir. (Elest bezmi'nin avazesi) Bu durum, müziğe eskiçağlardanitibaren-b a t ı d a d o s t e r i r . Müzik; hem bir sanathem de bir bilimdir. Duygsalolarak algılanışının yanı sıra akıl ile de kavranabilir. Bu özelliği ile bireyin ve toplumun duyuş ve biliş açısından durumunu belirlediği gibi, gelişim ve değişimini de sağlayan organik bir yapıdır. Sesin en güzel şekli müzik ile dile gelir. Resim, renklerin birleşmesinden; şiir, kelimelerin kaynaşmasından nasıl oluşuyorsa; müzik de seslerin, duygu, düşünce ve heyecanımızı anlatmak üzere belli bir estetik anlayışına göre seçilip işlenmesinden oluşmaktadır. Eski Yunan Felsefesinde müziğin etkisi yoğun olarak görülür. Nitekim; Musiki-musika-muzika-müzik kelimeleri Yunanca kökenlidir. Yunan alfabesinde m-o-u-s-a harfleriyle yazılan ve musa diye okunan peri anlamındaki kelimenin sonuna gelen –ike veya –Müzik konusunda en büyük sıkıntı, müziğin bilimsel yönleriyle yeteri kadar tanıtılamamasıdır.

Görsel 2.44: Sol anahtarı sembolü ile blok örneği

1860-1869döneminde,Paris'te Gerome'un öğrencisi olan Osma Hamdi Bey, ülkesine döndüktensonra gerçekleştirdiği yapıtlar ve Sanayii Nefise Mektebi'ni kurmasıyla birlikte, resim sanatı Doğu toplumlarında yaygınlaşmaya başlamıştır. Günümüzde, dünya resim tarihinin önemli bir parçası olarak kabul edilen pek çok Türk ressam bulunmaktadır1880'lerde, kimine göre Tonalizm, kimine göre Sembolizm akımlarıyla başlayan modern resim, konusunu avam insanda, onun gündelik yaşamında, psikolojisinde bulur. Kompozisyon, ışık, renk, çizgi, perspektif konularında konmuş kurallari yıkma, ö z g ü r l e ş m . 1945'lerde ortaya çıkan Soyut Ekspresyonizm akımı ile resim sanatı, tamamen insanın iç dünyasına inerek somut dünyadan, kurallardan ve kalıplardan uzaklaşır; mutlak gerçeği arar, böyle bir şey olmadığına karar verir ve Fluxus akımından sonra kendini kavramsal sanata bırakır. Artık resim, sadece bir soru haline gelmiştir ve hemen hemen daima daha

Görsel 2.45: Blok çalışma örneği

Etkinlik 10

Görsel 2.46'da M. K. Atatürk'ün bilimin önemini anlatmak için söylediği "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir." sözünün farklı şekillerde blok çalışmaları verilmiştir. Siz de Ulu Önder Atatürk'ün söylediği sözlerden birini seçip, aşağıda verilen maddeleri dikkate alarak farklı bir blok çalışması yapınız.

- Çizim için malzemelerinizi hazırlayıp çalışma ortamınızı belirleyiniz.
- Çalışırken oturma pozisyonunuza dikkat ediniz.
- Blok çalışması için kullanacağınız sözü belirleyiniz.
- Çizim kalemi ile fazla bastırmadan, temel harflerin yazım kurallarına uygun olarak yazınızı yazınız.
- Mürekkepli kalem ya da keçeli kaleminizle belirlediğiniz alanları çiziniz.
- Çalışmanızın temiz ve düzenli olmasına özen gösteriniz.
- Blok çalışmasını bitirdikten sonra paspartu uygulaması yapınız.
- Kesici aletleri kullanırken iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uygun çalışınız.

Görsel 2.46: Blok çalışma örnekleri

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=22795

İzlemek için kodu tarayın.

Uygulama 1

ÖĞRENME BİRİMİ: FİKİR VE MESAJI SEMBOLLEŞTİRME

UYGULAMA ADI : Harf Anatomisine Uygun Yazı Çalışması

AMAÇ : Harf anatomisine uygun büyük harflerle dik, eğik yazı çalışması yapmak.

Aşağıdaki işlem basamaklarına dikkat ederek, harflerin büyük dik ve eğik hâllerini harf anatomisine uygun şekilde bristol kâğıdı kullanarak çiziniz.

Araç Gereçler

1. 35x50 cm bristol kâğıdı
2. H, 2H, 2B vb. çizim kalemleri
3. Mürekkepli ya da keçeli kalem
4. Cetvel
5. Silgi

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz; araç gereçlerinizi, çalışma alanınızı iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak özenle hazırlayınız.
2. Çalışırken oturma pozisyonunuza dikkat ediniz, yanlış oturuş şekli sağlığınız için zararlıdır.
3. Ellerinizin çalışma üzerinde leke oluşturmaması için koruyucu kağıt kullanınız.
4. Şekil 2.8'de olduğu gibi her bir kare 4x4 cm ölçülerinde olacak şekilde bristol kağıdına kareleri çiziniz. Harf anatomisine dikkat ederek dik büyük harfleri karelerin içine yazınız.

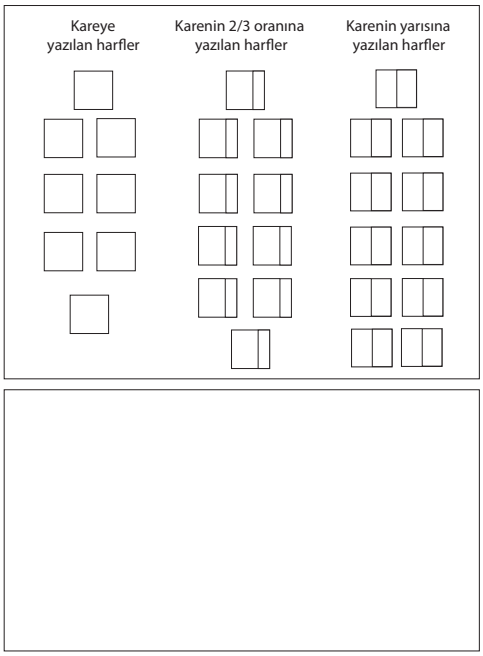

Şekil 2.8

5. Öğretmenlerinizle beraber ''doğa sevgisi '' ile ilgili bir söz seçiniz. Boş olarak verilmiş dikdörtgenin içine eğik büyük harflerle bu sözü yazınız.

6. Harflerin yerleşimini hesaplayarak, harfleri kâğıt yüzeyine sürenizi planlı kullanarak yazınız.

7. Kelime aralarına ''E'' harfi kadar espas alanı bırakınız.

8. Aşağıdaki oranlara uyarak uygulamayı yapınız.
   Tam kareye: C, Ç, G, Ğ, M, O, Ö
   Karenin üçte ikisine: A, D, H, N, T, U, Ü, Y, Z
   Karenin yarısına: B, E, F, J, K, L, P, R, S, Ş

9. Malzemelerinizi kullanırken israf etmemeye dikkat ediniz.

10. Kullandığınız malzemelerin ve bulunduğunuz ortamın temizliğine dikkat ediniz. Çalışma bitiminde atölyenizi temiz ve düzenli bırakınız.

DEĞERLENDİRME

Yapacağınız uygulama çalışması öğretmeniniz tarafından "Ek 1"deki "Dereceli Puanlama Anahtarı" ve ''Kontrol Listesi''ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir.

Harf Anatomisine ve Tasarı İlkelerine Uygun Yüzey Düzenleme

Yüzey düzenleme yaparken dikkat edilmesi gereken hususlar:

- Alfabeyi oluşturan harflerin birbirleri arasındaki görsel uyumu doğru değerlendirip yorumlamak gerekir.
- Çalışmaya farklı harflerin beraber kullanımı denenerek devam edilmelidir.
- Harflerden elde edilen birimlerle tasarı ilkeleri dikkate alınarak farklı kompozisyonlar oluşturulmalıdır.
- Bütünlük / birlik
- Sadelik
- Uygunluk / uyum
- Zıtlık (kontrast)
- Denge
- Tekrar
  - Değişken tekrar
  - Aralıklı tekrar
  - Serbest tekrar
  - Ritim ve Hareket
- Koram
  - Merkezi koram
  - Eksensel koram
- Egemenlik

Yüzey Düzenleme Örnekleri

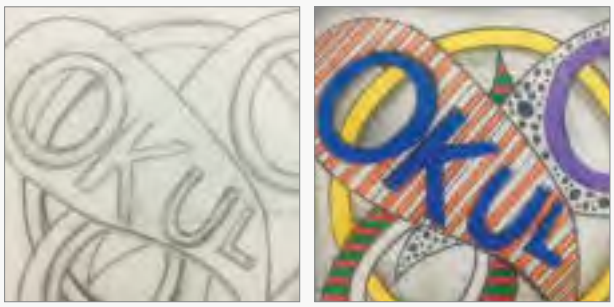

Görsel 2.47: "Okul" kelimesinin eskizi ve renklendirilmiş yüzey düzenlemesi

Görsel 2.48: Harflerle yüzey düzenleme örnekleri

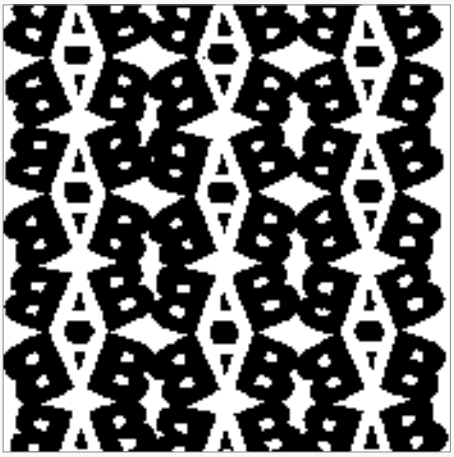

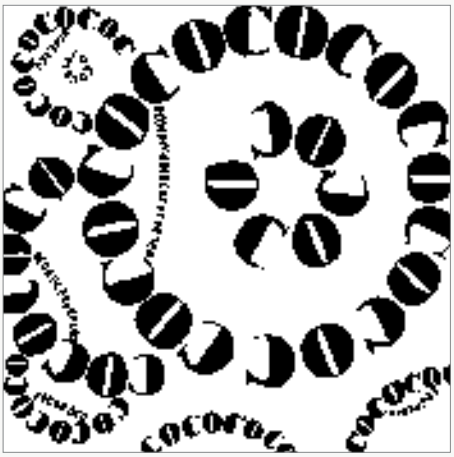

Görsel 2.49: a) Harflerle siyah beyaz yüzey düzenleme örnekleri b) Harflerle renkli yüzey düzenleme örnekleri

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=22796

İzlemek için kodu tarayın.

Uygulama 2

ÖĞRENME BİRİMİ: FİKİR VE MESAJI SEMBOLLEŞTİRME

UYGULAMA ADI : Harf Anatomisine Uygun Yüzey Düzenleme

AMAÇ : Harf anatomisine ve tasarı ilkelerine uygun yüzey düzenleme yapmak.

Aşağıdaki işlem basamaklarına dikkat ederek harf anatomisine ve tasarı ilkelerine uygun yüzey düzenlemesi yapınız.

Araç Gereçler

1. 25x25 cm bristol kâğıdı
2. Eskiz kâğıdı
3. 2B resim kalemi
4. Keçeli kalem
5. Silgi ya da hamur silgi
6. Cetvel
7. Pergel
8. Maket bıçağı ya da kretuar
9. Yapıştırıcı

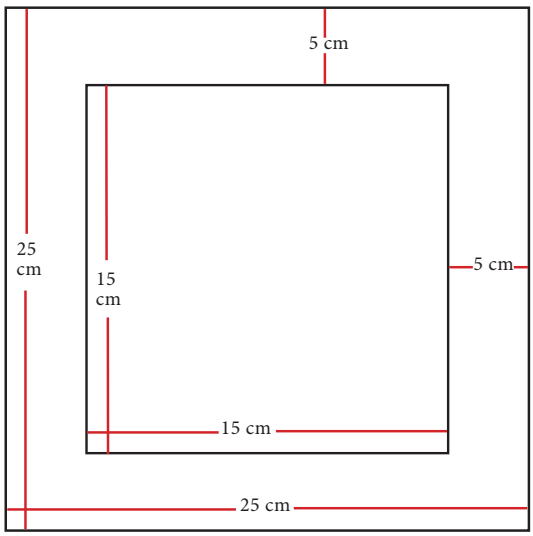

Şekil 2.8.

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz; araç gereçlerinizi, çalışma alanınızı iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak özenle hazırlayınız.
2. Çalışırken oturma pozisyonunuza dikkat ediniz, yanlış oturuş şekli sağlığınız için zararlıdır.
3. 25x25 cm boyutlarındaki bristol kâğıdına 15x15 cm ölçülerinde bir kare çiziniz. Çizim kaleminizle fazla bastırmadan ve kenar boşluklarının eşit olmasına dikkat ederek çiziniz (Şekil 2.8).
4. Öğretmeninizle belirleyeceğiniz, alfabedeki dik temel harflerden biriyle ya da bir kelime ile planlamanızı yapınız.

5. Tasarı ilkelerine dikkat ederek eskiz kâğıdına çeşitli eskizler oluşturunuz.

6. Eskizlerden birini seçip bristol kâğıdında oluşturduğunuz kare içine çizim kalemi ile çiziniz.

7. Ellerinizin çalışma üzerinde leke oluşturmaması için koruyucu kâğıt kullanınız.

8. Boya malzemeleri ile renklendirme yapınız.

9. Gerekli yerlere çizim kaleminiz ile tonlamalar yapınız.

10. Çalışmanızın bazı bölümlerinde nokta, çizgi, doku kullanınız.

11. Çalışmanız süresince sabırlı ve dikkatli olmaya özen gösteriniz.

12. Çalışmanızın temiz olmasına dikkat ediniz.

13. Bitirdiğiniz çalışmaya paspartu uygulaması yapınız.

14. Kullandığınız malzemelerin ve bulunduğunuz ortamın temizliğine dikkat ediniz. Çalışma bitiminde atölyenizi temiz ve düzenli bırakınız.

DEĞERLENDİRME

Yapacağınız uygulama çalışması öğretmeniniz tarafından "Ek 1"deki "Dereceli Puanlama Anahtarı" ve ''Kontrol Listesi''ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir.

2.2. İMGE BAĞLANTILI SEMBOLLER (PİKTOGRAM)

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Günlük hayatta karşılaştığınız piktogramlar hayatınızda tür kolaylıkla sağlayabilir?

3. İş sağlığı ve güvenliği için kullanılan piktogramlar neler olabilir?

2.2.1. PİKTOGRAMIN KULLANIM AMACI

Piktogramın kelime kökeni Latince ''pictus'' (resim) ve Yunanca ''gramme'' (yazı) kelimelerinin birleşimidir. Nesne, mekân veya canlının resimsel olarak anlatımına **piktogram** denir. Tarihî sürece baktığımızda piktogram olimpiyat oyunlarında önem kazanmıştır. Farklı ülkelerden gelen farklı dillere sahip sporcular ve izleyiciler için görsel rehber olarak kullanılmıştır.

Duyu organlarımızın algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzerine **imge** denir ve piktogramlar imge bağlantılı semboller olarak adlandırılır. Piktogramın dil, din, ırk gözetmeksizin herkese aynı anlamı ifade etmesi gerekir. Kullanılan renk değişse de anlamı değişmemelidir. Örneğin; trafik işaretlerinin evrensel bir dili vardır, dünyanın neresine gidilirse gidilsin trafik işaretlerinin anlamlarını bilen bir kişi trafikte sıkıntı yaşamaz (Görsel 2.50). Piktogram ulaşım sektöründe de çokça kullanılır. Hava alanları, otogarlar, tren istasyonları, vapur terminalleri…

Kısaca piktogramlar tüm dünyada, insanların toplu olarak kullandığı her alanda, ortak görsel bir dil oluşturmak için önemli sembollerdendir. Sportif ve sanatsal faaliyetlerde, ticari faaliyet gösteren iş yerlerinin çalışanları veya ziyaretçileri için aldığı güvenlik önlemlerinde, gıda ve tekstil ürünlerinde piktogramlar kullanılır.

Görsel 2.50: Spor dalları piktogramları

Piktogram Örnekleri

Görsel 2.51 Trafik işaretleri

2.2.2. PİKTOGRAM TASARIMI YAPARKEN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

1. Mesajı doğru iletmeli.

Görsel 2.52: Durağan ve hareketli piktogramlar

2. Her bireyde ortak algı oluşturmalı.

Görsel 2.53: Covid 19 virüsü için hazırlanan piktogramlar

3. Tasarlanan piktogramlar estetik açıdan değerlendirilerek uygulanmalı.

Görsel 2.54: Doğa, geri dönüşüm piktogramları

4. Renk, piktogramın anlamını güçlendirmek için ve sembolik anlamına dikkat edilerek kullanılmalı.

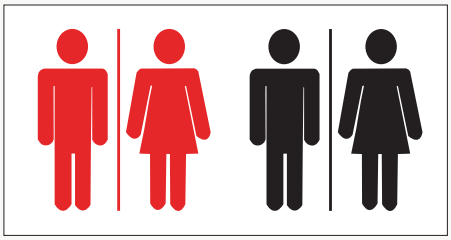

Görsel 2.55: Piktogramın farklı renklerde kullanımı

Görsel 2.56: Piktogramın siyah beyaz kullanımı

Görsel 2.57: Piktogramın renkli kullanımı

Görsel 2.58: Piktogramın kare içinde kullanımı

Görsel 2.59: Piktogramın üçgen ve daire içinde kullanımı

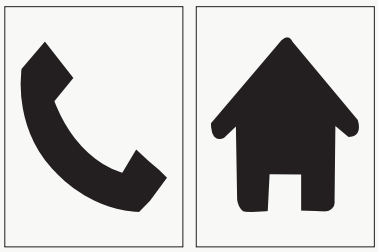

Görsel 2.60: Telefon ve ev piktogramı

5. Kare, daire ve üçgen içinde kullanılmalı. Üçgen, özellikle uyarı yapılırken kullanılmalı.

6. Çizilen nesneyi tam olarak anlatabilmeli.

7. Kullanılan nesneler sadeleştirilerek çizilmeli.

Görsel 2.61: Sadeleştirilmiş yemek malzemeleri piktogramları

Görsel 2.62: Sadeleştirilmiş ofis malzemeleri piktogramları

8. Çalışmanın ilk aşaması eskiz oluşturma kısmıdır, farklı eskizler hazırlanmalı.

9. Hazırlanan eskizlerden mesajı en iyi anlatan piktogram eskizinin uygulaması yapılmalı.

10. Piktogram küçültüldüğünde detaylarını kaybetmemeli.

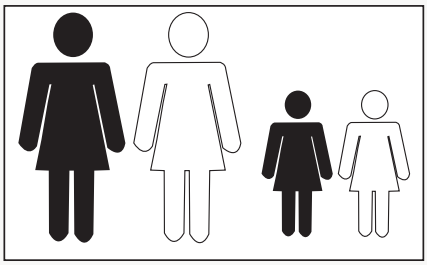

Görsel 2.63: Piktogramın büyük ve küçük hâli

11. Silüet ya da kontur çizgisi ile ifade edilmeli.

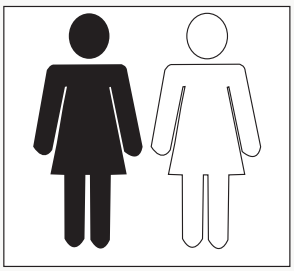

Görsel 2.64: Piktogramın silüet ve kontur çizgili hâli

12. Kırmızı eğik çizgi veya çarpı işareti, yapılmaması gerekeni anlatırken kullanılmalı.

Görsel 2.65: Yapılmaması gerekenleri anlatan piktogramlar

Etkinlik 11

Görsel 2.66'da okulllarda kullanılan piktogramları görmektesiniz. Siz de okullarda bulunması gerektiğini düşündüğünüz üç adet piktogram hazırlayarak Şekil 2.9'a çizim kalemiyle çiziniz. İstediğiniz bir tekniği (sulu boya, ekolin, guaj boya vb.) kullanarak renklendiriniz.

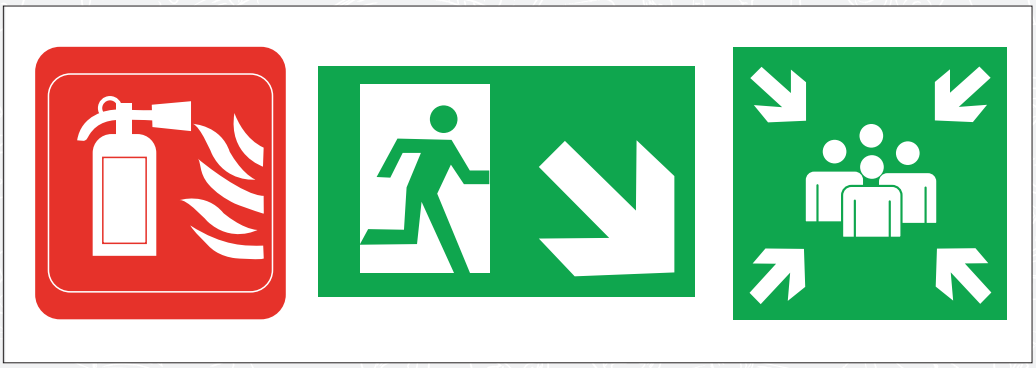

Görsel 2.66: Yangın, acil çıkış ve toplanma alanı piktogramları

Şekil 2.9

Etkinlik 12

Görsel 2.67'de olimpiyatlarda kullanılmak üzere hazırlanan piktogramları görmektesiniz. Siz de Şekil 2.10'a farklı bir spor dalı ile ilgili siyah beyaz ya da renkli piktogramlar hazırlayınız.

Görsel 2.67: Sporcu piktogramı

Şekil 2.10

Etkinlik 13

Görsel 2.68'de sanatla ilgili piktogramları görmektesiniz. Bu piktogramları inceleyerek aşağıdaki soruları arkadaşlarınızla beraber cevaplayınız.

1. Görseldeki piktogramlar hangi sanat dallarına aittir?

.....

2. Piktogramların şekilleri size ne ifade ediyor?

.....

3. Görseldeki piktogramlar silüet şeklinde kullanılmıştır. Kontur çizgili ya da renkli kullanılırsa anlamda herhangi bir değişme olur mu?

.....

4. Sanatla ilgilenmeyen kişiler de piktogramların ne ifade ettiğini anlayabilir mi?

.....

5. Piktogramları renklendirmek isteseydiniz hangi renkleri kullanırdınız?

.....

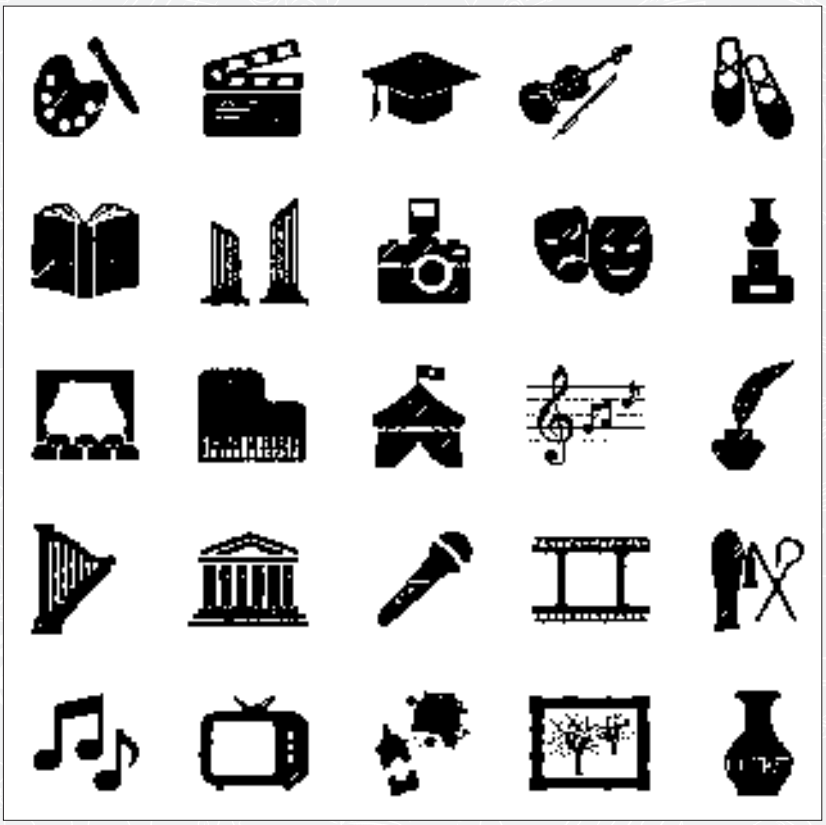

Görsel 2.68: Sanatla ilgili piktogramlar

Etkinlik 14

Görsel 2.69'daki grid (ızgara) üzerine yapılan futbolcu piktogramının ölçülendirmelerini inceleyiniz. Siz de boş bırakılan alana bir sporcu piktogramı oluşturup ölçülendirerek silüet ve kontur çizgili hâlinin grid üzerinde yerleşimini yapınız.

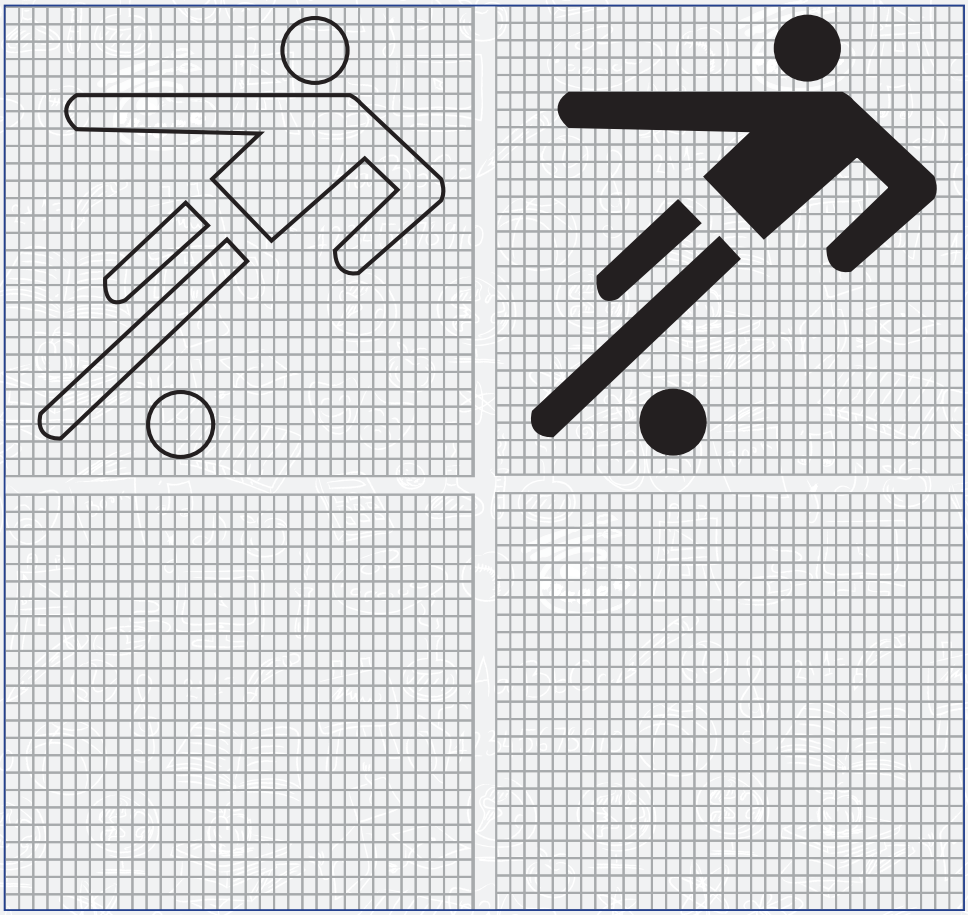

Görsel 2.69: Grid üzerine yapılmış futbolcu piktogramı

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=22797

İzlemek için kodu tarayın.

Uygulama 3

ÖĞRENME BİRİMİ: FİKİR VE MESAJI SEMBOLLEŞTİRME

UYGULAMA ADI : Piktogram Tasarımı

AMAÇ : Piktogram eskizleri hazırlamak; seçilen eskizlerden birini negatif, pozitif çalışmak ve piktogramın anlamına uygun renk kullanmak.

Yeni açılacak bir meslek lisesinde bölümlerle ilgili piktogramlar hazırlanıp atölye girişlerinde kullanılmak istenmektedir. Açılacak bölümler aşağıda sıralanmıştır:

- Grafik ve Fotoğraf
- Kuyumculuk Teknolojisi
- Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi
- Moda Tasarımı

Aşağıdaki işlem basamaklarına dikkat ederek okulda açılacak alanlarla ilgili piktogram eskizleri yapınız. Eskizlerden birinin negatif, pozitif hâllerini bristol kâğıdına uygulayınız.

Araç Gereçler

1. 25x35 cm bristol kâğıdı
2. 25x35 cm resim kâğıdı
3. 2B resim kalemi
4. Mürekkepli kalem, keçeli kalem veya guaj boya
5. Silgi ya da hamur silgi
6. Cetvel

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz; araç gereçlerinizi, çalışma alanınızı iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak özenle hazırlayınız.

2. Çalışırken oturma pozisyonunuza dikkat ediniz, yanlış oturuş şekli sağlığınız için zararlıdır.

3. Görsel 2.70'te bulunan eskizi inceleyiniz.

Görsel 2.70: Eskiz çalışması

4. 25x35 cm boyutlarındaki bristol kâğıdına Şekil 2.11'de olduğu gibi 7x7 cm ölçülerinde sekiz kare çiziniz. Bu karelere verilen konu ile ilgili piktogram eskizleri çiziniz.

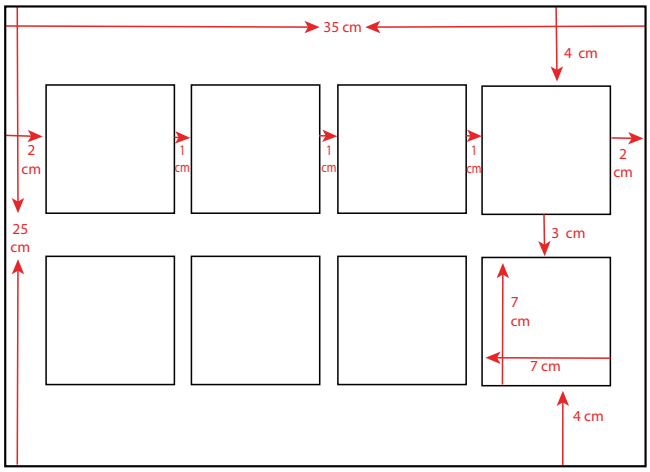

Şekil 2.11

5. Gerekirse piktogramın bazı bölümlerinde ya da bütününde anlamına uygun renk kullanabilirsiniz.

6. Eskizlerden birini öğretmeninizin ve arkadaşlarınızın görüşlerini alarak seçiniz.

7. Ellerinizin çalışma üzerinde leke oluşturmaması için koruyucu kâğıt kullanınız.

8. 25x35 cm boyutlarındaki bristol kâğıdına 14x14 cm ölçülerinde yan yana iki kare çiziniz. İki karenin arasında 1 veya 2 cm boşluk bırakınız. Kareleri kâğıdınıza ortalayarak yerleştiriniz. (Alt, üst ve her iki tarafta kalması gereken boşlukları hesaplayınız.)

9. Seçilen eskizi bu karelere negatif-pozitif olarak yani zemin-biçim ilişkisini dikkate alarak keçeli kalem, mürekkepli kalem ya da guaj boyayla çalışınız.

10. Çizgilerinizin düzgün olmasına ve kullandığınız tekniği doğru uygulamaya özen gösteriniz.

11. Çalışmanızın temiz olmasına dikkat ediniz.

12. Çalışmanız süresince sabırlı ve dikkatli olmaya özen gösteriniz.

13. Çalışmanız bitince uygun şekilde paspartu uygulayınız.

14. Kullandığınız malzemelerin ve bulunduğunuz ortamın temizliğine dikkat ediniz. Çalışma bitiminde atölyenizi temiz ve düzenli bırakınız.

DEĞERLENDİRME

Yapacağınız uygulama çalışması öğretmeniniz tarafından "Ek 1"deki "Dereceli Puanlama Anahtarı" ve ''Kontrol Listesi''ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir.

2.3. KAVRAM BAĞLANTILI SEMBOLLER (İDEOGRAM)

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

Ailenize olan sevginizi bir şekil ile anlatmak isteseydiniz hangi şekli kullanırdınız?

Görsel 2.71: Mısır dil ve yazı örneği

Görsel 2.72: Mısır hiyeroglif örneği

Görsel 2.73: Mısır papirüs üzerine hiyeroglif örneği

Bir fikri ifade eden sembollere **ideogram** denir. Yunanca "idea" (fikir), "grafo" (yazmak) sözcüklerinden geldiği için **kavram yazı** olarak da adlandırılır. Kavramların biçimsel olarak ifade edilmesidir. İdeogramları anlayabilmek için hazır bulunuşluk yani ön bilgi gerekir. Çünkü ideogramlar sadece şekline bakılarak anlaşılamaz. Şeklin görünen hâli piktogramı ifade ederken şeklin farklı anlamlar ifade etmesi ise ideogramdır. Mesela "0" matematikte bir sayı iken aynı zamanda hiçliği, yokluğu, var olmamayı ifade eder. Elektronik eşyalarda açma kapama düğmesinde "0" kapalı anlamına gelirken "1" açık anlamına gelmektedir. Ev şekli, piktogram olarak algılanırken ev şekline farklı bir çizgi eklendiğinde yuva olarak algılanarak ideograma dönüşür. Eski Mısır hiyeroglifleri ve Çin yazısı ideogram olarak adlandırılır. Her bir kelimeyi bir şekille ifade eden hiyerogliflerde ve Çin yazısında soyut kavramlar, fikirler görsel sembollerle ifade edilir. Afişlerde yer alan görseller mesaj verme amacı ile yapıldığı için bir çeşit ideogramdır.

Görsel 2.74: Çin yazısı (mutluluk)

Görsel 2.75: Çin yazısı (yeni yıl)

Görsel 2.76: Çin yazısı (sanat)

2.3.1. İDEOGRAM ÖRNEKLERİ VE ANLAMLARI

Bazı ideogramlar insanlarda aynı kavramı çağrıştırır. Örneğin, yin yang anlamsal olarak zıtlığı temsil eder. Siyah ve beyaz, gece ve gündüz, kadın ve erkek, iyilik ve kötülük gibi her iyiliğin içinde kötülük, her kötülük içinde iyilik olduğunu anlatır. Her şey zıddı ile varlık gösterir, yani biri olmadan diğerinin var olamayacağını ifade eder.

Görsel 2.77: Sevgi

Görsel 2.78: Yin yang

Görsel 2.79: Yıldız ve insan

Görsel 2.80: Terazi (adalet)

Görsel 2.81: Kupa (başarı)

Görsel 2.82: Güvercin ve zeytin dalı (barış)

Görsel 2.83: Baykuş (bilgelik)

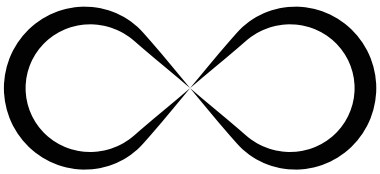

Görsel 2.84: Sonsuzluk

Türk Bayrağındaki Ay ve Yıldızın Anlamı

Hilal İslamiyeti, yıldız insanı temsil eder. Al rengi şehitlerimizin kanından gelir. Türk bayrağı, barındırdığı renk ve şekillerle derin anlamlar taşır. Türkiye'nin özgürlük ve bağımsızlık sembolüdür.

Görsel 2.85: Standart ölçüleri ile Türk bayrağı

Bilgi Kutusu

29 Mayıs 1936'da "Türk Bayrağı Kanunu" ile bayrağımız Türkiye'nin ulusal bayrağı olarak kabul edilmiştir.

Farklı Köşe Sayısı ile Yıldız Şeklinin Farklı Anlamları

Görsel 2.86: Farklı köşe sayıları ile yıldız sembolleri

Beş Köşeli Yıldız: Ateş, hava, su, toprak ve ruhu temsil eden beş köşeden oluşur. Aklın bütünlüğünü ve insan vücudunu simgeler.

Altı Köşeli Yıldız: İç içe geçmiş iki üçgenden oluşur. Üçgenlerin biri yukarıya dönük olması ile Tanrı'ya ulaşmayı temsil eder. Diğeri aşağıya dönük oluşu ile içe yolculuğu ifade eder.

Yedi Köşeli Yıldız: İrade, sevgi, zekâ, huzur, güç, dürüstlük ve büyüyü temsil eden yedi köşesi bulunur. Cennetin yedi katını, gökkuşağının yedi rengini, haftanın yedi gününü, yedi gezegeni, yedi notayı temsil eder. Aynı zamanda şansı temsil eder.

Sekiz Köşeli Yıldız: Sabır, şükür, sadakat, merhamet, doğruluk, sır tutma, acizliğini bilme ve cömertlik anlamına gelen sekiz köşeden oluşur. İslam dünyasında cenneti anlatan sembol yine bu sekiz anlamı karşılar. Polis teşkilatının armasında da vardır.

Dokuz Köşeli Yıldız: Tamamlanma, hikmet anlamına gelir. Reformcu, yardımcı, başaran, bireyci, sadık, hevesli, meydan okuyan, inceleyici, barışçı anlamına gelen dokuz köşeden oluşur.

Ay'ın Sembolik Anlamları

Eski Türklerde Ay'ın batışı ve doğuşu, ölüp dirilme olarak benimsenmiştir. Dolunay yaşlanma, hilal olgunlaşma, yeni ay gençleşme ve yenilenme anlamına gelir. Aynı zamanda hilal İslamiyetin sembolü olarak bilinir.

Görsel 2.87: Ay'ın evreleri

Türk Motiflerinin Sembolik Anlamları

Ülkemizde dokuma ürünlerinde kullanılan geleneksel motiflerin özel anlamları vardır. Özel anlamları olan bu semboller birer ideogramdır. Halı ve kilimlerdeki sembollere motif, bunların tamamına ise desen denir. Aşağıda motifler ve anlamları verilmiştir.

Elibelinde: Dişilik, analık ve doğurganlığın sembolüdür. Aynı zamanda uğur, bereket, kısmet, mutluluk ve neşenin sembolüdür.

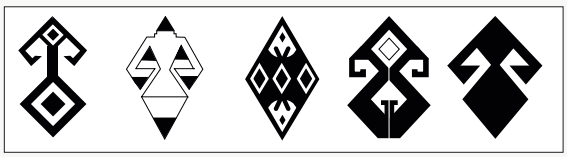

Görsel 2.88: Elibelinde sembolü

Koçboynuzu: Bereket, kahramanlık ve gücün sembolüdür.

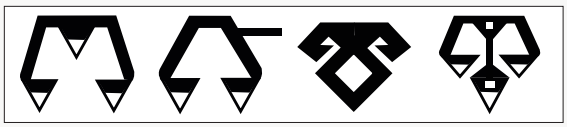

Görsel 2.89: Koçboynuzu sembolü

Bereket: Sonsuz mutluluğun sembolüdür.

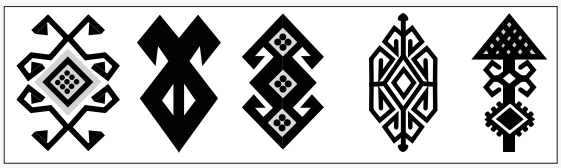

Görsel 2.90: Bereket sembolü

İnsan: Erkek ya da kız çocuğu olarak oluşturulmuştur. Bebek beklentisi veya gurbetteki sevgilinin sembolüdür.

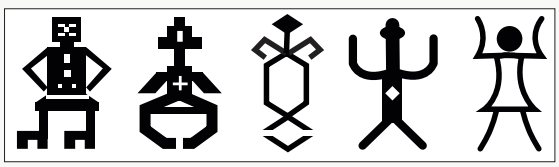

Görsel 2.91: İnsan sembolü

Saçbağı: Evlilik isteğinin sembolüdür.

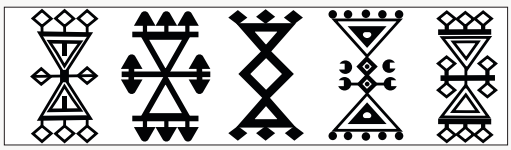

Görsel 2.92: Saçbağı sembolü

Pıtrak: Üzerindeki dikenlerin kötü gözü uzaklaştırdığına inanıldığı için pıtrak nazarlığın sembolüdür.

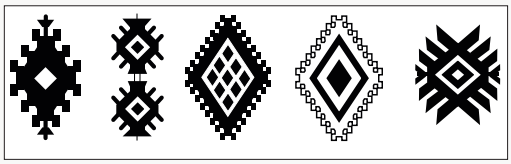

Görsel 2.93: Pıtrak sembolü

Göz: Nazarı önlemek için kullanılan semboldür.

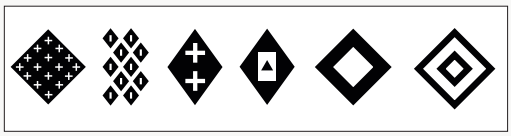

Görsel 2.94: Göz sembolü

Damga / İm: Hem aile hem soy adının sürdürülmesini ifade eder. Toplumun varoluşunun sembolüdür.

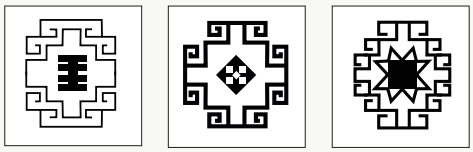

Görsel 2.95: Damga sembolü

Hayatağacı: Yeryüzü ile cennet arasında iletişimi sağlayan semboldür.

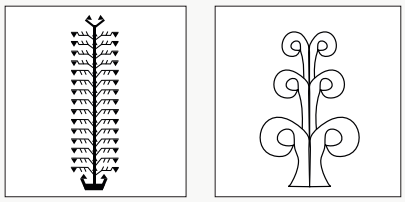

Görsel 2.96: Hayatağacı sembolü

Suyolu: Bereket, soyluluk, bilgelik, saflık ve erdemin sembolüdür.

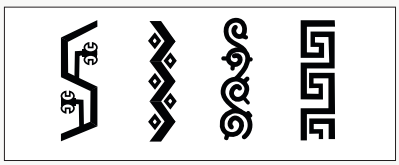

Görsel 2.97: Suyolu sembolü

Kuş: Kuş, kadın ile özdeşleştirilmiştir. Kutsal ve özlenendir. Kuvvet ve kudretin sembolüdür.

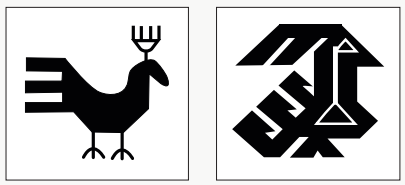

Görsel 2.98: Kuş sembolü

İdeogramla İlişkili Afiş Örnekleri

Görsel 2.99: Çeşitli konularda hazırlanmış afiş çalışmaları

Görsel 2.100: İdeogram konulu afiş örnekleri

2.3.2. PİKTOGRAM VE İDEOGRAM ARASINDAKİ FARKLAR

- Piktogramı anlamak için hazır bulunuşluk gerekmez, ideogramda gerekir.
- Piktogram var olan şekli anlatır; ideogram şeklin dışında anlamı olan, mesaj veren semboldür.
- Piktogram yeri, yönü, nesneyi anlatır; ideogram bir fikri ifade eder.
- Pktogram somut olanla ilgilidir, ideogram daha çok soyut olanla ilgilidir.

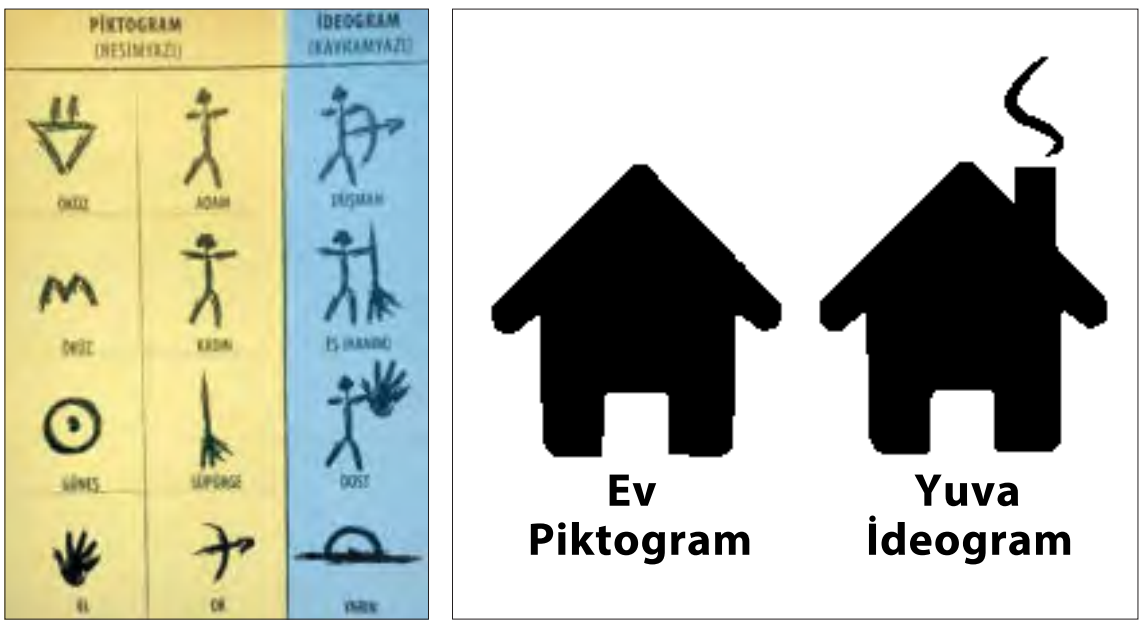

Görsel 2.101: Piktogram ve ideogram örnekleri

Etkinlik 15

Türk tarihinde ve günümüzde "çift başlı kartal" sembolü kullanılır. Bu sembolle ilgili araştırma yapıp aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Çift başlı kartal sembolü hangi dönemlerde kullanılmıştır?

.....

2. Sembolün kültürümüzdeki anlamı nedir? Kısaca yazınız.

.....

3. "Çift başlı kartal" sembolü günümüzde nerelerde kullanılmaktadır?

.....

4. "Çift başlı kartal" sembolünü siz oluştursaydınız nasıl anlamlandırırdınız?

.....

"Çift başlı kartal" sembolünün çeşitli şekillerde kullanımı bulunmaktadır. Siz de bu sembolü farklı bir şekilde tasarlayınız. Şekil 2.12'ye çizim kalemi ile eskizini oluşturup mürekkepli kalem ile çiziniz.

Şekil 2.12

Etkinlik 16

Görsel 2.102'de plastik atıkların denizlerdeki canlılara verdiği zararı anlatan bir ideogram görmektesiniz. Görsel, hiçbir yazı içermeden mesajı doğru şekilde vermektedir. Siz de arkadaşlarınızla "beyin fırtınası" yaparak çevre ile ilgili önlem alınması gereken problemleri belirleyiniz. Tespit ettiğiniz problemlerden biriyle ilgili bir ideogram hazırlayınız ve bu ideogramı Şekil 2.13'ün içine çizip renklendiriniz. İletişim sırasında Türkçeyi doğru kullanarak birbirinize karşı saygılı olunuz.

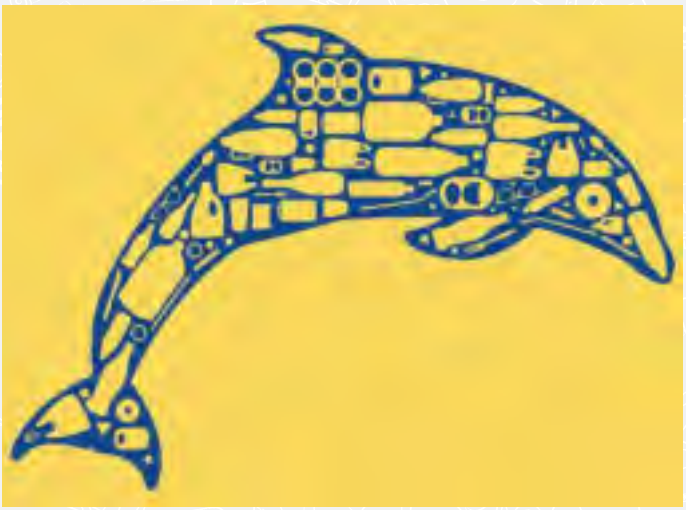

Görsel 2.102: İdeogram

Şekil 2.13

http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=22798

İzlemek için kodu tarayın.

Uygulama 4

ÖĞRENME BİRİMİ: FİKİR VE MESAJI SEMBOLLEŞTİRME

UYGULAMA ADI : İdeogram Tasarımı ve Renklendirme

AMAÇ : İdeogram tasarımı hazırlamak ve renklendirmeyle afiş çalışması yapmak.

Görsel 2.103'te Türk Kızılayına kan bağışı için yapılan bir afiş vardır. Siz de farkındalık oluşturmak adına öğretmeninizle belirli gün ve haftalardan birini seçerek ideogram oluşturunuz.

Aşağıdaki işlem basamaklarına dikkat ederek oluşturduğunuz ideogram ile afiş tasarımı yapınız.

Araç Gereçler

1. 35x50 cm bristol kâğıdı
2. Eskiz kâğıdı (parşömen, resim kâğıdı vb.)
3. Resim kalemi
4. Mürekkepli kalem, keçeli kalem veya guaj boya
5. Silgi ya da hamur silgi
6. Cetvel
7. Pergel

İşlem Basamakları

1. Atölye önlüğünüzü giyiniz; araç gereçlerinizi, çalışma alanınızı iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini alarak özenle hazırlayınız.
2. Çalışırken oturma pozisyonunuza dikkat ediniz, yanlış oturuş şekli sağlığınız için zararlıdır.
3. Öğretmeninizle birlikte konunuzu belirleyiniz.
4. Belirlediğiniz konu ile ilgili ön araştırma yapınız ve arkadaşlarınızla bilgi paylaşımında bulununuz.
5. Resim kâğıdına çeşitli eskizler oluşturunuz.

Görsel 2.103: "Kızılay" konulu afiş çalışması

6. Çizeceğiniz ideogramın vereceği mesajın belirlediğiniz konuya uygunluğuna dikkat ediniz.

7. Afiş çalışmanız için mesaja uygun bir slogan bulunuz. Sloganın çok uzun olmamasına dikkat ediniz.

8. Bulduğunuz sloganı harf anatomisine dikkat ederek uygun bloklama yöntemleri ile yazınız.

9. Eskiz çalışmalarından birini öğretmeninizle beraber seçiniz.

10. Çalışmanızı renklerin sembolik etkilerinden faydalanarak ve konunun önemine uygun şekilde renklendiriniz. Az sayıda renk kullanınız.

11. Çalışmanızın temiz olmasına dikkat ediniz.

12. Çalışmanız süresince sabırlı ve dikkatli olmaya özen gösteriniz.

13. Kullandığınız malzemelerin ve bulunduğunuz ortamın temizliğine dikkat ediniz. Çalışma bitiminde atölyenizi temiz ve düzenli bırakınız.

DEĞERLENDİRME

Yapacağınız uygulama çalışması öğretmeniniz tarafından "Ek 1"deki "Dereceli Puanlama Anahtarı" ve ''Kontrol Listesi''ndeki ölçütlere göre değerlendirilecektir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖĞRENME BİRİMİ: FİKİR VE MESAJI SEMBOLLEŞTİRME

Aşağıda verilen cümlelerin başındaki parantezlere cümleler doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. ( ) "A" harfi tam kare içine yazılır.
2. ( ) "C" harfi tam kare içine yazılır.
3. ( ) "U" harfi karenin yarısına yazılır.
4. ( ) "M" harfi karenin yarısına yazılır.
5. ( ) "T" harfi karenin üçte ikisine yazılır.
6. ( ) Piktogram daire, üçgen veya kare içine yerleştirilir.
7. ( ) Piktogramlar çok detaylı oluşturulur.
8. ( ) Piktogramlarda yapılması gerekenler çarpı işareti ile gösterilir.
9. ( ) Piktogramlar renksiz kullanılır.
10. ( ) Piktogramlar silüet ya da kontur çizgisi şeklinde oluşturulur.
11. ( ) Hiyeroglifler ve Çin yazısı ideogramdır.

Sayfa 135'teki cümlelerde yer alan boşlukları aşağıda kutu içinde verilen ifadelerden uygun olanlarla doldurunuz.

sembol	Fenike	satır aralığı	piktogram
ideogram	yazı	karenin yarısı	serifli yazı
	fikir	satır	

12. Kelime ya da fikri temsil eden sembole ……..... denir.

13. Düşüncenin işaretle tespit edilmesine …….. denir.

14. Günümüzde kullanılan Latin alfabesinin temeli …….. alfabesidir.

15. Tırnaklı yazının diğer bir adı …….. dır.

16. Harflerin yazıldığı alt çizgiye …….. çizgisi denir.

17. Kelime aralıklarında harf genişliği …….. kadar olmalıdır.

18. Küçük harflerin alt ve üst gövdeleri hesaplanarak …… belirlenmelidir.

19. Nesnelerin resimsel anlatımına …… denir.

20. İdeogramda ……. görsel olarak ifade edilir.

Aşağıda verilen soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

21. Bir kavram ya da fikri somut şekillerle ifade etmeye ne denir?

A) Blok
B) Satır
C) Sembol
D) Serif
E) Yazı

22. Aşağıdakilerden hangisi temel yazıyı oluşturan şekillerden <u>değildir?</u>

A) Beşgen
B) Daire
C) Kare
D) Karenin yarısı
E) Üçgen

23. Temel harflerde yükseklik, uç kalınlığının kaç katı olmalıdır?

A) 3 B) 4 C) 5 D) 6 E) 7

24. Beyaz renk neyi sembolize eder?

A) Doğallığı B) Gücü C) Heyecanı D) Huzuru E) Masumiyeti

Aşağıda verilen soruların cevaplarını noktalı yerlere yazınız.

25. Semboller kaça ayrılır? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

26. Türk tarihinde yazının gelişimi nasıldır? Kısaca anlatınız.

.....

.....

.....

.....

27. Piktogramların kullanım alanları nelerdir? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

28. Piktogram ile ideogram arasındaki farklar nelerdir? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

ÖĞRENME BİRİMİ 1: GRAFİKSEL YORUMLAR ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. D
2. D
3. Y
4. Y
5. D
6. stilizasyon
7. deformasyon
8. metamorfoz
9. abstraksiyon
10. stil
11. orijinal
12. C
13. E
14. E
15. D
16. B
17. B
18. D
19. C
20. B

ÖĞRENME BİRİMİ 2: FİKİR VE MESAJI SEMBOLLEŞTİRME ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Y
2. D
3. Y
4. Y
5. D
6. D
7. Y
8. Y
9. Y
10. D
11. D
12. ideogram
13. yazı
14. Fenike
15. şerifli yazı
16. satır
17. karenin yarısı
18. satır aralığı
19. piktogram
20. fikir
21. C
22. A
23. E
24. E